

T.C.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**SEYAHAT ETME RİSKLERİNİN VE
KISITLILIKLARININ Y VE Z KUŞAĞINDAKİ
KADINLARIN YALNIZ SEYAHAT ETME NİYETLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceyda KOLKESEN

DANIŞMAN

Doç. Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR

2025- MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**SEYAHAT ETME RİSKLERİNİN VE
KISITLILIKLARININ Y VE Z KUŞAĞINDAKİ
KADINLARIN YALNIZ SEYAHAT ETME NİYETLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceyda KOLKESEN

DANIŞMAN

Doç. Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR

2025- MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**SEYAHAT ETME RİSKLERİNİN VE
KISITLILIKLARIN Y VE Z KUŞAĞINDAKİ KADINLARIN
YALNIZ SEYAHAT ETME NİYETLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

Ceyda KOLKESEN
2241180006

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
Yüksek Lisans

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 27/05/2025
Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 05/06/2025

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nermin AYAZ DÖNMEZ

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep TOMBAŞ

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Muzaffer DEMİR

2025- MUĞLA

TUTANAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 07/05/2025 tarih ve 1199/6 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile tez jürisi olarak atandığımız, Turizm İşletmeciliği Anabilim/Anasanat Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ceyda Kolkesen'in "Seyahat Etme Risklerinin ve Kısıtlılıkların Y ve Z Kuşağındaki Kadınların Yalnız Seyahat Etme Niyetleri Üzerindeki Etkisi" adlı tezi incelemiş ve aday 27/05/2025 tarihinde saat 10:30'da tez savunma sınavına alınmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24. maddesi doğrultusunda yapılan tez savunma sınavı sonucunda tezin kabul edilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Tez Danışmanı: Doç Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR

Üye

Doç. Dr. Nermin AYAZ DÖNMEZ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep TOMBAŞ

YEMİN

Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak sunduğum “Seyahat Etme Risklerinin ve Kısıtlılıkların Y ve Z Kuşağındaki Kadınların Yalnız Seyahat Etme Niyetleri Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/06/2025

Ceyda KOLKESEN

Seyahat Etme Risklerinin ve Kısıtlılıklarının Y ve Z Kuşağındaki Kadınların Yalnız Seyahat Etme Niyetleri Üzerindeki Etkisi

ÖZET

Bu çalışma, yalnız seyahat etmenin risk ve kısıtlılıklarının Y ve Z kuşağındaki kadınların seyahat niyetleri üzerindeki etkisini ve yalnız seyahat motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerini ve algılanan davranışsal kontrolün bu etkide aracı bir rol oynayıp oynamadığını incelemiştir. Bu temel amaç doğrultusunda literatür temelinde 13 araştırma hipotezi test edilmiştir. Araştırmada amaca yönelik örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Örneklem dört temel kritere göre seçilmiştir: Türkiye’de yaşıyor olması, kadın olması, Y ve Z kuşağından olması (1981-2006) ve yalnız seyahat etme deneyimi olması ya da niyeti olması. Araştırma verileri, anket tekniği kullanılarak 278 katılımcıdan toplanmış. Ancak örneklem seçim kriterlerini karşılamayan verilerin çıkartılması sonucunda 200 veri analize alınmıştır.

Veri analizinde nicel betimsel analiz yöntemleri ve yapısal eşitlik modeli (YEM) uygulanmıştır. Geçerliliği ve güvenirliği sağlanan ölçeklere ilişkin veriler, araştırma için önerilen YEM çerçevesinde yol analizi ile incelenmiştir. Bu yol analizinde yalnız seyahat etme riskleri ve yalnız seyahat etme kısıtlılıkları bağımsız değişkenler iken yalnız seyahat etme motivasyonu, algılanan davranışsal kontrol ve kısıtlılıklarla başa çıkma becerisi aracı değişkenler olarak önerilmiştir. Modelin bağımlı değişkeni ise tek boyuttan oluşan yalnız seyahat etme niyetidir. Yalnız seyahat etme riskleri, cinsel temelli riskler, destinasyondan kaynaklı riskler, sosyo-psikolojik riskler olarak üç yapıda yalnız seyahat etme kısıtlılıkları da içsel kısıtlılıklar ve yapısal kısıtlılıklar olarak iki yapıda incelenmiştir. Diğer değişkenler tek boyutlu yapıda olup, model dokuz gizil değişkenden oluşmaktadır.

Bulgulara göre yalnız seyahat etme risklerinin Y ve Z kuşağındaki kadınların yalnız seyahat etme motivasyonlarını (H_1) ve niyetlerini (H_2) etkilemediği belirlenmiştir. Bununla birlikte yalnız seyahat etme motivasyonunun yalnız seyahat etme niyeti (H_4) ve algılanan davranışsal kontrol (H_5) üzerinde anlamlı düzeyde pozitif yönde etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarından içsel kısıtlılıklar, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri üzerinde anlamlı düzeyde bir etki göstermezken (H_{6a}), yapısal kısıtlılıklar anlamlı düzeyde negatif yönlü bir etki göstermiştir (H_{6b}). Bununla birlikte kısıtlılıklarla başa çıkma becerisinin algılanan davranışsal kontrol üzerinde (H_8), algılanan davranışsal kontrolün yalnız seyahat etme niyeti üzerinde (H_9), kısıtlılıklarla başa çıkma becerisinin yalnız seyahat etme niyeti üzerinde (H_{10}) anlamlı düzeyde pozitif yönde etkisinin olduğu bulgulanmıştır. Aracılık

testlerinden Bootstrap analizi dikkate alınmış ve yalnız seyahat etme motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejisi ve algılanan davranışsal kontrol değişkenlerinin aracı etkileri incelenmiştir.

Bulgulara göre cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerin motivasyon üzerinden seyahat etme niyetine etkisi anlamlı çıkmamış yani desteklenmemiştir (H₃). Benzer şekilde içsel kısıtlılıkların kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri üzerinde seyahat etme niyetine etkisi desteklenmemiştir (H_{11a}). Ancak yapısal kısıtlılıkların, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri aracılığıyla yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıdır ve negatiftir (H_{11b}). Yalnız seyahat etme motivasyonu (H₁₂) ve kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri (H₁₃) algılanan davranışsal kontrol üzerinden seyahat etme niyeti üzerinde anlamlı düzeyde pozitif yönde aracılık etkisi göstermiştir. Kadınlara yönelik cinsiyet temelli bir bakış açısı sunan çalışma, daha önce literatürde ele alınan yalnız seyahat eden kadınların seyahatlerinde karşılaştıkları riskleri ve kısıtlılıkları motivasyon, algılanan davranışsal kontrol ve kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ile inceleyerek önemli teorik katkılar sunmaktadır. Bununla birlikte çalışma, mevcut tekliflerini çeşitlendirebilmeleri, yeni ürün geliştirebilmeleri ve nispeten yeni bir pazarı oluşturan yalnız seyahat eden kadınların tercihlerini anlamaları için sektör profesyonellerine pratik çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yalnız seyahat etme davranışı, yalnız seyahat eden kadınlar, Y ve Z kuşağı, riskler, kısıtlılıklar, seyahat etme motivasyonu, algılanan davranışsal kontrol, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri.

**Seyahat Etme Risklerinin ve Kısıtlılıklarının Y ve Z Kuşağındaki Kadınların Yalnız
Seyahat Etme Niyetleri Üzerindeki Etkisi**

ABSTRACT

This study examined the impact of the risks and constraints of solo travel on the travel intentions of women in Generation Y and Z, and whether solo travel motivation, coping strategies for constraints, and perceived behavioral control play a mediating role in this effect. In line with this main objective, 13 research hypotheses were tested based on the literature. The research adopted a purposive sampling method. The sample was selected based on four main criteria: living in Turkey, being female, belonging to Generation Y or Z (1981-2006), and having experience or intent to travel solo. Data were collected from 278 participants using a survey technique, but after excluding data that did not meet the sample selection criteria, 200 data points were included in the analysis. Quantitative descriptive analysis methods and structural equation modeling (SEM) were applied for data analysis. Data from validated and reliable scales were analyzed using path analysis within the SEM framework proposed for the research. In this path analysis, solo travel risks and constraints were independent variables, while solo travel motivation, perceived behavioral control, and coping skills for constraints were proposed as mediating variables. The dependent variable of the model was solo travel intention, which was measured as a single dimension. Solo travel risks were examined in three categories: sex-based risks, destination-related risks, and socio-psychological risks. Solo travel constraints were also analyzed in two categories: internal constraints and structural constraints. Other variables were modeled as unidimensional, and the model consisted of nine latent variables.

According to the findings, it was determined that solo travel risks did not affect the solo travel motivation (H1) and intentions (H2) of women in Generation Y and Z. However, it was found that solo travel motivation had a significant positive effect on solo travel intention (H4) and perceived behavioral control (H5). Among solo travel constraints, internal constraints did not show a significant effect on coping strategies (H6a), while structural constraints had a significant negative effect (H6b). Additionally, coping skills for constraints were found to have a significant positive effect on perceived behavioral control (H8), perceived behavioral control had a significant positive effect on solo travel intention (H9), and coping skills for constraints had a significant positive effect on solo travel intention (H10). Mediation tests, including Bootstrap analysis, were conducted to examine the mediating effects of solo travel motivation,

coping strategies for constraints, and perceived behavioral control variables. The findings revealed that sex-based, destination-related, and socio-psychological risks did not have a significant impact on travel intention through motivation (H3). Similarly, the effect of internal constraints on coping strategies and travel intention was not supported (H11a). However, structural constraints had an indirect effect on solo travel intention through coping strategies, which was significant and negative (H11b). Solo travel motivation (H12) and coping strategies (H13) showed a significant positive mediating effect on travel intention through perceived behavioral control.

This study, which offers a gender-based perspective on women, makes significant theoretical contributions by examining the risks and constraints faced by solo women travelers, along with motivation, perceived behavioral control, and coping strategies. Moreover, it provides practical implications for industry professionals to diversify their offerings, develop new products, and better understand the preferences of solo female travelers, a relatively new market segment.

Keywords: Solo travel behavior, solo female travelers, Generation Y and Z, risks, constraints, travel motivation, perceived behavioral control, coping strategies for constraints.

ÖN SÖZ

Yüksek lisans çalışmasında, yalnız seyahat etmenin risk ve kısıtlılıklarının Y ve Z kuşağı kadınları açısından seyahat niyetleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada ayrıca yalnız seyahat motivasyonu, başa çıkma stratejileri ve algılanan davranışsal kontrolün bu etkide aracı bir rol oynayıp oynamadığı da araştırılmıştır.

Bununla birlikte, yüksek lisans tez çalışmamın yürütülmesi sırasında çalışmalarına yön veren, her türlü desteği ve bilgi birikimini benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez konusu seçiminde verdiği ders ve ödevlerle edindiğim değerli bilgileri içeren katkılarından dolayı hocam Sayın Doç. Dr. Alper ASLAN'a da şükranlarımı sunarım. Buna ek olarak, araştırma yöntemleri konusundaki rehberliğiyle gelişimimde etkili olan hocam, Sayın Prof. Dr. Savaş ARTUĞER'e şükranlarımı sunarım. Son olarak, aileme, erkek arkadaşına ve yakın arkadaşına maddi ve manevi desteklerini esirgemedikleri için minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Bu tez yazım sürecinde kaybettiğim dedem Mehmet KOLKESEN ve Kerim ÇALÇA'ya ithaf edilmiştir. Derin bir yardımseverlik duygusuna sahip olan bu iki kişi, torunlarına özgüvenin değerini ve ölümlülük karşısında bile tüm çabalarında güzelliği sürdürme zorunluluğunu aşıladılar. Ayrıca bu tez, zorluklarla karşılaşmalarına rağmen seyahat etme konusunda sarsılmaz bir kararlılık sergileyen tüm kadınlara adanmıştır.

CEYDA KOLKESEN

Tarih: 27/05/2025

Muğla/Marmaris

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLOLAR DİZİNİ	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR

1. 1. PROBLEMİN TANIMI	3
1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1. 3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	4
1. 4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1. 5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	6

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR, KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2. 1. TEMEL KAVRAMLAR.....	7
2. 1. 1. Yalnız Seyahat Etme Davranışı.....	7
2. 1. 1. 1. Yalnız Seyahatler ve Kadınlar.....	9
2. 2. YALNIZ SEYAHAT ETME RİSKLERİ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR..	10
2. 2. 1. Risk Kavramı.....	10
2. 2. 2. Algılanan Risk ile İlgili Kuramlar	12
2. 2. 3. Algılanan Risk Faktörleri	14
2. 2. 4. Turizmde Algılanan Risk Faktörleri	17
2. 2. 5. Yalnız Seyahatlerde Algılanan Riskler	20

2. 2. 6. Yalnız Seyahatlerde Algılanan Risklere İlişkin Alan Yazın	23
2. 3. YALNIZ SEYAHAT ETME KISITLILIKLARI: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR	25
2. 3. 1. Kısıtlılık/Kısıtlanma Kavramı	25
2. 3. 2. Kısıtlılık/Kısıtlanma ile İlgili Kuramlar	27
2. 3. 3. Turizmde Karşılaşılan Kısıtlılıklar	28
2. 3. 4. Yalnız Seyahatlerde Karşılaşılan Kısıtlılıklar	32
2. 3. 5. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıklarına İlişkin Alan Yazın	36
2. 4. YALNIZ SEYAHAT ETME MOTİVASYONU: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR	37
2. 4. 1. Motivasyon Kavramı ve İlgili Kuramlar	37
2. 4. 2. Turizmde ve Yalnız Seyahatlerde Motivasyon	39
2. 4. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonuna İlişkin Alan Yazın.....	40
2. 5. ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR	41
2. 5. 1. Algılanan Davranış Kontrolü Kavramı ve İlgili Kuramlar	41
2. 5. 2. Turizm Alanında Algılanan Davranış Kontrolünün Kullanımı.....	45
2. 5. 3. Turizmde Algılanan Davranış Kontrolüne İlişkin Alan Yazın	46
2. 6. KISITLILIKLARLA BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: KAVRAMI VE İLGİLİ KURAMLAR	47
2. 6. 1. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejisi Kavramı ve İlgili Kuramlar	47
2. 6. 2. Turizmde ve Yalnız Seyahatlerde Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri.....	49
2. 6. 3. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejilerine İlişkin Alan Yazın	51
2. 7. YALNIZ SEYAHAT ETME NİYETİ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR.....	52
2. 7. 1. Seyahat Etme Niyeti Kavramı ve İlgili Kuramlar	52
2. 7. 2. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar	53
2. 7. 3. Yalnız Seyahat Etme Niyetine İlişkin Alan Yazın.....	55
2. 8. DEĞİŞKENLERARASI İLGİLİ ALANYAZIN	56
2. 8. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri ve Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu İlişkisi	56

2. 8. 2. Yalnız Seyahat Etme Riskleri ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi	57
2. 8. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonunun Aracı Rolü	59
2. 8. 4. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi.....	59
2. 8. 5. Yalnız Seyahat Motivasyonu ve Algılanan Davranış Kontrolü İlişkisi	61
2. 8. 6. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları ve Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri İlişkisi	63
2. 8. 7. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi	64
2. 8. 8. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri ve Algılanan Davranış Kontrolü İlişkisi ..	66
2. 8. 9. Algılanan Davranış Kontrolü ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi.....	67
2. 8. 10. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi ..	67
2. 8. 11. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejilerinin Aracı Rolü	68
2. 8. 12. Algılanan Davranış Kontrolünün Aracı Rolü.....	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3. 1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	71
3. 2. EVREN VE ÖRNEKLEM	72
3. 3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	74
3. 3. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeği	74
3. 3. 2. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeği	75
3. 3. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeği	75
3. 3. 4. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeği	76
3. 3. 5. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği.....	76
3. 3. 6. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeği	76
3. 4. PİLOT UYGULAMA	77
3. 5. ANKETİN UYGULANMASI	77
3. 6. VERİLERİN ANALİZİ.....	78
3. 7. GEÇERLİLİK	79

3. 7. 1. Ölçüm Modelinin Değerlendirilmesi	80
3. 7. 2. Ayırışma Geçerliliğı	86
3. 8. GÜVENİLİRLİK	87
3. 8. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeğı	88
3. 8. 2. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeğı	88
3. 8. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeğı	89
3. 8. 4. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeğı	89
3. 8. 5. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğı	90
3. 8. 6. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeğı	90
3. 9. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	91
3. 10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4. 1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ	92
4. 2. KATILIMCILARA İLİŞKİN TANIMLAYICI BİLGİLER	93
4. 3. KATILIMCILARIN YALNIZ SEYAHATLERE İLİŞKİN ALGILARI	94
4. 3. 1. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Risklerine İlişkin Algıları	94
4. 3. 2. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıklarına İlişkin Algıları	95
4. 3. 3. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Motivasyonları	95
4. 4. HİPOTEZ TESTLERİ	98
4. 4. 1. Araştırmanın Yapısal Modeline İlişkin Bulgular	98
4. 4. 2. Yapısal Eşitlik Modeline Ait Aracı Etkilerin İncelenmesi	103
SONUÇ	108
KAYNAKÇA	123
EKLER	153

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Turizmde Algılanan Riskler	40
Tablo 2. 2023 yılına ait araştırmaya dahil edilen yaş gruplarına göre nüfus bilgileri.....	94
Tablo 3. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeği	95
Tablo 4. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeği.....	96
Tablo 5. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeği.....	96
Tablo 6. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeği	97
Tablo 7. Kısıtlılıklarla Baş Etme Stratejileri Ölçeği	97
Tablo 8. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeği.....	98
Tablo 9. Ölçüm Modeli Doğrulamalı Faktör Analizi.....	104
Tablo 10. Doğrulamalı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği İstatistikleri.....	106
Tablo 11. Doğrulamalı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği İstatistikleri (Devamı).....	107
Tablo 12. Ayrışma Geçerliliği	108
Tablo 13. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler.....	109
Tablo 14. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler.....	109
Tablo 15. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler	110
Tablo 16. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler.....	110
Tablo 17. Kısıtlılıklarla başa çıkma Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler	111
Tablo 18. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler.....	111
Tablo 19. Örneklem Profili	113
Tablo 20. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler.....	114
Tablo 21. Katılımcıların Yalnız Seyahate İlişkin Bilişsel Algıları	115
Tablo 22. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Riskleri.....	116
Tablo 23. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları.....	116
Tablo 24. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Motivasyonları	117
Tablo 25. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etmelerinde Algılanan Davranışsal Kontrol	117
Tablo 26. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etmelerinde Kısıtlılıklarla başa çıkma Stratejileri. 117	
Tablo 27. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Niyeti	118
Tablo 28. Araştırma Modeline Ait Uyum İyiliği İstatistikleri.....	120
Tablo 29. Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etkilere Yönelik Test Sonuçları	122
Tablo 30. Yapısal Modele Ait Bootstrap Aracılık Testi Sonuçları.	127

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmanın Simgesel Modeli	92
Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi	102
Şekil 3. Araştırmanın Yapısal Eşitlik Modeli	120

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
CINSR	: Cinsel Temelli Riskler
SOSPSKOR	: Sosyo-Psikolojik Riskler
DKR	: Destinasyon Kaynaklı Riskler
İCSELK	: İçsel Kısıtlılıklar
YAPKI	: Yapısal Kısıtlılıklar
ADK	: Algılanan Davranışsal Kontrol
MOT	: Motivasyon
BASACIK	: Başa Çıkma Stratejileri (Kısıtlılıklarla)
SEN	: Yalnız Seyahat Etme Niyeti
HBZKM	: Hiyerarşik Boş Zaman Kısıtlaması Modeli
CEM/KEA	: Kısıtlama Etkilerini Azaltma/Hafifletme
YEM	: Yapısal Eşitlik Modellemesi
Ort.	: Ortalama
Ss.	: Standart Sapma
n	: Kişi Sayısı

GİRİŞ

Son yıllarda yapılan araştırmalar ve sektör raporları, yalnız seyahatin popülaritesinde belirgin bir artış olduğunu ortaya koymaktadır (Aslan, 2023; Dereli, 2021; Karagöz vd., 2021; Mâni ve Jose, 2020; Yang vd., 2018a; Yang vd., 2018b). Turizm endüstrisi, yalnız seyahatin her yaştan birey için tercih edilen bir etkinlik haline geldiğini kabul etmektedir (MMGY Global Travel Report, 2022). Küresel ölçekte seyahat tahminleri üzerine yapılan bir araştırmaya göre, kadınların ve erkeklerin önemli bir yüzdesi yalnız seyahati tercih ettiğini belirtmiştir (Booking.com, 2024). Demografik değişimler ve yaşam tarzındaki farklılaşmalar, yalnız seyahat eğiliminin artmasına katkıda bulunan önemli faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle evlenme yaşının yükselmesi ve aktif bir yaşam tarzı sürdürmek isteyen yaşlı nüfus arasında bekâr bireylerin sayısındaki artış, bu eğilimi destekleyen başlıca unsurlar olarak tanımlanmaktadır (Bianchi, 2016). Bununla birlikte, demografik yapıda yaşanan değişimler, bireylerin seyahat kararlarını ve seyahat etme isteklerini doğrudan etkilemektedir (Laesser vd., 2009).

Tarihsel perspektiften bakıldığında, 18. ve 19. yüzyıllarda yalnız seyahat etmek ağırlıklı olarak erkek maceracılar ve kaşiflere özgü bir faaliyet olarak görülmüş, kadınların bağımsız seyahat etme fırsatları sınırlı kalmıştır (Wilson ve Little, 2005). Ancak, 19. yüzyılda, özellikle seyahatin "altın çağı" olarak adlandırılan dönemde, kadınlar yalnız seyahat yöntemlerini geliştirmeye başlamışlardır (Robinson, 1994 akt. Seow ve Brown, 2018). 1970'li yıllarda ise, kadınların seyahat pazarındaki artan önemlerine rağmen, pazarlamacılar bu gelişimi yeterince fark edememiştir (Bartos, 1982 akt. Seow ve Brown, 2018). Kadınların tarih boyunca karşılaştıkları seyahat zorluklarını kabul etmek önemlidir. Günümüzde ise kadınlar, yalnız seyahat pazarında kayda değer bir varlık göstermekte ve bu durum akademik araştırmaların dikkatini çekmektedir. Yalnız seyahat eden kadınların sayısındaki artış; daha yüksek eğitim seviyeleri, evlenme yaşının artması, azalan çocuk sahibi olma oranları ve cinsiyet eşitliğinde yaşanan ilerlemeler gibi çeşitli faktörlere bağlanmaktadır (Breda vd., 2020; Dereli, 2021; Wilson ve Little, 2008).

Yalnız seyahat, belirli bir risk düzeyini beraberinde getirse de hem erkeklerin hem de kadınların özgürlük ve öngörülemeyen deneyimler yaşama arzularını

karşılacaktır (Bianchi, 2016; Hyde ve Lawson, 2003). Ancak kadınlar, boş zaman faaliyetlerine erişimde cinsiyete dayalı çeşitli engellerle karşı karşıya kalmaktadır (Seow ve Brown, 2018). Güvenlik kaygıları, bu gezginlerin yaşadığı başlıca kısıtlamaları oluşturmaktadır; istenmeyen bakışlar ve cinsel taciz gibi olumsuz deneyimler, güvensizlik duygularını pekiştirmektedir. Tüm bu zorluklara rağmen, yalnız seyahat eden kadınlar güçlenme, kendini dönüştürme ve toplumsal cinsiyete dayalı risklerle başa çıkma arzusuyla seyahat etmeye devam etmektedirler (Pekiner, 2019; Nguyen ve Hsu, 2022).

Bu bağlamda, bu çalışma, yalnız seyahatin risk ve kısıtlılıklarının Y ve Z kuşağındaki kadınların seyahat niyetleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, yalnız seyahat motivasyonunun, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin ve algılanan davranışsal kontrolün bu etkide aracı bir rol oynayıp oynamadığını incelemeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde, çalışmanın amacına uygun olarak literatürde yer alan temel kavramlara yer verilmiş; yalnız seyahat riskleri, kısıtlılıklar, motivasyonlar, algılanan davranışsal kontrol, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ve seyahat etme niyeti arasındaki ilişkiler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın metodolojik temelleri açıklanmış ve yapısal modeli hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde, araştırmanın bulgularına yer verilmiş olup, son bölüm olan beşinci bölümde elde edilen bulgular tartışılmış, teorik katkı ve pratik çıkarımlar sunularak geleceğe dönük önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR

1. 1. PROBLEMİN TANIMI

Yalnız seyahat etme davranışı hem ulusal hem de uluslararası çalışmalarda (Alonso-Vazquez vd., 2024; Karagöz vd., 2021; Tükenmez, 2019) araştırılan önemli bir konu haline gelmiştir. Özellikle kadınlara yönelik yalnız turist davranışlarına odaklanan çalışmaların (Alonso-Vazquez vd., 2024; Aslan, 2023; Seow ve Brown, 2018; Karagöz vd., 2021; Tükenmez, 2019) sayısında dikkat çekici bir artış gözlemlenmektedir. Bu çalışmalarda, kadınların yalnız seyahat ederken karşılaştıkları riskler ve kısıtlılıklar tanımlanmaya çalışılmaktadır. Ancak söz konusu risk ve kısıtlılıkların, kadınların yalnız seyahat motivasyonlarını, kısıtlılıklarla başa çıkma becerilerini, algıladıkları davranışsal kontrollerini ve yalnız seyahat etme niyetlerini etkileyebileceği görülmektedir. Bu bağlamda, mevcut çalışma, Y ve Z kuşağındaki kadınlar özelinde, yalnız seyahat etme risklerinin ve kısıtlılıklarının yalnız seyahat motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, algılanan davranışsal kontrol ve yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki etkilerini ve bu değişkenler arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır.

1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, Y ve Z kuşağındaki kadınların yalnız seyahat etme niyetlerini etkileyen risk ve kısıtlılıkları incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu etkide, yalnız seyahat motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ve algılanan davranışsal kontrolün aracılık rolü olup olmadığı da araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, günümüzde kadınların ekonomik bağımsızlıklarının artmasına, işgücüne daha fazla katılmalarına ve seyahat deneyimlerinin çoğalmasına rağmen, yalnız seyahat eden kadınlar hâlâ seyahat ettikleri yerlerde sosyal kabul görememe riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu doğrultuda, bu araştırma ile toplumsal farkındalığın artırılması, literatüre teorik katkıların sunulması ve turizm sektörüne pratik çıkarımların sağlanması hedeflenmektedir.

1. 3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırma, on üç hipoteze sahip olup, hipotezlere ilişkin kuramsal temeller ikinci bölümde açıklanmaktadır.

H₁: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat etme motivasyonunu etkiler.

H₂: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat niyetini etkiler.

H₃: Yalnız seyahat etme risklerinin yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde yalnız seyahat etme motivasyonunun aracılık etkisi vardır.

H₄: Yalnız seyahat etme motivasyonu, seyahat etme niyetini etkiler.

H₅: Yalnız seyahat motivasyonu, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

H₆: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri etkiler.

H₇: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₈: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

H₉: Algılanan davranış kontrolü, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₁₀: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₁₁: Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarının yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin aracılık etkisi vardır.

H₁₂: Seyahat motivasyonunun seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolünün aracılık etkisi vardır.

H₁₃: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolünün aracılık etkisi vardır.

1. 4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma Y ve Z kuşağı kadınlarının yalnız seyahat etme niyeti ile risk ve kısıtlılıkların etkisini belirlemek amacıyla, bağlı yalnız seyahat etme motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ve algılanan davranış kontrolünün aracılık rolü olup olmadığını ortaya koyacaktır. Toplumsal açıdan farkındalık oluşturacağı ve turizm sektörü açısından gelir kaynağı sağlayacağı, ayrıca Türkiye’ de daha önce yalnız seyahat davranışını inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın olması ve bağımlı,

bağımsız ve aracı değişkenleri ile daha önce ulusal ve uluslararası literatürde incelenmemiş olması nedeniyle turizm alanına katkı sunan özgün bir çalışma olması beklenmektedir.

Ayrıca bu çalışmada, yalnız seyahat eden kadınların seyahat etme niyetlerinin farklı değişkenlere duyarlı olabileceği düşüncesinden hareketle, çok değişkenli yapısal bir model analizi kullanılarak yalnız seyahat etme niyetlerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Daha önce yapılan çalışmaların, farklı ülkelerde ve farklı demografik yapıya sahip örneklemeler üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'deki Y ve Z kuşağındaki kadınları odağa alan bu araştırmanın, demografik özellikler, toplumsal yapı ve geleneksel kültürel değerler çerçevesinde farklılıkları ve benzerlikleri açıklamaya katkı sağlaması beklenmektedir. Dolayısıyla, çalışmanın gelecekte yalnız seyahat eden kadınları konu alan araştırmalara destekleyici ve aydınlatıcı bilgiler sunacağı öngörülmektedir. Yalnız seyahat etme konusundaki araştırmaların henüz yeni gelişmekte olduğu dikkate alındığında, ulusal literatürde bu alandaki çalışmaların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın mevcut literatüre önemli bir katkı sunması beklenmektedir.

Kadınların yalnız seyahat davranışındaki kuşak farklılıklarını ele alan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Literatürde, daha çok orta yaşlı bireylerin yalnız seyahat deneyimlerini inceleyen araştırmalara rastlanmaktadır (Alonso-Vazquez vd., 2024; Ying vd., 2017). Ancak, yalnız seyahat eden kadınlar özelinde kuşak etkisine ilişkin anlayışın büyük ölçüde eksik olduğu görülmektedir (Alonso-Vazquez vd., 2024). Ayrıca, Sánchez-Pérez vd. (2021), pandemi sürecinin bireysel seyahat etme eğilimini özellikle kadınlar arasında artırdığına ve bu değişimin gelecekteki seyahat davranışlarında önemli farklılıklara yol açabileceğine dikkat çekmektedir. Nitekim, söz konusu değişimlerin cinsiyetler ve kuşaklar arasında farklı şekillerde deneyimlendiği belirlenmiştir (Alonso-Vazquez vd., 2024; Sánchez-Pérez vd., 2021). Bu nedenle, kuşaklar arası farklılıkların hem teorik hem de pratik sonuçları açısından ampirik olarak araştırılması önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

1. 5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma, 1981-2006 yılları arasında doğmuş olan Y ve Z kuşağı kadın bireyleri kapsamaktadır. Çalışma Türkiye’de yürütüleceğinden, örneklem sadece Türkiye’de yaşayan kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Yalnız seyahat eden ya da yalnız seyahat etme niyetine sahip olan kadın bireyler, örneklem seçiminde belirleyici olmuştur. Araştırmada altı temel değişken bulunmaktadır: yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, algılanan davranışsal kontrol, yalnız seyahat etme niyeti, yalnız seyahat motivasyonu ve kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR, KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölüm, iki ana kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, yalnız seyahat etme davranışı, yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, yalnız seyahat etme motivasyonu, algılanan davranışsal kontrol ve yalnız seyahat etme niyeti kavramları ve kuramsal temelleri açıklanmaktadır. İkinci kısımda ise araştırmanın on üç hipotezine ilişkin teorik ve kuramsal temeller detaylandırılmaktadır.

2. 1. TEMEL KAVRAMLAR

2. 1. 1. Yalnız Seyahat Etme Davranışı

Yalnız seyahat alanında, son yıllarda yapılan çalışmalar (Karagöz vd., 2021; Mâni ve Jose, 2020; Yang vd., 2018a; Yang vd., 2018b) önemli bir popüleriteye sahiptir. Turizm sektörü temsilcileri, yalnız seyahat etmenin her yaştan birey arasında tercih edilen bir aktivite olduğunu belirtmiştir (Klook travel report, 2023; MMGY global travel report, 2022). Örneğin; Google Trends'ten alınan son beş yıllık arama verileri incelendiğinde, yalnız seyahat eden bireylerin sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir (trends.google.com, 2024). Bu anlamda başka bir araştırmanın sektör verileri, 2024 yılı seyahat tahminleri için küresel bir çalışmanın parçası olarak 33 ülkede 27.000 gezginden toplanmıştır. Çalışma, grup içinde, ebeveynler de dahil olmak üzere, kadınların %54'ü ve erkeklerin %63'ü yalnız seyahat etmeyi tercih ettiklerini ifade etmiştir (Booking.com, 2024).

Yalnız seyahat etme davranışı eğilimindeki artışın sebepleri arasında, farklı demografik özelliklerdeki bireylerin tercihlerindeki değişimdir (Bianchi, 2016). İnsanlar, artık daha uzun süre bekar kalmak isterken yaşlanan nüfus daha aktif bir yaşam sürmek istemektedir. Dolayısıyla yaşam tarzlarındaki değişimler bireylerin seyahat kararlarını ve isteklerini etkilemektedir (Laesser vd., 2009).

Yalnız seyahat kavramı üzerine yapılan tanımlar, büyük ölçüde 1990'lı yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır (Tükenmez, 2019). Turizmin sürekli değişen ve gelişen bir alan olması sebebiyle yalnız seyahat üzerine birçok tanım geliştirilmiştir. Yalnız seyahat araştırmaları literatüre önemli katkılar sağlamış olsa da bu çalışmaların çoğu yalnız gezgini varış durumu açısından tanımlamaktadır (Bianchi, 2016).

Bianchi (2016) “yalnız tatil yapan gezginler”, tatil için kendi başlarına seyahat etmeyi seçen evli ya da bekar kişilerdir (s. 197). Bu tanım, bireylerin medeni durumundan bağımsız olarak, iş seyahati veya aile ziyareti, sağlık gibi zorunlu nedenler dışında yalnızca tatil amaçlı seyahat etmelerini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Foo (1999), yalnız gezgini varış noktasına kendi başına seyahat eden bireyler olarak tanımlamış ve sınıflandırmada varış durumuna odaklandığını belirtmiştir (akt. McNamara ve Prideaux 2010). Wilson (2004) ise “yalnız” teriminin, bireyin bir destinasyona ulaştığında fiziksel olarak tek başına olup olmadığını ifade ettiğini vurgulamıştır. Öte yandan, “bağımsız gezgin” kavramı, kitlesel ve organize turistlerden farklı ihtiyaç ve motivasyonlara sahip, heterojen ve giderek genişleyen bir turist pazarını tanımlamak için kullanılmaktadır (Wilson, 2004, s. 8). Bu bağlamda, bağımsız gezginler herhangi bir gruba bağlı olmaksızın, kendi ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda özgürce turizm faaliyetlerine katılan bireyler olarak değerlendirilmektedir.

Son dönemlerde yapılan tanımlamalara göre, yalnız gezginler, “zamanlarının çoğunu kendi başlarına geçiren ve tanıdık (aile, arkadaş) hiç kimsenin eşlik etmediği gezilere çıkan bireyler” olarak ifade edilmektedir (Nguyen, 2018: 5). Yalnız seyahat etmenin avantajları, kişisel gelişim (Wilson ve Harris, 2006), rahatlatma ve deneyim (Chiang ve Jogaratnam, 2006), özgürleşme ve sınırların aşılması (Pekiner, 2019) gibi akademik çalışmalarla ortaya konmuş ve sosyal yapılardaki yaşam tarzı değişiklikleriyle (Chung vd., 2017) birlikte yalnız seyahat etme davranışında önemli artışlar gözlemlenmektedir. Yalnız seyahat etmenin sebepleri genellikle tercihe dayalı olmakla birlikte, bazı durumlarda zorunlulukla da gerçekleşebilmektedir. Tercihen yalnız seyahat eden bireyler, genellikle kendini keşfetme (Mani ve Jose, 2020), macera arayışı (McNamara ve Prideaux, 2010), bağımsızlık duygusu (Laesser vd., 2009; McNamara ve Prideaux, 2010; Mehmetoğlu vd., 2001) gibi faktörlerle seyahate çıkarken, zorunluluktan yalnız seyahat edenler ise genellikle iş seyahati (Breda vd., 2020) veya seyahat arkadaşı bulamama (Mehmetoğlu vd., 2001) gibi nedenlerle yalnız seyahat etmektedir.

2. 1. 1. 1. Yalnız Seyahatler ve Kadınlar

Yalnız seyahatlere duyulan ilgi, 18. ve 19. yüzyıllarda dünyayı keşfetme merakıyla başlamış ve bu dönemde maceracı ve kâşif olarak bilinen gezginlerin çoğunluğunu erkekler oluşturmuştur (Wilson ve Little, 2005). O dönemde kadınlar, yalnız seyahat etme ayrıcalığına ve sosyal statüye sahip olabilen oldukça sınırlı bir gruptu (Robinson, 1990 akt. Seow ve Brown, 2018). Ancak 19. yüzyılda, özellikle seyahatin altın çağı olarak kabul edilen dönemde, yalnız seyahat eden kadınlar seyahat etmenin bir yolunu bulmuşlardır (Robinson, 1994 akt. Seow ve Brown, 2018).

1970'lerde kadınların seyahat pazarındaki değişen rolü, pazarlamacılar tarafından henüz tam olarak tanınmamış olsa da (Bartos, 1982 akt. Seow ve Brown, 2018), geçmişte karşılaşılan tüm zorluklara rağmen kadınlar yalnız seyahat etme konusunda seyahat pazarında kendilerine yer edinmişlerdir. Bu gelişme, araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Son dönemde, kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi (Dereli, 2021), evlenme yaşının artması ve çocuk sahibi olma oranlarının düşmesi (Breda vd., 2020) gibi faktörler, yalnız seyahat eden kadınların oranındaki artışı açıklamaktadır. Ayrıca, cinsiyet eşitliğindeki ilerlemeler, yalnız seyahat eden kadın sayısının artmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur (Wilson ve Little, 2008). Yalnız seyahat etme davranışı, sunduğu birçok faydanın yanı sıra bazı riskler de taşımaktadır. Bununla birlikte, bağımsızlık duygusu hem kadınlar hem de erkekler için risk almayı göze alabilecek ve spontane bir seyahat deneyimi yaratmaktadır (Bianchi, 2016; Hyde ve Lawson, 2003). Ancak yapılan çalışmalarda, kadınların boş zaman deneyimlerinde cinsiyete dayalı birçok engelle karşılaştıkları vurgulanmıştır (Seow ve Brown, 2018).

Literatüre göre, yalnız kadın gezgin, bir paket turunun, grubun veya organizasyonun parçası olmadan tek başına seyahat eden kadındır (Chai, 1996 akt. McNamara ve Prideaux, 2010). Yalnız kadın gezginler için güvenlik ve emniyet kaygıları ana kısıtlamalar arasında yer almaktadır (Wilson ve Little, 2005). Bu güvensizlik duygusu, zaman zaman cinsel taciz ve istenmeyen bakışlar gibi olgularla ilişkilendirilmektedir (Wilson ve Little, 2005, 2008). Bununla birlikte, yalnız kadın gezginler, kendilerini dönüştürme ve güçlendirme süreçlerinden geçerek, cinsiyete

dayalı risklere karşı direncini göstererek seyahat pazarında varlıklarını sürdürmektedir (Wilson ve Little, 2005).

2. 2. YALNIZ SEYAHAT ETME RİSKLERİ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 2. 1. Risk Kavramı

Risk kavramı, antik çağlardan bu yana toplumların potansiyel tehlikeleri düzenlemelerine yardımcı olan bir araç olarak varlık göstermektedir. Farklı kültürlerde anlam açısından değişiklikler arz etmesine rağmen, genel olarak risk, olumsuz bir şekilde değerlendirilmektedir (Valaja, 2018). “Risk” kelimesinin bilinen en eski kullanımı, 1600'lü yılların başlarına dayanmaktadır (oed.com, 2024). Risk teriminin kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte, birkaç farklı açıklama öne sürülmüştür. İlk olarak, İngilizce'deki “risk” kelimesinin, tehlikeye girmek anlamına gelen İtalyanca “risco” teriminden türediği düşünülmektedir (Mythen, 2008). Diğer bir olasılık ise, Yunanca “uçurum” anlamına gelen “rhiza” kelimesidir. Bu terim, Yunanlılar tarafından kayalara tehlikeli bir şekilde yakın seyretmekle ilişkilendirilmiştir (Ayto, 1990 akt. Mythen, 2008). Risk kavramı, zaman içinde hem anlam hem de kullanım açısından sürekli değişime uğramıştır. Orta Çağ döneminde, deniz sigortası kapsamında deniz yolculukları sırasında yolcuları tehlikelerden korumak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Ewald, 1993: 226). O dönemde risk, daha çok nesnel bir tehlike, tanrı eylemi, bilinmeyen bir sebep veya fırtına gibi faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte, insan hatasına bağlı bir durum olmaktan çıkmış ve sel, deprem gibi doğa olayları olarak algılanmıştır. Dolayısıyla insanlar bu tür tehlikelere karşı yalnızca tahmin yapmaya veya önlem almaya çalışmıştır (Lupton, 1999).

18. ve 19. yüzyıllarda, erken modern Avrupa devletleri nüfuslarını verimli kullanmak ve sanayi devriminin getirdiği sosyal değişimler ve ayaklanmalarla başa çıkmak amacıyla olasılık ve istatistik bilimini geliştirmişlerdir. Bu süreçte, normu hesaplama ve sapmaları belirleme aracı olarak risk kavramı önemli bir rol oynamıştır (Hacking, 1990 akt. Lupton, 1999). 18. yüzyıl boyunca, risk terimi matematik alanında olasılıkla ilgili yeni fikirlerin ortaya çıkmasıyla birlikte bilimsel alanda yer almaya başlamıştır. Böylece, önceden sadece bireyi etkileyen durumlar, sonrasında istatistik

alanında tanımlanabilen ve öngörülebilir olaylar olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında, riskleri tanımak, tazmin etmek ve kaçınmak, bireyler üstü ve siyasi kurallara tabi tutulabilir hale gelmiştir (Beck, 1992).

Ulrich Beck “risk toplumu” kuramında Modern sanayi toplumlarının refleksif modernleşme ile yer değiştirdiğini ve endüstriyel gelişmelerin risk altında sonuçları olduğunu savunmuştur. Risk kavramının modern bir olgu olmadığını, geçmiş dönemlerde Colomb gibi keşif yolculuklarına çıkanların yolculuğun içerdiği kişisel risklerin farkında olarak seyahat ettiklerini ifade etmiştir. Ancak bunlar sanayileşmeyle ortaya çıkan nükleer fisyondan ya da radyoaktif atıklar gibi tüm insanlığı etkileyecek küresel tehlikeler olmamıştır. Orta Çağ zamanlarında risk terimi yeryüzündeki tüm yaşamın kendi kendini yok etme tehdidinden ziyade cesaret ve macera kavramları ile bağdaşmıştır. Beck’e göre küresel nitelikte olan bu riskler yeryüzünde yaşayan tüm canlılar için tehdit oluşturmaktadır. Bunun sebebi ise sanayileşmenin doğrudan sonucu olmakla birlikte küreselleştikçe yoğunlaşmaktadır. (Beck, 1992: 21). Beck, risklerin eski tehlikelerin aksine modernleşmenin tehdit edici bir gücü olduğunu ve şüphenin küreselleşmesiyle ilgili sonuçları olduğunu ifade etmiştir.

Ewald (1993) ise, 19. yüzyılda, risk terimi genişleyerek doğa olayları dışında bireylerin davranışları, özgürlükleri, sosyal ilişkileri ve toplumu kapsayan bir kavram haline geldiğinden söz etmiştir. Bu dönemde, risk kavramı hem iyi hem de kötü risk olabileceği fikriyle genişlemiştir (Ewald, 1993: 226). 20. yüzyılda anlam olarak yalnızca olumsuz ve kötü bir kavram haline gelen risk, Furedi (2017), tarafından yapılan tanımda, “belli bir tehlikeyle birlikte ortaya çıkan hasar, hastalık, ölüm gibi olumsuzlukların meydana gelme olasılığı” olarak tanımlanmıştır.

Dönemsel olarak bakıldığında, risk tanımları hiçbir zaman tüm yönleriyle risk terimini tam olarak kapsayamamaktadır. Bunun nedeni, terimin kullanımının sürekli değişmesi ve belirli bir toplum veya bağlam çerçevesinde değerlendirilmesidir. Ayrıca, toplumun belirli dönemlerdeki fikir ve değer yargıları, riskin algılayış biçimini etkiler (Furedi, 2017). Genel olarak, tüm risk tanımları gerçeklik ile olasılık arasındaki ayrıma dayanmaktadır. Risk kavramının, doğası gereği durumlarla bir bağı vardır (Renn, 1992 akt. Furedi, 2017). Yüzyıllar boyunca farklı disiplinlerde farklı

biçimlerde kullanılan risk kavramı, günümüzde daha çok olumsuz anlamda algılanmaktadır. Bu algı, kültürel ve toplumsal bağlamda şekillenmiş olabilir. Dolayısıyla literatürde iki tür risk çeşidi yer almaktadır: gerçek/mutlak risk ve algılanan/özel risk. Gerçek risk, güvenlik prosedürlerini uygulayan ticari sağlayıcılar tarafından değerlendirilir. Algılanan risk ise birey tarafından değerlendirilir ve seviyesi bireye bağlı olarak ölçülür (Haddock, 1993 akt. Reisinger ve Mavondo, 2006).

2. 2. 2. Algılanan Risk ile İlgili Kuramlar

Algılanan risk kavramı, genel olarak psikoloji alanına dayanmaktadır. Algının bireyin duyuşsal yeteneklerine bağlı olduğu düşünöldüğünde, psikoloji disiplini içerisinde yer alması kaçınılmazdır. Algılanan risk kavramı, bireyler arasında önemli ölçüde farklılık yaratmakta ve bir dizi unsuru içermektedir. Bu unsurlar kişisel, kültürel, sosyal ve psikolojik olarak ele alınmaktadır (Kotler, 2001: 102).

Algı terimi, psikolojik bir terimdir. Bu nedenle turizmde pazarlama ve tüketicilerin davranışlarını anlama ve yorumlama bakımından önem taşımaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) algıyı, “bir şeye dikkatini vererek, onun bilincine varmak” şeklinde tanımlamaktadır (sozluk.gov.tr, 2024). Algılama süreci, beş duyuşla gerçekleştirildiğı için kişiden kişiye değışen özel bir durumdur ve bu süreç üzerinde içsel ve dışsal faktörler etkili olabilmektedir. Bununla birlikte, gerçek risk daha nesnel bir yapıya sahip olduğundan bireyler tarafından doğrudan ulaşılabilir değildir. Bu durum, bireylerin özel risk değerlendirmesi yapmalarına neden olabilir. Mitchell vd. (1999), nesnel riskin elde edilmesinin zor olduğunu, ancak algılanan riskin bireyler açısından daha kolay ölçölebilen bir risk olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda turizmde pazarlama alanında algılanan risk kavramı, 1960’larda ortaya çıkmıştır.

Algılanan risk teorisi, ilk olarak Bauer tarafından 1960 yılında geliştirilmiştir. Bauer’e göre, tüketicilerin satın alma davranışları bir risk içerir ve bu eylemler sonucunda beklenmedik sorunlar ve üzüntüler yaşanabilir (Bauer, 1960 akt. Lim, 2003). Dolayısıyla algılanan risk, yalnızca bilgi arama ve satın alma öncesindeki karar verme süreci ile ilgili değil, aynı zamanda satın alma sonrasındaki süreçleri de kapsamaktadır (Bauer, 1960 akt. Larson, 2001). 1964 yılında yapılan bir tanıma göre, algılanan risk “bir tüketicinin belirli bir satın alma kararını düşünürken algıladığı riskin niteliğı ve miktarını” ifade eder (Cox ve Rich, 1964: 33). Pazarlama alanında algılanan

risk, tüketicinin satın alma amacını ve elde etmek istediği faydayı etkiler. Algılanan riskin miktarı, satın alma amacı ve maliyetler (psikolojik, ekonomik, fiziksel, zaman) ile bireyin öznel değerlendirmesine bağlıdır (Deniz, 2008). Bununla birlikte algılanan riskin tüketici davranışlarında önemli bir yeri olduğu dikkat çekmektedir. Bu alandaki yapılan öncü çalışmalardan Dowling ve Stalin (1994), tüketicilerin satın alma işlemi sırasında belirsizlik, rahatsızlık ve endişe duyabileceklerini belirtmiştir (Tsiakis, 2012). Donni vd. (2018) de tüketicilerin satın alma hedefine ulaşamadığında, tatminsizlik ve hayal kırıklığına uğrayabileceklerini savunmuştur.

Algılanan riski belirlemek için çeşitli modeller geliştirilmiştir. İlk çalışmalardan biri olan, belirsizlik ve sonuçlar bileşenlerinden oluşan iki faktörlü model, algılanan riskin ölçülmesi için, Cunningham (1967) tarafından önerilmiştir (akt. Larson, 2001). İki faktörlü modelin kullanıldığı bazı çalışmalar, Liu ve Gao (2008), Zhang (2009) ve Zhang'ın (2012) çalışmasıdır.

Sonraki çalışmalarda daha kapsamlı bir değerlendirme için çalışmalara göre değişkenlik gösteren çoklu model adı verilen yeni bir model ortaya çıkmıştır (Featherman ve Pavlou, 2003; Fuchs ve Reichel, 2011; Roehl ve Fesenmair, 1992). Bu modelin kullanıldığı çalışmalar genel olarak algılanan riski, finansal, sosyal, performans, fiziksel, zaman ve psikolojik olarak sınıflandırmıştır (Almaiah vd., 2022; Çolak, 2019; Erdoğan, 2016; Larson, 2001; Lim, 2003; Masoud, 2013; Mohseni vd., 2018; Wai vd., 2019).

Bettman (1973) ise algılanan riskin içsel/doğal ve dışsal risk olmak üzere iki boyutta incelenmesini önermiştir. İçsel risk, tüketicinin zihninde oluşan çatışma miktarını, dışsal risk ise satın alma durumunda marka seçimini ifade etmektedir (Deniz, 2008; Larson, 2001). Tüketici açısından algılanan risk kavramı, herhangi bir ürün veya hizmet, satın alma davranışı öncesi ve sonrası bakımından önem taşımaktadır. Tüketicilerde oluşan belirsizlik ve endişe duygusu algıladıkları riskler doğrultusunda azalmakta ya da çoğalmaktadır. Yapılan bir çalışmada, bu durum tüketicilerin kültürel, sosyal, kişisel, psikolojik durumlarına bağlı olarak değişmektedir (Kotler, 2001: 102). Kotler'a (2001) göre insanlar satın alma eylemini, başlatan, etkileyen, karar veren, alıcı ya da kullanıcılarıdır.

2. 2. 3. Algılanan Risk Faktörleri

Literatürde çeşitli alanlarda algılanan risk faktörleri tanımlanmaktadır. Pazarlama, karar verme, satın alma, satın alma sonrası algılanan riskler ve seyahati kapsayan konaklama, ulaşım, yeme-içme ve sosyal faaliyetler bu başlıca faktörler arasındadır (Kotler, 2001). Bu konudaki ilk çalışmalardan Cunningham (1967), performans ve psikososyal olarak iki farklı risk belirlemiştir. Performans riski ekonomik, zamansal ve çaba olarak alt kategorilere ayrılırken, psikososyal riski psikolojik ve sosyal olarak ikiye ayrılmıştır (Featherman ve Pavlou, 2003). Jacoby ve Kaplan (1972) ise, genel riskin performans, finansal, fiziksel, psikolojik ve sosyal risk olarak beş bileşenden oluştuğunu belirlemiştir. Roselius (1971) da, zaman kaybını altıncı risk faktörü olarak eklemiştir.

Literatürde genel olarak kabul gören altı risk faktörü bulunmaktadır. Bunlar; fiziksel, finansal, sosyal, psikolojik, zaman ve performans riski şeklindedir (Larson, 2001). Ancak, algılanan riskin çok boyutlu yapısı nedeniyle tüm araştırmalarda bu altı faktör sabit kalmamıştır. Örneğin, Lim (2003), tarafından çevrimiçi alışveriş yapanların risk faktörleri dokuz boyutta incelenmiştir. Bunlar, finansal, performans, sosyal, fiziksel, psikolojik, zaman, kişisel, gizlilik ve kaynak riskidir. Ayrıca, risk kaynaklarını ürün, teknoloji, satıcı, tüketici olarak belirlemiştir. Analizde, risk kaynaklarının tümü için farklı sayıda risk algılanmıştır. En çok, ürün üzerinde beş tür risk ilişkilendirilmiştir: finansal, performans, fiziksel, psikolojik ve zaman olarak ortaya çıkmıştır.

Çevrimiçi alışveriş konusunda yapılan bir diğer araştırmada, Masoud (2013), Ürdün’de çevrimiçi alışverişle ilgili algılanan riskleri (finansal risk, ürün riski, zaman riski, teslimat riski, bilgi güvenliği riski ve sosyal risk) ve bu risklerin davranış üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Sonuçlar, zaman ve sosyal risk haricinde diğer tüm risk faktörlerinin çevrimiçi alışveriş davranışını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer alanda başka bir çalışma ise Wai vd. (2019) tarafından gerçekleştirilmiş ve Malezyalı tüketicilerin çevrimiçi alışverişteki davranışları üzerine odaklanmıştır. Çalışma, finansal risk, kolaylık riski, teslimat yapmama riski, iade politikası riski ve ürün riski olarak belirlenmiştir. Bulgular, finansal riskin Masoud’un (2013) çalışmasında olduğu gibi, tüketiciler açısından olumsuz etkiler yarattığını

göstermiştir. Ayrıca, teslimat yapılamama riski de müşteriler açısından olumsuz etkiler arasında yer almıştır. Algılanan sosyal risk açısından Deniz (2008), sosyal statü algısının belli ürünlerin tüketimi ile ifade edildiğini ileri sürmüştür. Kıyafet, cep telefonu ve otomobil gibi, toplum tarafından görülebilen ürünlerin diğer ürünlere kıyasla daha yüksek sosyal risk algısına sahip olduğu ortaya konmuştur. Sosyal riskin bir başka örneği ise Erdoğan (2016) tarafından sağlıklı yaşam ve spor merkezlerini ziyaret eden bireylerin algılanan risk faktörlerinin ölçülmesidir. Bu araştırmada, finansal, sosyal, fiziksel, psikolojik, zaman ve genel risk bağlamında analizler yapılmış ve genel olarak algılanan riskin düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak küçük farklarla, en az algılanan risk fiziksel, en çok algılanan risk ise sosyal risk olmuştur. Sosyal risk bağlamında, toplum tarafından onaylanma ihtiyacı (Yang, 2017a), kullanılan ürünler ve gidilen yerler açısından önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bir başka çalışmada, Mohseni vd. (2018) Malezya seyahat işletmeleri web sitelerinden seyahat satın alan müşteriler bağlamında, web sitesi markası, kişisel değer, alışveriş deneyimi, satın alma niyeti ve algılanan risk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma, seyahat işletmeleri web sitelerinin etkinliğine ve çekiciliğine katkı sağlayan çeşitli yönleri vurgulamaktadır. Ayrıca, çevrimiçi satın alma niyetini güçlü bir şekilde etkileyen bir kullanıcı niteliği olarak kişisel değerın önemi de vurgulanmıştır. Çolak (2019) ise, bankacılık sektöründe marka deneyiminin algılanan riski ve satın alma niyeti üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışma, yedi risk faktörünü (sosyal, performans, finansal, zaman, psikolojik, güvenlik ve gizlilik) ele almıştır. Ön çalışma sonrası, sosyal ve psikolojik risk faktörleri çıkarılmıştır. Araştırma sonucunda, marka deneyimi yaşayan müşterilerin, finansal, güvenlik ve gizlilik risk faktörlerine yönelik algıladıkları risklerin markaya yönelik niyetlerini etkilediği ortaya çıkmıştır.

Almaiah vd. (2022) ise Malezyalı müşteriler üzerinde internet bankacılığı hizmetleri ve bu hizmetlerin memnuniyet ve davranış niyetine etkisini araştırmıştır. Algılanan risk, kolaylaştırıcı koşullar, fiyat, performans beklentisi, bilgi kalitesi, hizmet kalitesi ve sistem kalitesi gibi kriterler dikkate alınmıştır. Çalışmanın bulguları, müşterilerin internet bankacılığı hizmetlerinden genellikle memnun olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak belirlenen algılanan risk faktörlerinin tanımları şunlardır:

- **Algılanan Finansal/Ekonomik Risk:** Satın alma fiyatı ve ürünün bakım bedeli ile ilgili parasal harcamalar olarak tanımlanmaktadır (Grewal vd., 1994; akt. Featherman ve Pavlou, 2003).
- **Algılanan Performans/İşlevsel Riski:** Bir ürünün beklenen performansı gösterip göstermeyeceğinden doğan endişe veya farklı bir markanın daha iyi performans gösterip göstermeyeceği endişesidir (Larson, 2001).
- **Algılanan Sosyal Risk:** Bir ürünü veya hizmeti beğenme ve benimseme halinde, kişinin sosyal grubunda statü kaybı yaşaması, tercih edilen ürünün yakınları tarafından beğenilmemesi veya modası geçmiş görünmesinin yaratacağı olumsuz etkidir (Featherman ve Pavlou, 2003).
- **Algılanan Fiziksel Risk:** Ürün güvenliği veya ürün kullanımına ilişkin olası tehlikeler hakkında oluşan endişe olarak tanımlanmaktadır (Murray ve Schlacter, 1990; akt. Larson, 2001).
- **Algılanan Psikolojik Risk:** Ürünün satın alma veya kullanma durumundan kaynaklanan öz-imaj kaybıdır (Murray ve Schlacter, 1990; akt. Larson, 2001).
- **Algılanan Zaman Kaybı Riski:** Tüketicilerin bir ürün satın alırken araştırma yapması, ürün veya hizmetin kullanımını öğrenmesi sırasında zaman kaybetmesi ve beklentileri karşılanmadığında değiştirme zorunluluğu dolayısıyla zaman kaybı yaşamasıdır (Featherman ve Pavlou, 2003).
- **Algılanan Kişisel Risk:** Bireylerin satın alma davranışları nedeniyle zarar görme olasılığıdır. Örneğin, kredi kartı bilgilerinin çalınması durumunda acı çekmeleri muhtemeldir (Jarvenpaa ve Todd, 1996; akt. Lim, 2003).
- **Algılanan Gizlilik Riski:** Kişisel bilgilerin çalınması ve tüketicinin adının hileli işlemler için kullanılması durumudur (Featherman ve Pavlou, 2003).
- **Algılanan Kaynak Riski:** Tüketicilerin ürün satın aldığı işletmelerin güvenilir olmaması durumunda, zarar görme olasılığını yansıtır (McCorkle, 1990; akt. Lim, 2003).

- **Algılanan Genel Risk:** Tüm kriterlerin değerlendirilmesi sonucunda, algılanan riskin genel ölçüsü olarak ifade edilir (Featherman ve Pavlou, 2003).

Bu risk faktörleri, tüketici davranışlarını ve satın alma süreçlerini anlamak için pazarlamacılar tarafından dikkatle değerlendirilmelidir.

2. 2. 4. Turizmde Algılanan Risk Faktörleri

2001 yılında meydana gelen 11 Eylül saldırısının ardından, turizm alanında risk kavramı literatürde daha fazla araştırma konusu hâline gelmiştir (Yang ve Nair, 2014). Bunu izleyen SARS salgını ve Asya tsunamisi gibi küresel ölçekte etkili olan olaylar, turizmde risk olgusuna yönelik çalışmaları daha da genişletmiştir (Yang ve Nair, 2014). Turizmde algılanan risk faktörleri, turistlerin karar verme süreçlerini ve davranışlarını etkileyen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, çeşitli araştırmalar algılanan riskin farklı boyutlarına (fiziksel riskler, politik riskler, performans riskleri, finansal riskler ve iklimle ilgili güvenlik riskleri) dikkat çekmektedir (Jiang vd., 2022; Maulana vd., 2022; Oshriyeh vd., 2022).

Park ve Reisinger (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Güney Florida'ya gelen ziyaretçilerin doğal afetler ve seyahat riskinin uluslararası seyahat üzerindeki etkisine ilişkin algıları incelenmiştir. Araştırmada, algılanan seyahat riski iki ana grupta sınıflandırılmıştır: doğal afetlere bağlı riskler ve sosyo-psikolojik ile fiziksel riskler. Çalışmanın bulguları, farklı sosyo-demografik ve ekonomik özelliklere sahip bireyler arasında, doğal afetlerin ve seyahat risklerinin uluslararası seyahat üzerindeki algılanan etkisine ilişkin anlamlı farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur.

Tsai vd. (2016), Tayvan'daki ulusal manzara alanlarında, doğal afetlere maruz kalan üç topluluk üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışmada, afetlere maruz kalan yerel halkın turizme ve afetlere ilişkin algıları analiz edilmiştir. Yerel halkın turizme yönelik algıladıkları etkiler ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler olmak üzere üç ana kategori altında değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, yerel halkın büyük çoğunluğunun, ekonomik etkilerden ziyade sosyo-kültürel etkiler özellikle yerel halk ile turistler arasındaki çatışmalar ve kültürel varlıkların zarar görmesi konusunda daha fazla endişe taşıdığını ortaya koymuştur.

Turizmde geçmişten günümüze süregelen bir diğer önemli risk türü olan sağlık riski (hijyen sorunları, salgın hastalıklar), bireylerin seyahat kararları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Maser ve Weiermair, 1998; Pinhey ve Iverson, 1994; Sönmez ve Graefe, 1998; Khan vd., 2017). Khan vd. (2017) çalışmalarında, uluslararası tıbbi gezginlerin algıladıkları riskleri incelemiş ve bu riskleri beş ana kategori altında sınıflandırmışlardır. Bu kategoriler; varış noktasında sağlıkla ilgili riskler (hastanede hastalarla temas, hijyenik olmayan yiyecekler), uzun hava yolculuklarına ilişkin riskler (hasta bireylerin durumunun kötüleşmesi, enfeksiyon riskinin artması), varış yeri kaynaklı riskler (fiziksel ve cinsel saldırı, ırkçılık, suç veya soygun gibi tehditler; Dimanche ve Lepetic, 1999), medico-yasal riskler (gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerdeki farklılıklar nedeniyle seyahat planlarının iptal edilememesi) ile ameliyat öncesi ve sonrası iyileşme sürecine ilişkin risklerdir (uzun yolculukların psikolojik ve duygusal zorluklar yaratması). Bu risk türleri, psikoloji, sosyoloji, seyahat ve tüketici davranışı gibi farklı disiplinlerde de ele alınmaktadır.

Öte yandan, Neuburger ve Egger (2021) çalışmalarında, Avrupa'da COVID-19 salgınından etkilenen ikinci bölge olan DACH (Almanya, Avusturya ve İsviçre) bölgesinde seyahat eden bireylerin COVID-19 algıları, seyahat riski algıları ve seyahat davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Veriler iki farklı dönemde toplanmış ve bulgular, kısa süre içinde bireylerin virüs algısında, seyahat riski algısında ve seyahat davranışlarında anlamlı bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra, turizmde bir diğer önemli risk türü olan terörizmin, çeşitli ülkelere seyahat eden turistler tarafından ciddi bir tehdit olarak algılandığı da belirtilmelidir. Charfeddine ve Dawd (2022) çalışmalarında, Türk turizm sektörünün belirli bir dönem boyunca dışsal şoklara karşı dayanıklılığını incelemiş ve bulgular, terör saldırılarının turizm gelirleri ve gelen turist sayısı üzerinde anlamlı bir olumsuz etki yaratmadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Wang ve Choi (2024), ülkeler arasındaki siyasi krizlerin Çin'i ziyaret eden turist sayısına ve ülke turizmi üzerindeki etkilerine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçları, ulusal güvenlik temelli anlaşmazlıkların, bölgesel anlaşmazlıklara kıyasla turizm üzerinde daha belirgin ve güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu tür risk algıları, bireysel demografik özelliklere göre farklılık gösterebilmektedir. Cinsiyet (Neuburger ve Egger, 2021; Valaja, 2018; Yang vd., 2018a), yaş (Neuburger ve Egger, 2021), eğitim düzeyi, gelir

seviyesi, geçmiş seyahat deneyimi ve milliyet gibi faktörler, turistlerin risk algılarını önemli ölçüde etkileyen değişkenler arasında yer almaktadır (Boguszewicz-Kreft vd., 2022).

Algılanan risklerin etkisi, yalnızca destinasyon seçiminde değil, aynı zamanda destinasyon memnuniyeti (Sönmez ve Graefe, 1998) ve destinasyon sadakati üzerinde de belirleyici olmaktadır. Özellikle sosyo-psikolojik ve politik risklerin, destinasyon sadakati üzerinde önemli etkiler yarattığı çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Kour ve Gupta, 2019; Carvalho, 2022). Algılanan riskler, bireysel seyahat davranışlarında da etkili olmakta; özellikle yalnız seyahat eden bireyler için bu riskler daha belirgin hâle gelmektedir. Yalnız seyahatin birçok birey için önemli zorluklar doğurduğu ve sıklıkla çeşitli potansiyel risk unsurlarıyla ilişkilendirildiği literatürde ifade edilmektedir. Bununla birlikte, yalnız seyahatin temel riskleri arasında bireylerin güvenlik endişeleri (Brown ve Osman, 2017), sağlık sorunları ile karşılaşma olasılığı, yalnızlık duygusu, planlama güçlükleri ve iletişim zorlukları gibi unsurlar yer almaktadır (Maser ve Weiermair, 1998). Ancak tüm bu risklere rağmen, yalnız seyahat eden bireyler kişisel gelişim, özgüven artışı ve bireysel keşif gibi motivasyonlarla hareket ederek riskleri göze alma eğilimi gösterebilmektedirler (Pekiner, 2019). Bununla birlikte, bireylerin üstlenmeye istekli oldukları risk düzeyleri; cinsiyet gibi demografik özellikler başta olmak üzere, çeşitli faktörlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Valaja, 2018). Örneğin, güvenli olmayan veya yabancı bölgelerle ilgili güvenlik kaygıları, yabancı bir ülkede sağlık hizmetlerine erişim konusundaki endişeler ve planlama sürecinde yaşanan stres gibi unsurlar, bireylerin yalnız seyahat etme motivasyonunu azaltabilmektedir.

Bu doğrultuda, turizm sektöründeki politika yapıcıların, pazarlamacıların ve hizmet sağlayıcıların, yalnız seyahate ilişkin algılanan risk faktörlerini dikkate alarak etkili risk yönetimi stratejileri geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu tür stratejiler yalnızca bireysel güvenlik algısını artırmakla kalmayacak, aynı zamanda sürdürülebilir turizm gelişimini de destekleyecektir.

Tablo 1. Turizmde Algılanan Riskler

Algılanan risk türleri	Örnekler
Suç	Hırsızlık, tecavüz veya cinayete maruz kalma.
Kültürel	Yabancılarla iletişimde zorluk yaşama, kültürel yanlış anlama veya anlaşılma, yabancı yaşam biçimine ve standartlara uyum sağlayamama.
Ekipman	Seyahat sırasında veya varış noktasında (ulaşım, konaklama, gezilecek yerler) ortaya çıkan mekanik, ekipman ve organizasyon sorunlarının olasılığı.
Finansal/ Ekonomik	Paranın karşılığını alamama olasılığı; seyahat beklentileri karşılanmazsa para kaybetmek.
Sağlık	Seyahat ederken veya varış yerinde, hastalanma, yaralanma olasılığı.
Performans	Seyahat ürünü veya hizmetinin iyi performans göstermemesi nedeniyle tatil avantajlarından yararlanamama olasılığı.
Fiziksel	Fiziksel yaralanma olasılığı, sağlığa zararlı tehlike, yaralanmalar ve kazalar.
Siyasi istikrarsızlık	Ziyaret edilen ülkedeki siyasi olaylara dahil olma olasılığı.
Psikolojik	Seyahat deneyiminin gezginin kişiliğini veya öz imajını yansıtmaması, öz imajına zarar vermesi ve kişiliğe olumsuz yansımaları olasılığı.
Memnuniyet	Seyahat deneyimiyle kişisel doyuma ulaşamamak ve kendini gerçekleştirme.
Sosyal	Tatil seçimlerinin veya etkinliklerinin arkadaşlar, aileler ve iş arkadaşları tarafından onaylanmama olasılığı; Kişisel ve sosyal statüyü kaybetmek veya düşürmek, modası geçmiş görünmek.
Terörizm	Uçak veya şahsi kaçırma, bomba patlaması veya biyokimyasal saldırı gibi bir terör eylemine karışma ihtimali.
Zaman riski	Seyahat deneyimi için boş zamana ihtiyaç duyulması
İklim koşulları	Hava sıcaklığı, radyasyon, sera gazı emisyonları, yerel hava kirliliği.
Doğal afetler	Sel, deprem, tsunami, çığ, kuraklık, orman yangınları, erozyon, kasırga, hortum, kış fırtınaları.

Kaynak: Falarz vd., (2021) ; Reisinger ve Mavondo, (2006).

2. 2. 5. Yalnız Seyahatlerde Algılanan Riskler

Yalnız seyahatlerde potansiyel olarak algılanan riskler, özellikle kadınlar açısından daha olumsuz ve engelleyici bir durum oluşturabilmektedir. Bu bağlamda, uluslararası literatürde cinsiyet faktörünün dikkate alınarak özellikle kadın bireyler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Breda vd., 2020; Karagöz vd., 2021; Kour ve Gupta, 2019; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018a, 2018b). Bu durum, kadınların seyahat sırasında algıladıkları risklerin daha fazla olmasıyla açıklanabilmektedir.

Yalnız seyahatte karşılaşılan riskler çeşitli faktörleri kapsamaktadır. Özellikle kültürel ve cinsiyet temelli faktörler, yalnız seyahat ederken bireylerin risk algılarını belirlemede önemli rol oynamaktadır. Farklı ülkelere seyahat eden bireyler, kültürel farklılıklar, zaman dilimi değişimleri ve para birimi farklılıkları gibi çeşitli kısıtlamalarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu noktada, destinasyondaki yerel halkın

yabancı ziyaretçilere karşı yaklaşımı kritik bir öneme sahiptir; yerel halkın cinsiyetçi önyargılar yerine kadın ve erkek bireyleri eşit şekilde kabul eden bir tutum sergilemesi, algılanan risklerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır (Breda vd., 2020).

Öte yandan, kadınlar ve erkekler arasında var olan güç eşitsizlikleri bazı destinasyonlarda daha belirgin şekilde ortaya çıkmakta, bu durum ise cinsiyete dayalı farklı risk algılamalarına yol açmaktadır. Atıerkil toplumsal yapıların etkisi altında gelişen bu farklılıklar, kadınların yalnız seyahatlerinde karşılaştıkları risklerin artmasına neden olabilmektedir (Gustafson, 1998; Yang, 2016).

Kadınların alışlagelmişin dışında yalnız seyahat etmeleri durumunda, toplumdan dışlanma ve rahatsız edici bakışlara maruz kalmaları söz konusu olabilmektedir (Yang vd., 2018a). Bu tür olumsuz deneyimlerin temelinde toplum, kültür ve milliyet gibi faktörler yer almakta, bu unsurlar yalnız seyahat eden kadınların karşılaştığı sosyal riskleri artırmaktadır (Yang vd., 2018a).

Asyalı kadın gezginler üzerine gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel risk faktörünün bu grup içerisinde yaygın bir endişe kaynağı olduğu ortaya konulmuştur (Yang vd., 2018a). Aynı çalışmada, Asyalı kadınların yalnızca dış görüşleri ve Batı'da farklı bir milliyete mensup olmaları nedeniyle ayrımcılığa ve düşmanca davranışlara maruz kalabildikleri belirtilmiştir. Bu durum, yalnız seyahat eden kadınlar arasında kültürel ve toplumsal risk algısının artmasına neden olmaktadır (Yang vd., 2018a).

Bununla birlikte, Yang vd. (2018a), yalnız seyahatlerde riskin, seyahatin doğal bir parçası olarak algılandığını ve yalnız gezginler tarafından büyük ölçüde kabul edildiğini ifade etmektedir. Bu yaklaşım, Beck'in (1992) ileri sürdüğü "risk toplumu" kavramı ile paralellik göstermektedir. Modern toplumlarda bireylerin risk farkındalığı, seyahatin hem olumlu hem de olumsuz yönlerini kabul etmeyi ve karşılaşılabilecek belirsizliklerle baş etmeyi gerektirmektedir (Yang vd., 2018a). Dolayısıyla, yalnız seyahat eden bireyler için, karşılaşılabilecek riskleri öngörmek ve yaşanan deneyimleri olduğu gibi kabul etmek önemli bir uyum stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, kişilik özelliklerinin de bireylerin risk algısı üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Bazı bireyler, risk almaya daha yatkın olup, olumlu ya da olumsuz

sonuçlara aldırmaksızın yaşamı deneyimlemeyi tercih etmektedirler. Bu bağlamda, yalnız seyahat eden gezginlerin kişilik tipleri, Cohen'e göre başıboş, Plog'a göre ise dışadönük olarak tanımlanabilir. Cohen (1972) tarafından tanımlanan başıboş turist kavramı, risklerle karşılaşmaya hazır olan ve önceden belirlenmiş bir seyahat planı olmayan turist tipi için kullanılmaktadır. Bu turistler, macerayı arayan, karşılaştıkları risklerle başa çıkabilen bireylerdir (Enzensberger, 1985; Pereira ve Silva, 2018). Başıboş turist, yaşam tarzı ve maceracı kişiliği nedeniyle riski eğlenceli bir deneyim olarak görür ve bu tür durumlarla kolaylıkla başa çıkabilir.

Cohen'ın turist tipolojileri arasında yer alan başıboş turist gibi risk almaya yatkın başka bir tipoloji de Plog (1974) tarafından "psikosentrik (içedönük)" ve "allosentrik (dışadönük)" olarak tanımlanmaktadır. Psikosentrik turistler genellikle kitle turizmini tercih ederken, allosentrik turistler ise maceracıdırlar ve risk almaya daha yatkındırlar. Psikosentrik turistler, güvenli ve tanıdık çevrelerde seyahat etmeyi tercih ederken, allosentrik turistler daha fazla belirsizlik ve yenilik arayarak, bilinmeyen destinasyonlarda keşif yapmayı hedeflerler (Mehmetoğlu vd., 2001).

Kadınlar yalnız seyahat ederken, toplumsal ve kültürel açıdan birçok toplumda sürekli olarak korunmaya muhtaç bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Korku, bu bağlamda, en yaygın şekilde dile getirilen kavramlardan biridir. Yalnız seyahat sırasında korku, genel olarak tüm bireyler için hissedilebilirken, kadınlar söz konusu olduğunda bu duygu daha yüksek derecede hissedilmektedir. Bu durumu açıklayan birkaç faktör bulunmaktadır. Valentine (1989: 385), "kadın korkusunun coğrafyası" kavramı üzerinden erkekler tarafından şiddet içeren davranışların kadınlar üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri incelemiştir. Özellikle kamusal alanlarda meydana gelen korkutucu olaylar, medya aracılığıyla görüntülü veya yazılı olarak aktarılmakta ve bu da kadınlar üzerinde korku ve olumsuz bir algı yaratmaktadır (Valentine, 1989). Medyada, toplumda meydana gelen olaylar çoğu zaman dramatize edilerek, daha fazla izlenme ve reyting kazanmak amacıyla etkileyici bir şekilde sunulmaktadır. Ancak, bu durum kadınlar üzerinde psikolojik bir şiddet etkisi yaratmakta ve uzun süreli psikolojik hasara yol açabilmektedir (Kour ve Gupta, 2019; Yang vd., 2018a). Bu korku senaryoları, kadınları kontrol altında tutma amacı gütmekte ve kadınların

seyahat planlarını, hareketlerini ve geri dönme sürelerini bildirmeleri gerektiği algısını pekiştirmektedir (Wilson ve Little, 2008).

Breda vd. (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre, taciz ve korku, yalnız seyahat eden kadın gezginlerin karşılaştığı önemli bir diğer risk faktörüdür. Yalnız seyahat eden bazı kadınlar, seyahatleri sırasında tacize uğradıklarını bildirmişlerdir. Ayrıca, hırsızlık olaylarına karşı duydukları korkuyu da ifade etmişlerdir. Portekizli resmi kuruluşlar tarafından yayımlanan bilgilerde, kadınlara belirli destinasyonlara seyahat etmelerinin tavsiye edilmediği ve genel anlamda bir korku yaratıldığı belirtilmiş, ancak varış noktasındaki gerçek durumun bu şekilde olmadığı doğrulanmıştır (Breda vd., 2020). Bu durumun bir sonucu olarak, kadınlar için faydalı gibi görünen ancak aslında toplumsal olarak kadınlara korku aşılamaktan başka bir işlevi olmayan, sindirme ve kısıtlama yoluyla oluşturulan bir etki söz konusudur. Bu bağlamda, kadın gezginlere seyahatleri öncesinde güvenilir bilgi kaynakları aracılığıyla araştırma yapmaları önerilmektedir.

Bazı araştırmalarda (Qui vd., 2009; Wantono ve McKercher, 2020), ortaya çıkan belirgin risk türü olan sosyo-psikolojik riskin, yalnız seyahat eden kadın gezginler tarafından psikolojik düzeyde anksiyete (tehlike, talihsizlik veya olumsuz bir durumun yaklaşmakta olduğu endişesi) şeklinde deneyimlendiği belirtilmiştir. Bu tür kaygılar, yalnız seyahat eden kadınlar arasında yaygın olarak görülmektedir (Qui vd., 2009; Wantono ve McKercher, 2020). Psikoloji literatürüne bakıldığında, korku ve kaygı arasında kavramsal ve psikolojik bir ayrım olduğu görülmektedir. Kaygı, “beklenen bir problemle ilgili endişe veya belirsizlik” olarak tanımlanırken, korku “bulunulan andaki tehlikeye karşı verilen bir tepki” olarak ifade edilmektedir (Karakaş, 2017). Bu bağlamda, yalnız seyahatlerde karşılaşılan risklerin çoğunlukla kadınları daha fazla etkilediği ve kadınların bu risklere karşı daha fazla duyarlı olduğu söylenebilir. Ancak, birçok kadın, yalnız seyahatlerde riskin kaçınılmaz olduğunu kabul etmekle birlikte, toplumsal normlara karşı direnç gösterdiklerini de vurgulamaktadır.

2. 2. 6. Yalnız Seyahatlerde Algılanan Risklere İlişkin Alan Yazın

Kadınların yalnız seyahatleri üzerine yapılan araştırmalar, cinsiyet faktörünün ve risk algısının kadınların seyahat kararlarını büyük ölçüde etkilediğini ortaya

koymuştur (Heimtun ve Abelsen, 2013; Karagöz vd., 2021; Valaja, 2018; Yang, 2016; Wilson ve Little, 2008). Bu çalışmalara göre, kadınların erkeklere kıyasla fiziksel olarak daha savunmasız olmaları, cinsiyete dayalı risk algılamalarını artırmakta ve erkekleri tehdit olarak algıladıkları bulunmuştur (Valaja, 2018; Yang vd., 2019). Heimtun ve Abelsen (2013) tarafından yapılan bir araştırmada, kadınların yalnız seyahati erkeklere göre daha korkutucu buldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, erkeklerin, kadınlara göre daha fazla spor ve eğlence içeren tatillere yalnız gitmeye istekli oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, kadınlar seyahatleri sırasında erkeklere göre daha fazla fiziksel güvenlik ve emniyet endişesi duymaktadır (Brown ve Osman, 2017; Qi vd., 2009). Bu bulgular, yalnız seyahatle ilgili algılanan risklerin, demografik özelliklere bağlı olarak bireylerin motivasyonlarını etkileyebileceğini göstermektedir.

Bazı araştırmalar, kadınların risklere rağmen yalnız seyahat etmeye devam etmeye motive olduklarını ne sürmektedir. Pekiner (2019), kadınlar arasında taciz gibi olumsuz deneyimlerin yaşanmasına rağmen, kadınların yalnız seyahatlerine devam etmeye yönelik yüksek motivasyonlarının olduğunu açıklamıştır. Benzer şekilde, Nguyen ve Hsu (2022), algılanan riskin Güneydoğu Asya'daki yalnız kadın gezginler için itici bir faktör olabileceğini belirtmiştir.

Kadınlar ve erkekler arasındaki risk algılarının farklı olduğu, önceki çalışmalarda farklı bakış aılılarıyla ele alınmıştır. Bu çalışmalarda, yalnız seyahat ederken korkunun ortaya çıkmasının normal olduğu belirtilmiş, ancak bu korkunun geçmiş deneyimlerden ziyade kültürel ve sosyal bir öğrenme süreciyle edinildiği ifade edilmiştir (Carr, 2000; Carvalho vd., 2015; Wilson ve Little, 2008). Korku, genellikle seyahat öncesi farklı kanallar aracılığıyla iletilmekte ve kadınlara, tanımadıkları bir ülkede risk aldıkları ve güvende olmadıkları mesajı verilmektedir (Breda vd., 2020; Carr, 2000). Kadınların taciz konusunda sıkça korku ve endişe yaşadıkları da dikkat çekmektedir (Breda vd., 2020). Ek olarak, yalnız kadın gezginler üzerinde yapılan bir araştırmada, cinsiyet risklerinin (saldırı, cinsel taciz vb.) arttığı ve bunun da yalnız seyahat eden kadınların risk azaltma stratejileri kullanmalarına yol açtığı bulunmuştur (Yang vd., 2018a; Yang vd., 2018b).

Dolayısıyla, bahsedilen tüm bu riskler, seyahat etme niyetini de doğrudan etkilemektedir. Chew ve Jahari (2014), turistlerin algıladığı fiziksel riskler ile tekrar

ziyaret etme niyetleri arasında doğrudan olumsuz bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Noh ve Vogt (2013) tarafından Doğu Asya ülkelerine yönelik yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Farklı risk boyutlarının da incelendiği bir diğer çalışmada, Qui vd. (2009), şiddet riski ve sosyo-psikolojik riskin gezginlerin Çin’de düzenlenen Olimpiyat Oyunları’nı ziyaret etme niyetini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ancak, aynı çalışmada kültürel risk ve sağlık riskinin seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı saptanmıştır.

Kour ve Gupta (2019), Keşmir destinasyonu üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada, siyasi ve kültürel belirsizliklerin yalnız kadın gezginler arasında risk algısını artırdığını ve bunun da seyahat etme niyetlerini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer biçimde, Khan vd. (2019) kadın lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, algılanan seyahat riskleri ile seyahat etme niyetleri arasında olumsuz bir ilişki tespit etmiştir. Bu bulgular, risk boyutlarının seyahat niyetleri üzerinde farklı şekillerde etkili olabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bazı araştırmalar risk algısı ile seyahat niyeti arasında olumsuz bir ilişki bulmuşken (örn. Chew ve Jahari, 2014; Noh ve Vogt, 2013), diğer bazı çalışmalar ise algılanan risklerin özellikle yalnız kadın gezginlerin seyahat etme isteklerini engellemediğini savunmaktadır (örn. Jordan ve Gibson, 2005; Yang vd., 2018a). Jordan ve Gibson (2005), kadınların yalnız seyahatlerinde yaşadıkları olumlu ya da olumsuz deneyimlere rağmen seyahat etmeye devam ettiklerini belirtmiştir. Benzer şekilde, Yang vd. (2018a) da Asyalı yalnız kadın gezginlerin yalnız seyahat aracılığıyla cinsiyet normlarına karşı direndiklerini, bu sürecin onları dönüştürdüğünü ve aynı zamanda risklere karşı gelmeyi gerektirdiğini vurgulamıştır. Ayrıca, yalnız seyahatin kadın gezginler için gönüllü bir risk alma davranışı olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

2. 3. YALNIZ SEYAHAT ETME KISITLILIKLARI: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 3. 1. Kısıtlılık/Kısıtlanma Kavramı

Kısıtlama kavramı, genellikle psikolojik ve sosyal bir perspektiften ele alınmaktadır. Bu kavram, bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları ve deneyimledikleri çeşitli engelleri kapsamaktadır. Yapılan tanımlar arasında, Lewin

(1951) sosyo-psikolojik anlamda "boş zaman engeli" kavramını kullanarak, bireysel davranışsal kısıtlayıcı güçleri açıklamıştır. Bu çerçevede, boş zaman engelleri, bireylerin deneyimlediği içsel (kişisel) psikolojik durumlar ile dışsal (kişilerarası ve durumsal) özellikleri tanımlamak amacıyla ortaya konulmuştur (akt. Crawford ve Godbey, 1987: 122).

Benzer şekilde, Jackson (1991) boş zaman kısıtlamalarını, "boş zaman tercihlerinin oluşumunu sınırlandıran ve boş zamandan keyif almayı engelleyen veya yasaklayan faktörler" olarak tanımlamıştır (akt. Nyaupane vd., 2008: 342). Bu engeller, doğaları gereği bireysel, çevresel, fiziksel, kültürel veya sosyal faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Aslan, 2023; Aslantürk ve Unur, 2019; Amiri, 2023; Brown ve Osman, 2017; Gao ve Kerstetter, 2016; Hosseini vd., 2022; Kasemsarn ve Nickpour, 2017; Nguyen ve Hsu, 2023; Özgürel, 2022; Ratthinan ve Selamat, 2019; Walseth ve Amara, 2017).

Boş zaman literatürüne dayanarak, Buchanan ve Allen (1985), boş zaman kısıtlamalarının 1960'ların başından itibaren tartışıldığını belirtmiştir (akt. Li vd., 2022). Ancak Hung ve Patrick (2012), 1980'lere kadar boş zaman kısıtlamalarını açıklamak için kapsamlı bir teorik çerçevenin geliştirilmediğini ifade etmiştir. Geçmiş çalışmalarda, "boş zaman araştırması" kavramının ortaya çıkışı, kamu eğlence hizmetleri personelinin hizmet sunumunu iyileştirme çabalarına ve bu bağlamda katılımın önündeki engellere odaklanmasına dayanmaktadır (Meyer, 1957; Lawton, 1978). O dönemde yapılan çalışmalar, boş zaman engellerini, bireysel tercih ve katılım ilişkisini bütüncül bir şekilde incelemekten ziyade, daha çok bireye özgü durumlar üzerinden ele almıştır. Birey odaklı yaklaşımın temelinde ise, 1960'larda yoksulluk yaşayan ya da zihinsel ve fiziksel engellerle karşı karşıya olan bireylere yönelik artan ilgi bulunmaktadır (Crawford ve Godbey, 1987: 119).

Yapılan çalışmalar, özellikle boş zamanın sunduğu faaliyetlere katılım süreci ve bu süreci etkileyen bireysel kısıtlamalar üzerine yoğunlaşmıştır (Jackson, 1983; Searle ve Jackson, 1985). İlk aşamada, eğlence hizmetlerine katılımın önündeki engellerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmalar, birey odaklı bir yaklaşımla yürütülmüştür. Ancak bu yaklaşım, istenen sonuçların tam olarak elde edilmesine olanak sağlamamıştır (Crawford ve Godbey, 1987). Daha sonraki dönemlerde

geliştirilen teorik çerçevelerle birlikte, boş zaman kısıtlamaları kavramı geniş bir perspektifle ele alınmış; bireylerin etkinliklere ve turizm faaliyetlerine katılımı, katılım düzeyleri ve memnuniyetleri gibi unsurları açıklamada hizmet sektöründe önemli bir yere sahip olmuştur (Fleischer ve Pizam, 2002; Gilbert ve Hudson, 2000; Gürbüz ve Henderson, 2014; Silva ve Correia, 2008).

2. 3. 2. Kısıtlılık/Kısıtlanma ile İlgili Kuramlar

Kısıtlama teorileri arasında önemli bir yere sahip olan ilk çerçeve, Iso-Ahola ve Mannell (1985) tarafından geliştirilmiştir. Bu çerçeve, kısıtlamaları ‘sosyal-kişisel’, ‘sosyal-kültürel’ ve ‘fiziksel’ faktörler olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırmaktadır. Iso-Ahola ve Mannell (1985), bireylerin algıladıkları kısıtlamalar ile tatmin edici boş zaman deneyimlerinin sıklığı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Buna göre, bireyler daha az kısıtlama algıladıklarında, boş zaman yaşamlarından daha yüksek düzeyde tatmin olmakta ve genel mutluluk düzeyleri artmaktadır (akt. Wilson, 2004).

Kısıtlama ile ilgili bir diğer teori ise, Harrington vd. (1992) tarafından seyahat kısıtlamaları çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu teoriye göre kısıtlamalar, nesnel (objektif) ve öznel (subjektif) olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Nesnel kısıtlamalar, bireylerin kontrolü dışında gelişen iklim koşulları, toplumsal sorunlar gibi çevresel faktörleri ifade ederken; öznel kısıtlamalar ise bireyin kişisel deneyimlerine dayalı, psikolojik kaynaklı sorunlar gibi bireye özgü algıları kapsamaktadır.

Bu kuramlara ek olarak, boş zaman literatüründe en yaygın kullanılan kuramlardan biri Crawford ve Godbey (1987) tarafından geliştirilmiştir. Araştırmacılar, boş zaman engelleri ile katılım ve tercihler arasındaki ilişkiye yönelik önceki çalışmalarda yeterli analiz yapılmadığını ifade etmiş ve bu eksiklikten yola çıkarak kendi kuramlarını ortaya koymuşlardır. Bu çerçevede, boş zaman etkinliklerine katılımın üç temel türde engelle karşılaştığını belirtmişlerdir: kişisel engeller, kişilerarası engeller ve yapısal engeller. Ancak sonrasında, Crawford vd. (1991), ilk olarak Crawford ve Godbey (1987) tarafından önerilen üç kısıtlama boyutunu daha da geliştirerek, bu kavramsal çerçeveyi Hiyerarşik Boş Zaman Kısıtları Modeli (HBZKM) adı altında birleştirmişlerdir. Bu model, yalnızca boş zaman

etkinliklerine katılımı ve katılımsızlığı etkileyen faktörleri açıklamakla kalmayıp, aynı zamanda kısıtlamaların bireylerin boş zaman etkinlikleri konusundaki karar süreçlerini nasıl etkilediğini aydınlatması açısından da önem taşımaktadır. Modelde tanımlanan ilk boyut olan kişisel (içsel) kısıtlayıcılar; stres, depresyon, kaygı, dindarlık, algılanan öz-yeterlik ve çeşitli boş zaman etkinliklerinin uygunluğuna ilişkin öznel değerlendirmeler gibi bireysel psikolojik durumları ve nitelikleri kapsamaktadır (Crawford ve Godbey, 1987: 122). İkinci boyut olan kişilerarası kısıtlayıcılar, bireyler arası etkileşimlerden veya bireyler arası ilişkilerin özelliklerinden kaynaklanan engeller olarak tanımlanmaktadır (Crawford ve Godbey, 1987: 123). Bu tür kısıtlamalara referans gruplarının (örneğin aile, akraba, arkadaş çevresi) etkisi örnek verilebilir. Son olarak, yapısal kısıtlamalar, bireyin boş zaman tercihleri ile bu tercihler doğrultusunda katılımı arasına müdahale eden dışsal faktörler olarak tanımlanmaktadır (Crawford ve Godbey, 1987: 124). İklim koşulları, ulaşım imkanları ve finansal kaynaklar gibi unsurlar yapısal kısıtlara örnek teşkil etmektedir.

2. 3. 3. Turizmde Karşılaşılan Kısıtlılıklar

Turizm bağlamında kısıtlılıklar genel olarak bireylerin bir seyahate veya etkinliğe katılımı ya da katılmama durumları ile bu deneyimlerden elde ettikleri memnuniyet düzeyleri kapsamında incelenmektedir. Dolayısıyla, seyahat öncesi ve seyahat sırasında bireylerin herhangi bir destinasyona gitme veya bir etkinliğe katılma kararlarını etkileyen önemli unsurlar arasında kısıtlılıklar yer almaktadır. Seyahat kararları üzerinde etkili olan bu kısıtlılıklar, bireylerin cinsiyeti, kültürel özellikleri ve yaşam tarzı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Gao ve Kerstetter, 2016; Ratthinan ve Selamat, 2019; Shaw, 1994). Bu bağlamda, Gao ve Kerstetter (2016), Çinli kadınlar üzerinde yaptıkları çalışma sonucunda, kadınların tamamının diğer etnik azınlık grupların yaşam tarzlarına maruz kaldıklarında kültür şoku yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

Ratthinan ve Selamat (2019), Malezya'da bulunan Müslüman kadınlar üzerinde yaptığı çalışmada, Malay Müslüman kadınlarının karşılaştığı kısıtlılıkların Batılı ve diğer Asyalı kadınların karşılaştığı kısıtlılıklardan farklı olduğunu, ayrıca kültür faktörünün önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bu çalışmalar kadınların farklı dinlere veya coğrafyalara göre kültür faktörünün etkili

olacağını göstermektedir. Ayrıca literatürde önemli bir yere sahip olan Crawford ve Godbey (1987) teorisi, turizm çalışmalarında insanların boş zaman aktivitelerine katılımını sınırlayan üç kısıtlayıcı ile vurgulanmaktadır. Bunlar; kişi içi, kişilerarası ve yapısal kısıtlamalar olarak belirlenmiştir (Crawford ve Godbey, 1987; Crawford vd., 1991). Bireylerin boş zaman engellerini, tercihlerini ve katılım/katılımsızlığını anlamak ve yorumlamak üzere yapılan bu sınıflandırma, Crawford vd. (1991) tarafından oluşturulan modelin turizmde çok sayıda çalışmada yer almasıyla birlikte önem kazanmıştır (Bernard vd., 2022; Hung ve Patrick, 2012; Özgürel, 2022; Ratthinan ve Selamat, 2019).

Yapılan çalışmalar arasında Hung ve Patrick (2012), kruvaziyer turizmi bağlamında algılanan seyahat kısıtlamalarını belirlenen üç kısıtlama faktörü (kişi içi, kişilerarası ve yapısal kısıtlamalar) içerisinde incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, seyahat kısıtlamalarının seyahat niyetlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Bernard vd. (2022) ise, Bangladeşli Müslüman kadınların seyahat kısıtlamalarını incelemişlerdir. Sonuçlar arasında, araştırmacılar üç kısıtlama (kişi içi, kişilerarası ve yapısal kısıtlamalar) faktörünün de Bangladeşli Müslüman kadınları etkilediğini tespit etmiştir. Kısıtlamaların bölgeden bölgeye değişiklik gösterebileceği de Özgürel (2022) tarafından yapılan çalışmada desteklenmiştir. Özgürel (2022), Türk kadınları üzerindeki kısıtlamaları HBZKM ile incelemiştir. Araştırmada kadınların, kişi içi/işsel, kişilerarası ve yapısal kısıtlamaları (para ve zaman hariç) daha düşük seviyede algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Özgürel'in (2022) yanı sıra yapılan çalışmalar arasında özellikle kadınlar tarafından hissedilen kişisel kısıtlamalarda korku, endişe, gidilen yerde ne olacağının bilinmemesi gibi durumlar ortaya çıkmıştır (Fendt ve Wilson, 2012; Thomas ve Mura, 2019; Tükenmez, 2019, 2022; Wilson, 2004). Ayrıca turizmde yapılan bazı cinsiyet odaklı olmayan çalışmalarda kişisel kısıtlamalar arasından yalnızlık duygusu araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Bianchi, 2016; Yang, 2021; Yang vd., 2022).

Kişisel kısıtlamalar arasında yapılan çalışmalarda, Fendt ve Wilson (2012), sörf turizmi bağlamında yapılan çalışmada, kadınların yaşadıkları kısıtlamalardan en çok gidilen yerde ne olacağının bilinmemesi, bu durumda kişisel kısıtlamalar arasından belirsizlik duygusu araştırmada ortaya konmuştur. Thomas ve Mura (2019),

Hindistan’a gelen yalnız kadın gezginlerin deneyimlerine odaklanmıştır. Yapılan analizde, Hindistan’a gelen yalnız kadın gezginlerin cinsel şiddet kaynaklı korku yaşadıkları ve buna bağlı olarak kısıtlandığını ortaya koymuştur. Tükenmez (2019, 2022) ise, Türk kadınları üzerinde yapılan çalışmada kişisel kısıtlamalar arasında en çok korku ve endişe duygularının olduğunu belirtmiştir.

Kişilerarası kısıtlamalarda ise, yerel halk ile olumsuz karşılaşmalar, toplum baskısı, yargılanma gibi faktörler, incelemeler sonucunda ortaya çıkmıştır (Amiri, 2023; Fendt ve Wilson, 2012; Mâni ve Jose, 2020; Shahvali vd., 2016; Tavakoli ve Mura, 2021). Fendt ve Wilson (2012), sörf yapmak için gidilen destinasyonda kadınların yerel halk ile karşılaşmalarını aynı zamanda “sörf öfkesi” olarak adlandırmıştır. Yerel halkın olumsuz davranışları ve sörfçüleri kabul etmeme gibi durumları içermektedir. Bu durum en yaygın sosyo-kültürel kısıtlama olarak ortaya konulmuştur.

Genellikle ataerkil toplumlarda yapılan kültürel çalışmalarda sonuçlar, kişisel kısıtlamalar ve kişilerarası kısıtlamalar arasında yer alırken (Aslan, 2023; Amiri, 2023; Tükenmez, 2019, 2022), kişisel kısıtlamalar ekonomik, yaş ve eğitim düzeyi gibi faktörlerle birlikte incelendiğinde etki düzeyi çalışmadan çalışmaya değişebilmektedir (Özgürel, 2022). Özgürel (2022), yalnız seyahat eden kadınlar üzerinde yapılan çalışmada, kısıtlamaları zaman ve maliyet açısından değerlendirildiğinde yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Buna göre, 18-30 yaş arasındaki bireylerin daha çok yapısal kısıtlamalar algıladığını ortaya koymuştur. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça kişisel kısıtlamaların azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Yapısal kısıtlamalar arasında yer alan para, zaman ve ulaşım sorunu seyahatlerde ortaya çıkabilmektedir (Fendt ve Wilson, 2012; Kasemsarn ve Nickpour, 2017; Kaba ve Emekli, 2018; Özgürel, 2022; Wilson, 2004). Wilson (2004), kadınların seyahat öncesinde yapısal/pratik kısıtlamalar içerisinden zaman kısıtlılığı ve ekonomik yetersizlik gibi kısıtlayıcılara maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Fendt ve Wilson (2012), sörf turizmi kapsamında kadınların kısıtlamalarının lojistik yönetimi (sörf için gerekli materyallerin taşınması) ve ekonomik sınırlamalar olduğunu ortaya koymuştur.

Kasemsarn ve Nickpour (2017) ise çalışmasında, Tayland'da kültür turizmindeki engelleri belirlemek için gençler, yaşlı yetişkinler, engelli insanlar, kültür turistleri ve kültür turizm ile ilgilenmeyen turistler arasında inceleme yapmıştır. Sonuçlar, en yaygın engelin ulaşım ile ilgili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, zaman kısıtlamaları, engelli bireyler haricinde, dört grup için de önemli bir sorun olarak tespit edilmiştir.

Kaba ve Emekli (2018) Türkiye'de yalnız seyahat eden kadınlar üzerine yaptığı çalışmada ise çok sayıda katılımcının seyahat etmek için ekonomik uygunluk aradığını ortaya koymuştur. Ayrıca, Crawford ve Godbey (1987) tarafından oluşturulan üç kısıtlama (kişisel, kişilerarası ve yapısal kısıtlamalar) haricinde, ek olarak farklı kısıtlamalar ortaya çıkmıştır. Shin vd. (2022), pandemi bağlamında yaptığı çalışmada, üç ana seyahat kısıtlamasına (kişisel, kişilerarası) ek olarak sosyal mesafe yapısal kısıtlamasını pandemi sırasında ve sonrasında seyahat kararı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, kişisel kısıtlamalar pandemi sırasında ve sonrasında seyahat niyeti üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Seyahat kısıtlamalarının seyahat davranışını olumsuz etkilemesinin aksine Li vd. (2022), bireylerin COVID-19 salgını nedeniyle boş zaman etkinliklerine katılımlarındaki kısıtlamaları incelemiştir. Çalışmada pandemi sırasında boş zaman kısıtlamalarının getirdiği, sağlık endişeleri, ekonomik gelir üzerindeki olumsuz etkiler, azaltılmış seyahat özgürlüğü ve salgın önleme ile ilgili rahatsızlıkları içerdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, azaltılmış seyahat özgürlüğü katılım niyeti üzerindeki en etkili faktör olarak ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, çalışmada olumsuz etkisi ile bireyleri etkisi altına alan COVID-19, aynı zamanda seyahate katılım açısından olumlu bir niyet oluşturmuştur.

Sonuç olarak, kısıtlamaların etki alanına göre ekonomik, bireysel, kültürel, sosyal faktörler gibi çeşitli durumlarda ve çalışmalarda eklenen değişkenlere göre incelendiğinde farklılıklara sebep olmaktadır. Bu tutarsızlık, araştırmacılar arasında kafa karışıklığına sebep olmakta ve kısıtlamalar hakkında net bir bilgiye sahip olmayı güçleştirmektedir. Dolayısıyla, araştırmacılar hem uluslararası ulusal literatürde kısıtlamalar üzerine daha fazla çalışma yapılmasını önermiştir (Aslan, 2023; Aslantürk ve Unur, 2019; Tükenmez, 2019; Hosseini vd., 2022; Kaba ve Emekli, 2018).

2. 3. 4. Yalnız Seyahatlerde Karşılaşılan Kısıtlılıklar

Yalnız seyahat etmeye yönelik kısıtlılıklar, toplumlar içinde özellikle kültür ve cinsiyet açısından farklılıklar yaratma potansiyeline sahiptir. Kısıtlılıklar belirlenirken, toplumun kültürel yapısının araştırmacılar tarafından dikkate alınması ve değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır (Ratthinan ve Selamat, 2018). Bununla birlikte, yapılan çalışmalar arasında genellikle cinsiyet odaklı bir yaklaşım sergilenmekte ve erkek yalnız gezginleri içermemektedir (Bianchi, 2016; Yang, 2021; Yang vd., 2022). Bu durum, kadınların cinsiyet eşitsizliğine (Hofstede vd., 2005; Yang, 2016) karşı farkındalık oluşturma amacıyla çalışmalarda özellikle kısıtlamalar üzerine odaklanılmasıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca, bazı toplumlarda yalnız seyahat etmenin, özellikle kadınlar için tehlikeli bir seyahat türü olarak görülmesi, bu durumu daha da pekiştirebilir. Ataerkil normların hakim olduğu toplumlarda yaşayan kadınlar, yalnız seyahat etme konusunda ailelerinden veya eşlerinden izin almak gibi kısıtlamalarla karşılaşabilmektedir (Amiri, 2023; Mani ve Jose, 2020; Tavakoli ve Mura, 2021).

Yapılan çalışmalarda, yalnız seyahat eden bireyler üzerindeki kısıtlımların, çeşitli faktörlere bağlı olarak farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Literatürde, özellikle kadın ve erkek gezginleri etkileyen kısıtlımlar arasında olumsuz tutum sergileyen hizmet sağlayıcıları ve yalnızlık hissi gibi faktörler öne çıkmaktadır (Bianchi, 2016). Bianchi (2016), yalnız seyahat eden bireylerin, grup halinde turla seyahat edenlere kıyasla daha az kısıtlılamaya tabi olduklarını ve bunun sonucunda seyahatten aldıkları memnuniyetin arttığını ifade etmiştir. Diğer taraftan, Yang (2021), yalnız gezginler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada, güvenlik, maliyet ve sosyal kısıtlımların, bireylerin seyahate katılımını ve deneyimlerini sınırlayan başlıca faktörler olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Ayrıca, bu kısıtlımların gezginlerin genel memnuniyetini de olumsuz şekilde etkilediği vurgulanmıştır.

Kısıtlama literatüründe, özellikle yalnız seyahat eden kadınlar üzerinde uygulanan HBZKM (Hiyerarşik Boş Zaman Kısıtlımları Modeli) kısıtlılık modeli önemli bir yer tutmaktadır. Tükenmez (2022) ve Aslan (2023), yalnız seyahat eden Türk kadınları üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında, kişisel kısıtlımların en önemli belirleyici faktörler olduğunu ortaya koymuşlardır. Öte yandan, Özgürel

(2022) ise Türk kadınlarının karşılaştığı kısıtlamalar üzerine yaptığı çalışmada, yapısal kısıtlamaların, özellikle ekonomik kaynakların kadınları sınırlayan birincil faktör olduğunu vurgulamıştır.

Yapılan çalışmalarda dahil edilen değişkenler, çoğunlukla seyahat memnuniyeti, katılım ve niyet üzerine yoğunlaşmaktadır (Bianchi, 2016; Kaba ve Emekli, 2018; Moghimehfar vd., 2018; Yang, 2021). Kısıtlamaların, bireylerin herhangi bir aktiviteye veya seyahate katılmalarını engellediği ve dolayısıyla davranışlarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Örneğin, Moghimehfar vd. (2018) kısıtlamaların, bireylerin katılımını sınırladığını ve davranışlarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu durum, kısıtlamaların bireylerin üzerinde yarattığı baskı ve endişelerin, seyahat kararlarını da doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir (Chung vd., 2017).

Özellikle arkadaşlar, aile üyeleri ve iş arkadaşlarından gelen endişeler ile zihinsel baskılar, yalnız gezginlerin seyahat kararlarını etkileyebilmektedir (Jordan ve Gibson, 2005; Wilson ve Little, 2008). Aynı zamanda, bazı çalışmalar yalnız seyahatlerde kısıtlamaların daha çok memnuniyeti etkilediğini ortaya koymaktadır (Yang, 2021). Kaba ve Emekli (2018), yalnız seyahat eden kadın gezginlerin risk algılarını ve memnuniyetlerini incelemiş ve cinsiyete dayalı risklerin kadınların yalnız seyahat kararlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra, bazı çalışmalarda kısıtlamalar, cinsiyet (Osman vd., 2020; Hosseini vd., 2022; Yang vd., 2018b) ve kültür gibi unsurlar üzerinden tanımlanmıştır. Kısıtlamalar, özellikle kadınlar tarafından daha fazla deneyimlenmekte ve bu konuya dair çalışmalar yoğunlaşmaktadır. Kültürel açıdan bakıldığında, ataerkil toplumlarda yaşayan kadınlar, genellikle kişisel ve kişilerarası kısıtlamalarla daha fazla karşı karşıya kalmaktadır (Amiri, 2023; Aslan, 2023; Bernard vd., 2022; Mâni ve Jose, 2020; Tavakoli ve Mura, 2021; Tükenmez, 2019; 2022). Özellikle Amiri (2023), İran'da yaşayan Müslüman kadınların yalnız seyahat deneyimlerini incelemiş ve aile ile arkadaşlarının etkisini değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, İran'da kadınların yalnız seyahat etmelerinin, kültürel, güvenlik kaygıları, ataerkil normlar ve dini inançlar gibi sosyo-kültürel faktörler nedeniyle kısıtlandığı ortaya konmuştur.

Aslan (2023), Türkiye'de yaşayan Y ve Z kuşağı kadınları üzerine yaptığı çalışmada, kişisel kısıtlayıcı faktörlerin seyahat niyeti üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Bernard vd. (2022) Bangladeşli Müslüman yalnız kadın gezginlerin, seyahat sırasında yabancı bir ortamda iletişim kuramama gibi kişisel engellerle karşılaştıklarını vurgulamaktadır. Mâni ve Jose (2020), Kerala bölgesindeki ataerkil yapının etkisiyle kadınların yalnız seyahatlerinde, özellikle güvenlik kaygıları ve toplumun kadınlara yönelik oluşturduğu sosyal yapılar nedeniyle çeşitli kısıtlamalar yaşadığını tespit etmiştir.

Tavakoli ve Mura (2021), Asyalı Müslüman kadın gezginlerin, seyahat öncesinde yalnız seyahat etmeme inancı ve kadının evde kalıp aileye bakması gerektiği gibi sosyal ve dini engellerle karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymuşlardır. Tükenmez (2019) ise, Türkiye'de yalnız seyahat eden kadınlar üzerine yaptığı çalışmada, kadınların karşılaştığı kısıtlamalar arasında kişisel kısıtlamaların önemli bir yer tuttuğunu vurgulamıştır. Yine Tükenmez (2022), Türk kadınları üzerine yaptığı çalışmada, ataerkil toplum yapısının kadınlar üzerinde yarattığı sonuçlar arasında kişisel kısıtlamaların belirleyici olduğunu belirtmiştir.

Kadınların yalnız seyahat ederken kişisel ve kişilerarası kısıtlamalarla karşılaştıkları, yalnızca ataerkil toplumlara odaklanan çalışmalarla sınırlı kalmamaktadır. Diğer araştırmalar da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Örneğin, Nguyen (2018), yalnız seyahat eden kadınlar üzerine yaptığı çalışmada, en etkili kısıtlamaların kişisel faktörler olduğunu tespit etmiştir. Xie ve Ritchie (2019) ise, Avustralya'da okuyan uluslararası üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, kişisel kısıtlamaların seyahat etme niyeti üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Wilson (2004), Avustralyalı yalnız seyahat eden kadınların yaşadığı kısıtlamaları seyahat öncesi ve sonrası olmak üzere iki aşamada incelemiş ve kadınların seyahat öncesinde toplumsal rol ve sosyal çevre baskılarının yanı sıra korku ve endişe gibi duygularla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Bu bulgular, yalnız seyahat eden kadınların karşılaştığı kısıtlamaların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde şekillendiğini ve farklı kültürel bağlamlarda çeşitlendiğini göstermektedir.

Yalnız seyahat eden kadınlar üzerinde etkili olan bir dizi kısıtlama faktörü daha bulunmaktadır. Mâni ve Jose (2020), yalnız seyahat eden kadınların özellikle güvenlik endişeleri ve toplumun kadınlara yönelik oluşturduğu sosyal yapılar nedeniyle bir dizi kısıtlamaya maruz kaldıklarını ortaya koymuşlardır. Bu kadınlar, seyahatleri sırasında insanların davranışları, finansal istikrarsızlık, ön yargı ve göçmenlik yetkililerinin tacizi gibi çok sayıda engelle karşılaşmışlardır. Benzer şekilde, Cesur (2014) tek başına seyahat eden kadınlar üzerinde yaptığı çalışmada, üç ana kısıtlama türünü (bireysel düzeyde psikolojik kısıtlamalar, topluluk düzeyinde aile ve eş gibi etkenler, toplumsal düzeyde ise toplumun baskıları) incelemiştir. Araştırma, en yaygın kısıtlamaların toplumsal düzeydeki kısıtlamalar olduğunu ve bu kısıtlamaların toplumun kadınlara yönelik ön yargılarından kaynaklandığını göstermektedir. Jordan ve Gibson (2005), yalnız kadın gezginlerin seyahat sırasında gözetim altında olduklarını ve başkaları tarafından gözlemlendiklerini hissettiklerini belirtmişlerdir. Wilson ve Little (2008), istatistiksel verilere rağmen, algılanan erkek şiddeti veya taciz tehdidinin, özellikle kadınların boş zaman aktiviteleri ve seyahat seçimleri üzerinde savunmasızlık ve kısıtlanma hissine yol açtığını ifade etmişlerdir.

Yalnız seyahat eden gezginler arasında, kadınlar açısından daha belirgin kısıtlamalar yaratabilen kültürel faktörler de önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, bazı geleneksel kalıplar ve cinsiyet ayrımcılığı, kadınlar açısından eşitsizliklere yol açmakta ve seyahat davranışlarını kısıtlamaktadır. Walseth ve Amara (2017), Müslüman olmayan kadınlarla kıyaslandığında, Müslüman kadınların dini inançları nedeniyle boş zaman katılımlarının kısıtlandığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Endonezya'da Müslüman kadınlar arasında cinsiyet eşitliği açısından önemli eşitsizliklerin hâlâ devam ettiği görülmektedir (Nguyen ve Hsu, 2023). Bu bağlamda yapılan çalışmalarda, dini değerlerin bir bireyin davranışları ve seyahat niyetleri üzerindeki etkisini anlamak için belirli bir ülkenin ve kültürel ideolojilerin dikkate alınması gerektiği savunulmuştur (Ratthanan ve Selamat, 2018).

Kültür ve gelenekler, kadınların hareketliliğini ve seyahat kararlarını etkileyerek dünya çapında kadınların yaşamlarını şekillendiren belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır (Hosseini vd., 2022; Popova vd., 2019). Buna karşılık,

gelenekler, inançlar ve sosyal normlar, cinsiyet eşitliğini önemli ölçüde etkileyerek, cinsiyet eşitsizliğinin sürmesine neden olmaktadır (Hofstede vd., 2010: 45).

2. 3. 5. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıklarına İlişkin Alan Yazın

Uluslararası literatürde, yalnız seyahat etmeye yönelik kısıtlamalar incelenirken, cinsiyet faktörüne odaklanmayan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Bianchi, 2016; Yang, 2021; Yang vd., 2022). Ancak, kadınlara yönelik kısıtlamalar, araştırmalarda önemli ölçüde dikkat çekmiştir (Hosseini vd., 2022; Jordan ve Gibson, 2005; Mâni ve Jose, 2020; Wilson ve Little, 2008). Yapılan çalışmalarda, yalnız seyahat eden kadınların karşılaştığı kısıtlamalar arasında istenmeyen erkek ilgisi (Brown ve Osman, 2017), cinsel kısıtlamalar (Ngwira vd., 2020), yerel halkın olumsuz davranışları (Aslantürk ve Unur, 2019), mekansal kısıtlamalar (Wilson, 2004), aile, akraba veya arkadaşlar tarafından kısıtlanma (Aslan, 2023), güvenlik endişeleri (Aslantürk ve Unur, 2019), yargılanma (Shahvali vd., 2016), para eksikliği veya zaman sıkıntısı (Özgürel, 2022; Wilson, 2004) gibi faktörler öne çıkmaktadır.

İlgili kısıtlamaların belirlenmesinde, Crawford vd. (1991) tarafından geliştirilen HBZKM modeli, bu alandaki birçok çalışmada kullanılmıştır (Bernard vd., 2022; Hung ve Patrick, 2012; Özgürel, 2022; Ratthanan ve Selamat, 2019). Ataerkil toplumlarda yapılan araştırmalar ise, kadınların daha fazla kişisel ve kişilerarası kısıtlamalar yaşadığını ortaya koymaktadır (Aslan, 2023; Amiri, 2023; Tükenmez, 2019, 2022). Bu durum, Türkiye ve İran gibi ataerkil yapıya sahip toplumların etkisiyle açıklanabilir (Tükenmez, 2022). Ataerkil yapının yarattığı sonuçlar arasında, kişisel kısıtlamalar (kaygı, korku) gibi duygusal engellerin yanı sıra, kültürel bağlamda hissedilen kısıtlamalar da yer almaktadır. Ailelerin veya toplumun, kadınların yalnız seyahat etmelerine izin vermemesi, bu kısıtlamaların yaygın sebeplerindendir (Amiri, 2023; Mâni ve Jose, 2020; Tavakoli ve Mura, 2021). Bununla birlikte, Özgürel (2022) tarafından yapılan bir çalışmada, yalnız seyahat eden Türk kadınları üzerinde yapılan araştırma, daha çok yapısal kısıtlamalar çerçevesinde, özellikle zaman ve ekonomik koşullar nedeniyle kısıtlamaların algılandığını ortaya koymuştur.

Algılanan kısıtlama türlerinin eğitim, yaş, cinsiyet, kültür, fiziksel engel ve ekonomik düzey gibi faktörlere göre değişebileceği gösterilmiştir (Gao ve Kerstetter, 2016; Hosseini vd., 2022; Kasemsarn ve Nickpour, 2017; Nguyen ve Hsu, 2023;

Özgürel, 2022; Ratthinan ve Selamat, 2019; Walseth ve Amara, 2017). Bu faktörler, bireylerin yaşadığı kısıtlamaları etkileyerek, seyahat kararlarını ve katılım durumlarını belirlemekte önemli bir rol oynamaktadır (Amiri, 2023; Son vd., 2008). Dahası, bu kısıtlamalar, bireylerin seyahatten aldıkları keyfi ve memnuniyetlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Bianchi, 2016; Yang, 2021).

2. 4. YALNIZ SEYAHAT ETME MOTİVASYONU: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 4. 1. Motivasyon Kavramı ve İlgili Kuramlar

Motivasyon, bireyleri belirli bir eylem ya da davranışta bulunmaya yönelten içsel bir itici güç olarak tanımlanabilir. Psikoloji disiplinde motivasyona yönelik ilgi, 1950’li yıllardan itibaren artış göstermiş olup bu bağlamda çeşitli alanlarda çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir (Iso-Ahola, 1982; Dann, 1977, 1981; Murray, 1964; Uysal ve Jurowski, 1994). Fransızca kökenli bir terim olan “motivasyon”, Türkçeye isteklendirme veya güdülenme biçiminde çevrilmekte ve bireyin davranışlarını yönlendiren temel dinamiklerden biri olarak değerlendirilmektedir (sozluk.gov.tr, 2024).

Psikolojik bir kavram olarak motivasyon, bireyin davranışlarını yönlendiren içsel süreçler çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu doğrultuda psikologlar, motivasyonu “kişinin davranışını uyaran, yönlendiren ve bütünleştiren içsel bir faktör” olarak tanımlamaktadır (Murray, 1964: 7). Başka bir ifadeyle, bireyin içsel olarak uyarılması ve harekete geçmesi süreci olarak yorumlanabilir. Bu çerçevede seyahat motivasyonu ise, bireyin seyahat etme arzusunu uyandıran psikolojik bir zihin durumu olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Dann (1981), seyahat motivasyonunu “bir bireyi ya da bireyler grubunu seyahat etmeye yeterince hazırlayan ve daha sonra başkaları tarafından bu karar için geçerli bir gerekçe olarak algılanabilen anlamlı bir zihin durumu” şeklinde tanımlamaktadır (s. 205). Bu tanım, seyahate yönelik içsel uyarılma sürecini ve harekete geçme arzusunun oluşumunu vurgulamaktadır.

Turizm alanında motivasyon odaklı çalışmaların kökeni 1970’li yıllara dayanmaktadır (Dann, 1977, 1981; Crompton, 1979). Bu alandaki öncü teorilerden biri olan ve literatürde en yaygın kabul gören modellerden biri, Dann (1977, 1981) tarafından geliştirilen “itici-çekici (push-pull)” modelidir (Allan, 2014; Mehmetoğlu,

2011; Soldatenko vd., 2023; Uysal ve Jurowski, 1994; Uysal vd, 2009). Bu modele göre, bireylerin seyahat etme kararları, içsel ve dışsal motivasyon kaynaklarının etkileşimiyle şekillenmektedir.

Modelin “itici” faktörleri, bireyin yaşadığı çevreden uzaklaşma, kendini keşfetme ve değerlendirme, rahatlama arzusu, prestij kazanma gibi daha çok bireyin içsel yönelimlerinden beslenen unsurları kapsamaktadır (Dann, 1981: 191). Öte yandan, “çekici” faktörler; güneşli hava, dostane yerel halk gibi destinasyona özgü ve dış çevreden kaynaklanan unsurlarla ilişkilidir (Dann, 1981: 191). Bu ayrım, seyahat kararlarının hem bireyin psikolojik ihtiyaçlarına hem de destinasyonların sunduğu olanaklara bağlı olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır. Push-pull (itici-çekici) model çerçevesinde yapılan çeşitli ampirik çalışmalar, bu iki motivasyon türü arasındaki etkileşimi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Örneğin, Mehmetoğlu (2011) Norveç’te yaşayan bireylerden topladığı veriler aracılığıyla itici ve çekici faktörler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın bulguları, Dann’ın (1981) ileri sürdüğü şekilde, çekici faktörlerin yalnızca itici faktörlere yanıt vermediğini, aynı zamanda onları güçlendirdiğini de doğrulamıştır.

Benzer şekilde, Soldatenko vd. (2023), Avustralya’nın Melbourne kentine gelen Çinli ve Çinli olmayan turistlerin seyahat öncesi motivasyonlarını itici ve çekici faktörler bağlamında karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Araştırma sonuçları, iki grup arasında motivasyon faktörleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Özellikle Çinli turistlerin, dinlenme ve rahatlama olanaklarına, aile odaklı etkinliklere, güvenliğe ve yüksek düzeyde hizmet kalitesine diğer gruba kıyasla daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir.

Turizm literatüründe önemli bir yere sahip diğer kuramsal çerçeve, Iso-Ahola (1982) tarafından geliştirilen “arayış ve kaçış (escape-seeking)” modelidir. Bu modele göre bireyler, bir yandan günlük yaşamın getirdiği kişisel sıkıntılar, zorluklar ve başarısızlıklardan kaçma; diğer yandan ise kişisel ödüllendirme, yenilenme, dinlenme ve rahatlama gibi pozitif deneyimler arayışı içerisinde seyahat etme eğilimi göstermektedirler (Iso-Ahola, 1982: 260). Arayış ve kaçış modeli, bireyin seyahat kararlarının hem kaçınma hem de tatmin arayışı ekseninde şekillendiğini öne sürerek, turistik davranışların çok boyutlu doğasına vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda model,

turist davranışlarını anlamada güçlü bir teorik temel sunmakta ve çeşitli araştırmalarda uygulanmıştır (Crompton ve McKay, 1997; Kim vd., 2008; Monterrubio, 2019; Maghrifani vd., 2024).

2. 4. 2. Turizmde ve Yalnız Seyahatlerde Motivasyon

Motivasyon, bireylerin seyahat etme kararlarını şekillendiren süreçte kritik bir rol oynamaktadır (Terziyska, 2021). Bu bağlamda, turist davranışlarının turizm süreci içerisinde, seyahatten önce ve sonra edinilen deneyimlerle ilişkili olarak karar verme süreçleri çerçevesinde incelenmesi önem arz etmektedir (Soldatenko vd., 2023). Özellikle yalnız seyahatlerde motivasyon unsuru, literatürde araştırmacıların ilgi gösterdiği ve giderek daha fazla çalışılan bir konu olmaya devam etmektedir (Abbasian, 2019; Bianchi, 2016; Breda vd., 2020; McNamara ve Prideaux, 2010; Osman et al., 2020; Pereira ve Silva, 2018; Terziyska, 2021).

Literatürde yapılan çalışmalar, seyahat eden bireylerin motivasyonlarını hem bireysel hem de sosyal faktörler bağlamında ele almaktadır. Bu faktörler arasında özgürlük ve bağımsızlık arayışı (Chiang ve Jogaratnam, 2006; Osman vd., 2020; Pekiner, 2019; Seow ve Brown, 2018; Terziyska, 2021), farklı kültürleri tanıma isteği (Kaba ve Emekli, 2018; Wilson ve Harris, 2006), öz güven kazanımı ve kişisel gelişim (McNamara ve Prideaux, 2010), yeni deneyimlere açık olma (Chiang ve Jogaratnam, 2006; Nguyen, 2018; Wilson ve Harris, 2006), yeni insanlarla tanışma arzusu (Terziyska, 2021), yalnızlık ya da insanlarla etkileşimden kaçınma (Terziyska, 2021), birlikte seyahat edecek birinin olmaması (Terziyska, 2021), bireysel sınırları zorlama (Chiang ve Jogaratnam, 2006; Wilson ve Little, 2008) ve içsel dünyayı keşfetme arayışı (Wilson ve Harris, 2006) öne çıkmaktadır.

Motivasyon üzerine yapılan araştırmalar genellikle seyahat niyeti üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yoğunlaşma, seyahat niyetinin kavramsal olarak bir tür davranışsal niyetle benzerlik göstermesi nedeniyle, motivasyonun bu bağlamda ele alınmasına yol açmıştır (Jang vd., 2009). Bu çerçevede, Ajzen'in (1996) Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) modeli, motivasyon ile seyahat niyeti arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabilmek amacıyla çalışmalara dahil edilmiştir. PDT, niyetin önemli bir öngörücüsü olarak motivasyonun rolünü de vurgulamaktadır (de Leeuw et al., 2015). Yapılan araştırmalar, seyahat motivasyonunun, destinasyon seçimi ve bireylerin davranışları

üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymuştur (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Örneğin, Hsu vd. (2010) çalışmasında, gezginlerin motivasyonlarının destinasyonu ziyaret etme tutumlarını doğrudan etkilediğini göstermiştir.

Benzer şekilde, Hsu ve Huang (2012) çalışmalarında, PDT modeline motivasyon ve gerçek davranış değişkenlerini eklemişlerdir. Elde edilen bulgular, motivasyonun PDT'nin tutum gibi yapılarının oluşumunda ve değişiminde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Soliman (2021) ise, ziyaretçilerin bir destinasyonu ziyaret etme kararlarının, seyahat motivasyonu tarafından şekillendirilen tutumlar doğrultusunda belirlendiğini göstermiştir. Buna ek olarak, Mohaidin vd. (2017) seyahat motivasyonunun tutum ve yeniden ziyaret etme davranışı üzerinde olumlu bir etki yarattığını vurgulamıştır.

Yapılan çalışmalar, seyahat motivasyonunun seyahat niyeti ile yakın bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Psikolojik bir perspektiften ele alındığında, bu durum beklenen bir sonuçtur. Zira, bireyler seyahat etme kararını vermeden önce, içsel ya da dışsal faktörlerden (Deci ve Ryan, 2013) kaynaklanan bir motivasyon arayışına girmekte ve bu motivasyonu gerçekleştirmek için gerekli yolları aramaktadırlar. Bu süreç (Iso-Ahola, 1982), bireyi belirli bir davranışa yönlendiren ve harekete geçiren bir etmen olarak işlev görmektedir.

2. 4. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonuna İlişkin Alan Yazın

Yalnız seyahat etme motivasyonlarına yönelik mevcut literatür, turist davranışları ve seyahat kararları alma sürecinde önemli bir rol oynayan faktörleri incelemek amacıyla PDT modeli ve seyahat niyeti üzerinde yoğunlaşmaktadır (de Leeuw vd., 2015; Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Bu odaklanmanın sebepleri arasında, motivasyonun PDT modeli (tutum, öznel normlar, algılanan davranışsal kontrol) aracılığıyla turist davranışlarını daha kapsamlı bir şekilde açıklayabileceği düşüncesi bulunmaktadır. Ayrıca, yalnız seyahat eden bireylerin başlıca motivasyonlarının, özgürlük ve bağımsızlık arayışı, yenilik keşfi, yeni insanlarla tanışma ve kişisel gelişim gibi unsurlardan kaynaklandığı vurgulanmıştır (Bianchi, 2016; Breda vd., 2020; McNamara ve Prideaux, 2010;

Osman vd., 2020; Pereira ve Silva, 2018; Pekiner, 2019; Seow ve Brown, 2018; Terziyska, 2021).

2. 5. ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 5. 1. Algılanan Davranış Kontrolü Kavramı ve İlgili Kuramlar

Algılanan Davranışsal Kontrol (ADK) kavramı, kökenini PDT'den almakta olup, bu teori Fishbein ve Ajzen'in (2009) çalışmalarıyla temellenmiştir. PDT, daha önce geliştirilen Mantıksal Eylem Teorisi'nden (MET) türetilmiştir. MET, yalnızca tutum ve öznel normlar çerçevesinde bireylerin niyetlerini açıklamayı amaçlarken (Ajzen, 2020; Fishbein ve Ajzen, 2009), Ajzen (1996) tarafından bu modele ADK bileşeni eklenerek PDT geliştirilmiştir. MET, bireylerin davranışlarının tamamen iradi kontrol altında olduğu varsayımıyla sınırlı kalmıştır (Ajzen, 1996). Ancak Ajzen (1996), bu varsayımın davranışların gerçekçi biçimde açıklanmasında yetersiz kaldığını belirterek, davranışın yalnızca niyetle değil aynı zamanda bireyin bu davranışı gerçekleştirme yetisi ve kontrol algısı ile de şekillendiğini savunmuş ve ADK'yı PDT'ye dahil etmiştir (Ajzen, 1996; 2020). Sosyo-psikolojik bir model olan PDT, insan davranışlarını açıklamaya yönelik bir çerçeve sunmakta ve üç temel bileşenden oluşmaktadır: tutum, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol (de Leeuw vd., 2015). Ajzen (1996), bu bileşenlerden biri olan tutumu (ATT), “bireyin belirli bir davranışı olumlu ya da olumsuz biçimde değerlendirme derecesi” olarak tanımlamaktadır (s. 188). Başka bir ifadeyle, bireyin bir davranışa yönelik olumlu ya da olumsuz yargısı tutum bileşenini oluşturmaktadır.

Tutum, Planlı Davranış Teorisi (PDT) kapsamında yalnızca bireyin belirli bir davranışa yönelik genel değerlendirmesini yansıtan bir yapı olarak değil, aynı zamanda “davranışsal inanç” olarak da tanımlanmakta ve bireyin henüz gerçekleşmemiş bir duruma ilişkin, bu eylemin belirli sonuçlar doğuracağı veya olumlu/olumsuz bir deneyime yol açacağı yönündeki öznel inancını ifade etmektedir (Ajzen, 2020: 315). Teorinin ikinci temel bileşeni olan öznel norm, bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştirilmeme yönündeki kararını etkileyen algılanan sosyal baskı ya da toplumsal etkiyi temsil eden bir sosyal faktör olarak tanımlanmaktadır (Ajzen, 1996: 188). Öznel normun oluşumunda iki farklı inanç

sistemi etkili olmaktadır (Fishbein ve Ajzen, 2009). Bunlardan ilki olan ihtiyati normatif inançlar, bireyin referans olarak aldığı kişi ya da grupların (örneğin aile üyeleri, arkadaşlar, eş, doktor ya da amir) belirli bir davranışı onaylayıp onaylamayacağına ilişkin beklentilere dayanmaktadır (Ajzen, 2020: 315). Diğer bir tür olan tanımlayıcı normatif inançlar ise, bireyin toplumda önemli kabul edilen kişilerin söz konusu davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine yönelik algılarını içermektedir (Ajzen, 2020: 315). Örneğin, tanınmış bir kişinin reklamda yer alarak bir ürün ya da hizmeti kullanması ve memnuniyetini dile getirmesi, bu tür bir inanca örnek teşkil etmektedir. PDT'nin üçüncü ve aynı zamanda kritik bileşeni olan ADK, bireylerin belirli bir davranışı gerçekleştirme sürecinin zorluk ya da kolaylığına ilişkin öznel algılarını ifade etmektedir (Ajzen, 1996: 183).

ADK, bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirmedeki yeterlilik ve imkân algısını yansıtmaktadır. Bu kontrol yapısına etki eden faktörler arasında bireyin sahip olduğu beceri ve yetenekler, zaman, finansal kaynaklar ile diğer maddi kaynakların varlığı ya da yokluğu, ayrıca diğer bireylerin desteği veya iş birliği gibi unsurlar yer almaktadır (Ajzen, 2020: 315). Bireyin algıladığı kontrol düzeyi, söz konusu kontrol faktörlerinin davranış üzerindeki kolaylaştırıcı ya da engelleyici etkisine yönelik algısıyla şekillenmektedir. PDT'yi oluşturan üç temel unsurun kökeni, 1960'lı yıllarda geliştirilen MET'e dayanmaktadır (Taylor vd., 2006).

MET, Ajzen ve Fishbein tarafından 1975 yılında formüle edilmiş olup, bireylerin davranışlarının genellikle gönüllü kontrol altında olduğunu varsaymaktadır. Bu yaklaşıma göre, bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirme kapasitesine sahip olması veya bu davranıştan kaçınabilme becerisi, davranışın sergilenip sergilenmeyeceğini belirleyen önemli bir unsur olarak kabul edilmiştir (Ajzen, 2020). Dolayısıyla, MET kapsamında davranışsal performans ile davranışsal niyetler arasında doğrudan bir ilişki olduğu öne sürülmektedir. Ayrıca, bireylerin davranışsal niyetlerinin, tutumları ve öznel normları tarafından şekillendiği savunulmaktadır (Ajzen, 2020; Fishbein ve Ajzen, 2009). Bu bağlamda MET, davranışsal tutumlar ve öznel normlara dayalı iki ana unsurdan oluşmaktadır. Ancak ilerleyen süreçte, bu iki bileşenin gelecekteki davranışları öngörmede sınırlı bir geçerliliğe sahip olduğu yönünde eleştiriler getirilmiştir (Ajzen ve Fishbein, 1975). 1980 yılında Ajzen ve

Fishbein'in araştırma yolları ayrılmış, Ajzen ise davranışların her zaman bireyin tam kontrolü altında gerçekleşmediği düşüncesinden hareketle hem niyetin hem de davranışın belirlenmesinde etkili üçüncü bir yapı olarak algılanan davranışsal kontrolü önermiştir (Ajzen, 1996; Fishbein ve Ajzen, 2009). Böylece MET'ye bir bileşen daha eklenmiş ve model PDT olarak yeniden yapılandırılmıştır. Fishbein ise aynı dönemde MET'yi HIV/AIDS önleme çalışmalarına entegre ederek modeli bu bağlamda geliştirmeyi hedeflemiştir. Her ne kadar Ajzen ve Fishbein farklı araştırma yolları izlemiş olsalar da ulaştıkları sonuçlar büyük ölçüde örtüşmüştür.

Fishbein (2000), yürüttüğü çalışmalarda algılanan davranışsal kontrol (ADK) kavramı yerine Bandura'nın (1997) öz yeterlik kavramını kullanmıştır. ADK ile öz yeterlik arasında kavramsal benzerlik bulunması nedeniyle, araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Fishbein ve Ajzen, 2009). Bu bağlamda, ADK "bireyin bir davranışın performansı üzerindeki öznel kontrol derecesi" olarak tanımlanırken, öz yeterlik "bireyin çeşitli koşullar altında, sahip olduğu kaynaklarla neler yapabileceğine dair inancı" şeklinde tanımlanmıştır (Bandura, 1997: 37). Benzerliklerine rağmen, Ajzen (2002), ADK'nin öz yeterlik ve kontrol edilebilirlik bileşenlerini birlikte içermesi nedeniyle daha kapsayıcı bir yapı olduğunu vurgulamıştır.

Geçmişten günümüze PDT, içerisinde yer alan üç temel yapı -tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol ile sosyal ve davranış bilimlerinde en yaygın kullanılan teorilerden biri haline gelmiştir (Bosnjak vd., 2020). Bu model, özellikle fiziksel aktivite, madde bağımlılığı, geri dönüşüm ve seyahat seçimi gibi çeşitli davranış türlerinin incelenmesinde uygulanmıştır (de Leeuw vd., 2015; Liao vd., 2017; Sujood vd., 2023).

Bosnjak vd. (2020), PDT'ye ilişkin yapılan çalışmaları derleyerek teorinin sağlık bilimleri, eğitim, çevre bilimi, işletme ve yönetim gibi çok çeşitli alanlarda uygulandığını ortaya koymuştur. Ayrıca, pek çok çalışma teoriyi geliştirmek amacıyla modele yeni değişkenler eklemiştir (örneğin, Chen ve Tung, 2014; Chen vd., 2023; Hsu ve Huang, 2012; Sujood vd., 2023; Shin vd., 2022; Soliman, 2021; Zhao ve Liu, 2023; Zhang ve Wang, 2024).

PDT'nin yapılarından biri olan ADK, zaman zaman modelden bağımsız olarak çeşitli alanlarda madde bağımlılığı, çevre psikolojisi, girişimcilik, turizm, seyahat ve fiziksel aktivite gibi doğrudan kullanılmıştır (Arnautovska vd., 2019; Alexandris vd., 2007; Chung vd., 2017; Kenney vd., 2020; Leung vd., 2010; Lee ve Lee, 2021; Nguyen ve Hsu, 2024; Rahman vd., 2023; Tadi vd., 2024; Yang vd., 2022). Örneğin, bağımlılık davranışlarına yönelik bir çalışmada Leung vd. (2010), risk algısı, ADK, mevcut ecstasy bağımlılığı ve depresyonun, geçmişteki ecstasy kullanımı ile ilişkisini incelemiştir. Bulgular, düşük risk algısı, yüksek ADK ve mevcut bağımlılığın, madde kullanımını olumlu yönde etkilediğini; ancak depresyonun anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir.

Çevre psikolojisi bağlamında, Lee ve Lee (2021), Güney Koreli yürüyüşçüler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, rekreasyon uzmanlığının ADK'yi olumsuz etkileyerek çevre yanlısı davranışları azalttığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Rahman vd. (2023), bira fabrikası sahiplerinin çevresel uygulamalara yönelik tutumlarını incelemiş ve yeşil ürünlere atfedilen duygusal ve koşullu değerlerin bu uygulamalara yönelik motivasyonu etkilediğini göstermiştir. Ayrıca algılanan iş zorlukları, bu motivasyon üzerinde zayıflatıcı bir etki yaratmıştır.

Ajzen (1985), PDT modelini oluştururken ADK'yi aracı bir yapı olarak tanımlamış olsa da sonraki çalışmalarda (Ajzen, 1996), ADK'nin davranışsal niyetler üzerinde doğrudan bir öncül olduğu yönünde gelişmeler yaşanmıştır (örneğin, Bianchi, 2022; Chen ve Tung, 2014; Chen vd., 2023; Han vd., 2010; Meng ve Cui, 2020).

ADK'nin aracılık rolü üzerine Alexandris vd. (2007), yaşlı bireylerin kısıtlamalara rağmen fiziksel aktivitelere katılım niyetinde ADK'nin önemli bir aracı rol oynadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Arnautovska vd. (2019), Avustralyalı yaşlı bireylerin fiziksel aktivite motivasyonunda ADK'nin aracı etkisini doğrulamıştır. Girişimcilik bağlamında, Tadi vd. (2024), ADK'yi iki boyutta (öz yeterlik ve kontrol edilebilirlik) ele alarak, girişimcilik niyeti üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini ortaya koymuştur.

Davranışsal niyetin belirleyicisi olarak ADK'nin rolünü inceleyen çalışmalarda Chen ve Tung (2014) ile Han vd. (2010), tüketicilerin yeşil otellere yönelik niyetlerini

PDT modeli kapsamında analiz etmişlerdir. Chen ve Tung (2014), modele çevresel kaygı ve ahlaki yükümlülük değişkenlerini de dahil etmiştir. Her iki çalışmada da ADK dahil tüm öncül değişkenlerin, yeşil otellere yönelik davranışsal niyeti anlamlı şekilde etkilediği görülmüştür. ADK'nin hem doğrudan hem de aracı değişken olarak farklı bağlamlarda etkili olduğu anlaşılmaktadır. PDT modelinden bağımsız ele alındığında ADK'nin çoğunlukla aracı bir rol üstlendiği, ancak bazı bağlamlarda doğrudan etkili olduğu da görülmektedir. Bu durum, ADK'nin çok boyutlu ve esnek yapısını ortaya koymaktadır.

2. 5. 2. Turizm Alanında Algılanan Davranış Kontrolünün Kullanımı

Turizm alanındaki araştırmalarda PDT'nin temel yapılarından biri olan ADK, bireylerin seyahat davranışları, niyetleri ve motivasyonları üzerindeki etkisini incelemeye odaklanmıştır (Bianchi, 2022; Chen ve Tung, 2014; Chen vd., 2023; Hsu ve Huang, 2012; Han vd., 2010; Meng ve Cui, 2020; Nguyen ve Hsu, 2024; Sujood vd., 2023; Yang vd., 2022). Bu çalışmaların büyük çoğunluğu, PDT'yi üç temel yapı (tutum, öznel norm ve ADK) ile kullanmış; bu nedenle ADK'nin tek başına incelendiği araştırmalar sınırlı kalmıştır (Chung vd., 2017; Lee ve Lee, 2021; Nguyen ve Hsu, 2024; Yang vd., 2022).

PDT'nin tüm yapılarının kullanıldığı çalışmalarda, özellikle ADK'nin seyahat davranışları üzerindeki belirleyici rolü dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar, ADK'nin bireylerin seyahat niyetleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Bianchi, 2022; Chen ve Tung, 2014; Chen vd., 2023; Han vd., 2010; Meng ve Cui, 2020). Ayrıca, birçok çalışmada modele yeni değişkenler eklenerek PDT'nin kapsamı genişletilmiş ve bu sayede daha güçlü açıklamalar elde edilmiştir. Örneğin, Chen ve Tung (2014), Tayvan'daki tüketicilerin yeşil otel tercihlerini incelemiş ve PDT'nin üç temel yapısına ek olarak çevresel kaygı ve algılanan ahlaki yükümlülük değişkenlerini de modele dahil etmiştir. Sonuçlar, çevresel kaygının hem PDT yapıları hem de yeşil otellere yönelik algılanan ahlaki yükümlülük üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermiştir. Benzer şekilde, Han vd. (2010), PDT'yi kullanarak yeşil otel tercihini açıklamış ve tüm yapıların niyet üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir.

Meng ve Cui (2020), turistlerin ev tabanlı konaklama tesislerine tekrar ziyaret niyetini belirlemek üzere PDT modelini deneyim manzarası, algılanan değer,

hatırlanabilirlik ve birlikte yaratma davranışı gibi yapılarla genişletmiştir. Bulgular, özellikle ADK, öznel norm ve hatırlanabilirliğin niyet üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermiştir.

Benzer şekilde Chen vd. (2023), PDT ve Teknoloji Kabul Modeli'ni birleştirerek sırt çantalı gezginlerin self-servis seyahate yönelik niyetlerini analiz etmiştir. Modele ayrıca kişilerarası etki, eWOM, esneklik, kişisel yenilikçilik ve kritik kitle gibi değişkenler de eklenmiştir. Araştırma, PDT yapılarının tamamının davranışsal niyet üzerinde anlamlı etkileri olduğunu göstermiştir. Buna karşılık, yalnızca ADK'ye odaklanan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Chung vd. (2017), boş zaman kısıtlamalarını azaltma modeline ADK'yi dahil etmiş ve bu yapının motivasyon ile müzakere arasında aracılık rolü üstlendiğini ortaya koymuştur. Zhao ve Liu (2023) ise, COVID-19 sonrası gelişen “intikam turizmi” olgusunu incelemiş ve ADK'nin, olumsuz duygular ve davranışsal tutumlar ile davranışsal niyet üzerinde aracı rol oynadığını göstermiştir.

Yalnız seyahat üzerine yapılan araştırmalarda ise ADK'nin hem seyahat niyeti hem de motivasyon üzerindeki etkisi ön plana çıkmaktadır. Bianchi (2022), yalnız seyahat etme niyetinin belirleyicilerini PDT modeliyle birlikte turist memnuniyeti, zevk ve kişisel gelişim değişkenleriyle test etmiş; öznel norm dışındaki tüm değişkenlerin anlamlı etkiler yarattığını saptamıştır. Yang vd. (2022), benlik duygusu, kendini gerçekleştirme ve ADK'nin yalnız seyahat niyeti üzerindeki itici güçler olduğunu belirtmiştir. Nguyen ve Hsu (2024) ise Endonezyalı Müslüman ve gayrimüslim kadınlar arasında yalnız seyahat niyetini karşılaştırmış; Müslüman kadınların daha yüksek motivasyon, ADK ve seyahat deneyimi eğiliminde olduklarını göstermiştir. Sonuç olarak, turizm ve seyahat bağlamında yapılan çalışmalar, ADK'nin hem aracı değişken hem de davranışsal niyetin doğrudan belirleyicisi olarak kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle yalnız seyahat bağlamında, ADK ile motivasyonun birlikte ele alınması, seyahat etme niyeti üzerinde güçlü ve motive edici bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

2. 5. 3. Turizmde Algılanan Davranış Kontrolüne İlişkin Alan Yazın

Turizm bağlamında, ADK üzerine yapılan araştırmaların çoğunluğu bu yapının davranışsal niyet üzerindeki etkisine odaklanmıştır (Bianchi, 2022; Chen ve Tung,

2014; Han vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Meng ve Cui, 2020). PDT modelinde ADK'nin, davranışsal niyetin üç temel öncülünden biri olması, bu yaklaşımın yaygın olarak benimsenmesine neden olmuştur. Özellikle yeşil otelleri tercih etme bağlamında, ADK'nin niyet üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar öne çıkmaktadır (Cop vd., 2020; Lee ve Lee, 2021; Rahman vd., 2023). Bununla birlikte, sınırlı sayıda çalışma ADK'nin motivasyon üzerindeki etkisini de ortaya koymaktadır (Nguyen ve Hsu, 2024; Yang vd., 2022). Ancak bazı araştırmalar motivasyonun destinasyon tercihi ve seyahat niyeti ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017). Bu çalışmalar, literatürde niyet ve motivasyon arasında güçlü bir bağlantı kurulduğunu ve araştırmacıların çoğunlukla niyet üzerine odaklandığını göstermektedir.

Öte yandan, Ajzen'in (1985) PDT'yi oluştururken teorik olarak öne sürdüğü ADK'nin aracılık rolü, çeşitli çalışmalarda da desteklenmiştir (Arnautovska vd., 2019; Alexandris vd., 2007; Cheng vd., 2005; Cop vd., 2020; Tadi vd., 2024; Zhao ve Liu, 2023). Bu çalışmalar, ADK'nin turizmde konaklama (Cop vd., 2020), fiziksel aktivite (Arnautovska vd., 2019; Alexandris vd., 2007) ve seyahat davranışları (Chung vd., 2017; Zhao ve Liu, 2023) gibi farklı bağlamlarda aracılık rolü oynayabileceğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla ADK'nin birey davranışlarını hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkileyebildiği yönündeki bulgular giderek artmaktadır. Bu kapsamda, ADK sadece turizm değil, birçok farklı disiplinde davranışsal yaklaşımlar açısından faydalı bir yapı olarak öne çıkmaktadır.

2. 6. KISITLILIKLARLA BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: KAVRAMI VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 6. 1. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejisi Kavramı ve İlgili Kuramlar

Kısıtlamalarla baş etme stratejisi kavramı, literatürde genellikle müzakere terimiyle ifade edilmektedir. Kavramın kökeni 1990'lı yıllara uzanmakta olup, boş zaman etkinliklerine katılımın önündeki engellerin, bireyler tarafından çeşitli stratejilerle aşılabileceği varsayımı üzerine temellenmiştir (Crawford vd., 1991; Kay ve Jackson, 1991). Bu bağlamda kısıtlamalarla baş etme, “bireylerin boş zamana katılım ve boş zamandan keyif alma süreçlerinde karşılaştıkları engelleri aşmak ya da hafifletmek amacıyla kullandıkları stratejiler” olarak tanımlanmıştır (Mannell ve

Kleiber, 1997: 341). Örneğin, bireyin karşılaştığı bir olumsuzluğu önceden geliştirdiği ya da öğrenmiş olduğu yöntemlerle hafifletmeye çalışması, bu stratejilere örnek olarak verilebilir.

Bu alanda geliştirilen ilk modellerden biri, Crawford ve Godbey (1987) tarafından tanımlanan üçlü kısıtlama yapısını temel alan Hiyerarşik Boş Zaman Kısıtlama Modelidir (HBZKM). Bu model, kişisel içsel, kişilerarası ve yapısal olmak üzere üç düzeyde kısıtlamayı tanımlar ve bu yapı Crawford vd. (1991) tarafından yeniden yorumlanarak müzakere süreciyle birleştirilmiştir. Modelin ortaya çıkış gerekçesi, bireylerin çeşitli kısıtlamalarla karşı karşıya oldukları hâlde, bu kısıtlamalarla nasıl baş ettiklerine yönelik açıklamaların eksikliği olmuştur. HBZKM’de kısıtlamalar, bireyin davranışsal sürecini etkileyen hiyerarşik bir sıra içinde ele alınır (kişisel → kişilerarası → yapısal). Bireylerin bu sıralı kısıtlamaları aşabilmek için müzakere stratejileri kullandığı savunulmaktadır (Crawford vd., 1991). Jackson vd. (1993), bu modeli altı temel önerme ile genişletmiş ve bireylerin boş zaman kısıtlamalarını nasıl müzakere ettiklerini açıklamaya çalışmıştır. Bu önermelerden biri olan “boş zaman katılımı, kısıtlamaların yokluğuna değil, bunlar aracılığıyla müzakereye bağlıdır” ifadesi (Jackson ve Rucks, 1995; Frederick ve Shaw, 1995), ilgili alandaki pek çok çalışmanın temelini oluşturmuştur. Ayrıca bu çalışmada müzakere stratejileri bilişsel ve davranışsal olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

- Bilişsel stratejiler, genellikle bireyin içsel çelişkilerini azaltmasına dayanır. Bu stratejiler kapsamında birey, erişilemeyen veya engellenmiş faaliyetleri değersizleştirerek ilgi kaybı yaşar (Lee ve Scott, 2009).
- Davranışsal stratejiler ise alternatif boş zaman etkinliklerini keşfetme, zaman yönetimini yeniden yapılandırma ve yaşam tarzında değişiklik yapma gibi doğrudan eylem temelli uygulamaları içerir (Lee ve Scott, 2009).

Literatürde önemli bir diğer model ise Hubbard ve Mannell (2001) tarafından geliştirilen Kısıtlama Etkilerini Azaltma Model’idir (CEM/KEA). Bu model, bireylerin boş zamana katılımında kısıtlama, müzakere ve motivasyon arasındaki ilişkileri açıklamayı amaçlamaktadır. Modelde bireylerin katılım düzeyini çeşitli şekillerde (bağımsızlık, tamponlama, hafifletme, azaltma) etkileyen kısıtlama

biçimleri tanımlanmış ve müzakere kaynaklarının bu etkilerle nasıl başa çıkabildiği incelenmiştir. Sonuçlar, kısıtlamalar nedeniyle katılım azalsa da bu durumun müzakere stratejilerinin daha yoğun biçimde kullanılmasını teşvik ettiğini göstermiştir (Hubbard ve Mannell, 2001).

2. 6. 2. Turizmde ve Yalnız Seyahatlerde Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri

Turizm ve seyahat alanında yapılan çalışmalarda, kısıtlamalar ve bu kısıtlamalarla baş etme stratejileri genellikle birlikte ele alınmaktadır (Chun vd., 2022; Gao ve Kerstetter, 2016; Li, 2020; Slaney vd., 2025; Wen vd., 2020). Bu çalışmalarda çoğunlukla literatürde öne çıkan iki kuramsal çerçeveye, HBZKM ve CEM/KEA modeline odaklanıldığı görülmektedir. Örneğin Chun vd. (2022), Kanadalı ve Güney Koreli dağ yürüyüşçülerinin boş zaman kısıtlamalarını nasıl müzakere ettiklerini ve motivasyonun bu süreçteki rolünü incelemiştir. Çalışma, yürüyüş kısıtlamalarının her iki grupta da olumsuz etki yarattığını; buna karşın, motivasyonun müzakere sürecinde olumlu bir rol oynadığını göstermiştir.

Gao ve Kerstetter (2016), yaşlı Çinli kadınların keyif amaçlı seyahatlerinde karşılaştıkları kısıtlamaları ve bu kısıtlamalarla nasıl başa çıktıklarını araştırmıştır. Çalışmada tespit edilen başlıca kısıtlamalar arasında “sınırlı turizm bilgisi”, “sağlık ve güvenlik endişeleri”, “kültür şoku”, “seyahat ortağı eksikliği” ve “düşük kaliteli hizmet olanakları” yer almaktadır. Katılımcıların baş etme stratejileri ise “ağızdan ağıza iletişim”, “arkadaşlarla grup seyahati”, “eşle seyahat”, “partner bulma”, “çocuk desteği” ve “organik yiyecekleri tatma” gibi çeşitli yöntemleri kapsamaktadır. Benzer şekilde Wen vd. (2020), yaşlı turistlerin davranışlarını etkileyen psikolojik bir yapı olan öğrenilmiş çaresizlik üzerine odaklanmıştır. Çinli üst düzey turistler arasında yapılan bu çalışmada, dört tür algılanan kısıt belirlenmiştir: yetersizlik hissi, seyahat seçeneklerinin sınırlılığı, bilgi ve destek eksikliği ile karmaşık karar süreçleri. Geliştirilen müzakere stratejileri ise “aile desteği arama”, “fiziksel/sağlık hazırlığı” ve “öğrenme” olarak sınıflandırılmıştır. Çalışma, yetersizlik hissini öğrenilmiş çaresizliği artırdığını; ancak müzakere stratejilerinin bu etkiyi azaltmada etkili olduğunu göstermiştir.

Li (2020), yerli Çinli sırt çantalı gezginlerin motivasyonlarını, karşılaştıkları kısıtlamaları ve kullandıkları müzakere stratejilerini incelemiştir. Bulgulara göre, motivasyon hem seyahat niyetini hem de müzakere stratejilerinin kullanımını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca kişilerarası kısıtlamaların artması, müzakere stratejilerine yönelimi de artırmıştır. Slaney vd. (2025) ise potansiyel uzay turistlerinin karar verme süreçlerini, kısıtlama-etki-azaltma (CEM) modeline dayanarak analiz etmiştir. Çalışma; motivasyonlar, kısıtlamalar, müzakere ve gelecek niyetleri olmak üzere dört temaya odaklanmıştır. Bulgular, müzakerenin karmaşık bir süreç olduğunu ve gelecek seyahat niyetlerinin soyuttan somuta doğru evrildiğini göstermiştir.

Bu çalışmalar genel olarak, kısıtlamalarla karşılaşıldığında bireylerin çeşitli baş etme stratejileri geliştirdiğini ve motivasyonun bu stratejileri harekete geçirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle yalnız seyahat eden kadın turistler söz konusu olduğunda, kısıtlamalar sıklıkla kültürel normlar, güvenlik kaygıları ve sosyal baskılar etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda pek çok çalışma, kadınların bu engeller karşısında özgün baş etme stratejileri geliştirdiğini ortaya koymuştur (Brown ve Osman, 2017; Cesur, 2014; Evans ve Gagnon, 2019; Ngwira vd., 2020; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018). Örneğin Brown ve Osman (2017), yalnız seyahat eden kadınların istenmeyen erkek ilgisi ve cinsel taciz karşısında, yerel kadın davranış normlarına uyum sağlayarak kendilerini korumaya çalıştıklarını belirtmiştir. Cesur (2014), yalnız seyahat eden kadınların seyahat öncesi ve sırasındaki baş etme stratejilerini analiz etmiş; seyahat öncesinde planlama, alternatif planlar geliştirme, kendini motive etme, aile/arkadaş iknası ve seyahatten vazgeçme gibi stratejiler belirlenmiştir. Seyahat sırasında ise, tacizciyi teşhir etme, güvenlik güçlerine başvurma, ortamı terk etme ve kişisel güvenlik ekipmanı kullanımı gibi yöntemler öne çıkmıştır.

Evans ve Gagnon (2019), kısıtlamaların tanımlanması ve baş etme stratejilerinin geliştirilmesinin seyahat niyetini olumlu etkilediğini tespit etmiştir. Ngwira vd. (2020) ise kadın gezginlerin içsel kısıtlamaları aşarak daha fazla yer deneyimlemek istediklerini ve cinsiyet temelli engellerden kaçınma stratejileri geliştirdiklerini vurgulamıştır. Wilson ve Little (2008) ile Yang vd. (2018) ise yalnız seyahat eden kadınların risklerin farkında olduğunu, ancak belirli yer ve zamanlardan

kaçınma, uygun olmayan kıyafetlerden kaçınma ve koruyucu araçlar taşıma gibi stratejiler geliştirdiklerini göstermiştir. Bu doğrultuda, kadın gezginlerin karşılaştıkları kısıtlamalar karşısında geliştirdikleri baş etme stratejileri hem güvenlik hem de seyahat niyetleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, kısıtlamalarla baş etme ile seyahat niyeti arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alan çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmektedir (Evans ve Gagnon, 2019; Hubbard ve Mannell, 2001; Hung ve Petrick, 2012; White, 2008; Xie ve Ritchie, 2019).

2. 6. 3. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejilerine İlişkin Alan Yazın

Turizm ve seyahat alanında yapılan çalışmalar, bireylerin özellikle yaş ve cinsiyet temelli kısıtlamalarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır (Gao ve Kerstetter, 2016; Ngwira vd., 2020; Wen vd., 2020). Bu kısıtlamalar en çok yaşlı bireyler ve yalnız seyahat eden kadınlar üzerinde yoğunlaşmaktadır (Gao ve Kerstetter, 2016; Ngwira vd., 2020; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018; Wen vd., 2020). Bu nedenle, ilgili literatürdeki çalışmalar da ağırlıklı olarak kadınları ve yaşlı bireyleri odağına almaktadır.

Yaşanan bu kısıtlamalar, özellikle yalnız seyahat eden kadın bireylerin çeşitli baş etme stratejileri geliştirmelerine neden olmaktadır (Brown ve Osman, 2017; Cesur, 2014; Evans ve Gagnon, 2019; Ngwira vd., 2020; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018). Kısıtlamaların ortaya çıkardığı olumsuzluklar sadece bireylerin seyahat deneyimlerini değil, aynı zamanda seyahat etme niyetlerini ve motivasyonlarını da etkilemektedir (Evans ve Gagnon, 2019; Hubbard ve Mannell, 2001; Li, 2020; Slaney vd., 2025). Ancak tüm bu bulgulara rağmen, literatürde kısıtlamalarla baş etme stratejilerinin seyahat niyeti üzerindeki etkisini doğrudan ele alan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla, karşılaştıkları çok yönlü kısıtlamalara rağmen yalnız seyahat eden kadınlar, geliştirdikleri çeşitli baş etme stratejileri sayesinde seyahatten vazgeçmemekte, aksine seyahat arzularını gerçekleştirmek için alternatif yollar üretmektedirler (Ngwira vd., 2020; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018).

2. 7. YALNIZ SEYAHAT ETME NİYETİ: KAVRAMLAR VE İLGİLİ KURAMLAR

2. 7. 1. Seyahat Etme Niyeti Kavramı ve İlgili Kuramlar

Seyahat etme niyeti, bireylerin seyahat davranışlarını ve bu davranışlara bağlı karar verme süreçlerini açıklamada kullanılan önemli bir kavramdır. Bireylerin davranışları; kültürel, sosyal ve kişisel faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmekte ve bu durum, seyahat etme niyetiyle davranışsal niyet arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, davranışsal niyeti açıklamak üzere geliştirilen Planlı Davranış Teorisi (PDT), üç temel yapıdan oluşur: tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol (Ajzen, 1996). Bu üç yapı, bireyin bir davranışı gerçekleştirme isteğini, bu isteğin dış koşullardaki etkilerle nasıl şekillendiğini ve davranışa dönüşme sürecini açıklar.

Seyahat etme niyeti de benzer şekilde, bireyin seyahat motivasyonunu davranışa dönüştürme sürecine işaret eder ve bu nedenle PDT'nin tüm yapılarını kapsamaktadır. Literatürdeki tanımlara göre seyahat etme niyeti, seyahat etmeyi arzulayan bireylerin zihinsel hazırlıklarını ve davranışsal kararlılıklarını ifade eden bilişsel bir süreçtir (Jang vd., 2009). Bu kavramın teorik kökeni, 1980'lerde Ajzen ve Fishbein tarafından geliştirilen MET'e dayanmaktadır. MET'de yer alan tutum ve öznel norm bileşenleri, bireylerin gönüllü davranışlarını tahmin etmekte kullanılır (Ajzen, 1996). Bu yönüyle davranışsal niyetle seyahat etme niyeti teorik düzlemde örtüşmektedir (Jang vd., 2009). Moutinho'ya (1987) göre ise, davranışsal niyet; kültürel inançlar, normatif sosyal faktörler ve durumsal etkenlerin bir sonucu olarak şekillenir. Seyahat niyeti de bireyin seyahate çıkma kararlılığını ifade eder ve bu kararlılık, motivasyonun davranışa dönüşmesini sağlayan zihinsel bir süreci temsil eder. Seyahat etme niyeti ile davranışsal niyet arasındaki benzerlik, her iki yapının da bireylerin tutumları ile sosyal ve çevresel etkileri dikkate alarak davranışları öngörmesinden kaynaklanmaktadır. Seyahat niyeti özellikle bir karar verme sürecini temsil ettiğinden, bireyin sosyal normlardan etkilenme düzeyi bu süreçte belirleyici olabilir. Seyahat niyetinin gelişim süreci, sosyal ve klinik psikoloji alanında kullanılan "değişim aşamaları modeli" ile de açıklanabilmektedir (DiClemente vd., 1991). Bu modele göre, bireyler altı aşamadan geçerek seyahat davranışını geliştirir:

1. Ön düşünce (seyahat etmeyi düşünmeme),
2. Tefekkür (kararsızlık yaşama),
3. Hazırlık (seyahate yönelik plan yapma),
4. Eylem (seyahate çıkma),
5. Sürdürme (seyahat davranışının devamı),
6. Nüks (eylem öncesi aşamaya geri dönüş).

İlk iki aşama daha çok bireyin psikolojik durumu ile ilişkilidir ve üçüncü aşama, seyahat etme niyetinin olduğu kritik aşamadır. Sonraki aşamalarda ise davranışın sürdürülmesi veya çeşitli nedenlerle sürecin başa dönmesi söz konusudur (Jang vd., 2009).

2. 7. 2. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar

Yalnız seyahat üzerine yapılan çalışmalarda, bireylerin seyahat etme niyetlerini anlamak amacıyla sıklıkla PDT kullanılmaktadır. PDT modeli, niyetin önemli bir öngörücüsü olan motivasyonla desteklenmektedir (de Leeuw vd., 2017). Bazı araştırmalarda ise, PDT modeli seyahat motivasyonu gibi ek faktörlerle genişletilmiştir (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Örneğin, Hsu vd. (2010) gezginlerin motivasyonlarının destinasyona yönelik tutumlarını doğrudan etkilediğini belirtirken, Hsu ve Huang (2012) motivasyonun hem tutum hem de destinasyonu ziyaret etme niyeti üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermiştir. Mohaidin vd. (2017), motivasyonu bireyleri seyahat etmeye veya aynı destinasyonu yeniden ziyaret etmeye teşvik eden itici bir güç olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde, Soliman (2021) de seyahat motivasyonunun tutumlar ve yeniden ziyaret niyeti üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler yarattığını ifade etmiştir. Bu çalışmalar, seyahat motivasyonunun bireylerin destinasyonlara yönelik tutumlarını doğrudan şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışmalar, seyahat etme niyeti ile motivasyon arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve motivasyonu yüksek bireylerin seyahat etme niyetlerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, PDT'nin davranışsal niyeti öngörme gücü nedeniyle seyahat niyetini açıklamada etkili bir kuramsal çerçeve sunduğu ifade edilmektedir.

Öte yandan, yalnız seyahat etme niyeti ile kısıtlamalar arasındaki ilişkinin karmaşık ve bağlamsal faktörlere bağlı olarak değiştiği görülmektedir. Bireylerin cinsiyeti, algıları, önceki deneyimleri ve çevresel koşullar bu ilişkide belirleyici rol oynamaktadır. Örneğin, Nguyen ve Hsu (2024), hem Müslüman hem de gayrimüslim kadınlar için seyahat kısıtlamalarının seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Zeydan ve Zeydan (2024), COVID-19 döneminde seyahat niyetindeki değişimin havacılık emisyonlarını azaltmada rol oynadığını ortaya koymuştur. Dong vd. (2020) ise, Pekin'de uygulanan araç kısıtlamalarının, politika tutumları, algılanan davranış kontrolü ve öznel normlar aracılığıyla seyahat niyetini etkilediğini göstermiştir.

Kısıtlamalarla başa çıkma stratejilerinin de seyahat etme niyeti üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Evans ve Gagnon (2019), bireylerin boş zaman kısıtlamalarını tanımlayarak geliştirdikleri başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyetini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Xie ve Ritchie (2019) ise, yaşa bağlı olarak başa çıkma kapasitesinin değiştiğini ve özellikle genç bireylerde bu kapasitenin düşük olmasının seyahat niyetini olumsuz etkileyebileceğini ortaya koymuştur. Ancak bu alanda hâlâ sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Hung ve Petrick, 2012; White, 2008).

Yalnız seyahat ile risk algısı arasındaki ilişki de literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Chew ve Jahari (2014), algılanan fiziksel riskin tekrar ziyaret etme niyetiyle olumsuz ilişkili olduğunu belirtmiş; benzer şekilde Noh ve Vogt (2013) de Doğu Asya bağlamında aynı sonuca ulaşmıştır. Kour ve Gupta'nın (2019) Keşmir üzerine yaptığı çalışmada, politik ve kültürel belirsizliklerin yalnız seyahat eden kadınlar üzerinde olumsuz bir risk algısı yarattığı ve seyahat niyetlerini azalttığı görülmüştür. Sujood vd. (2023), Hintli Müslüman kadınlar arasında risk algısının yalnız seyahat etme niyeti üzerinde anlamlı bir olumsuz etkisi olduğunu bulmuştur. Buna karşılık, Nguyen ve Hsu (2022), bazı Güneydoğu Asyalı kadın gezginler için riskin bir "itici faktör" olabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla ilgili çalışmalar, algılanan riskin bazı durumlarda seyahat etme niyetini olumsuz etkileyebileceğini (Chew ve Jahari, 2014; Kour ve Gupta, 2019; Noh ve Vogt, 2013; Sujood vd., 2023), bazı durumlarda ise bireylerin seyahat arzusunu engellemediğini (Jordan ve Gibson, 2005; Yang vd., 2018a, 2018b) ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, seyahat etme niyeti; bireylerin seyahate karar verme süreçleriyle doğrudan ilişkili olup, bu süreç hem

öncesinde hem de sonrasında yaşanan koşullara bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Özellikle PDT modeli, bu niyetin davranışa dönüşme sürecini açıklamada yaygın olarak kullanılmaktadır. Buna ek olarak, seyahat etme niyetini anlamak için motivasyon, algılanan risk, seyahat kısıtlamaları ve kısıtlamalarla başa çıkma stratejileri gibi faktörlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

2. 7. 3. Yalnız Seyahat Etme Niyetine İlişkin Alan Yazın

Yalnız seyahat, bireylerin çeşitli riskler ve kısıtlamalarla karşı karşıya kalmasına neden olmakta; bu durum ise bireyleri bu engellerle başa çıkma stratejileri geliştirmeye yöneltmektedir. Ancak, bu tür koşullar çoğu zaman bireylerin seyahat etme niyetlerini olumsuz etkileyebilmektedir (Dong vd., 2020; Zeydan ve Zeydan, 2024). Özellikle yalnız seyahat eden kadınlar açısından algılanan risklerin seyahat niyetine yönelik etkisi daha da belirgindir. Nitekim yapılan çalışmalar, fiziksel, politik ve kültürel risk algısının kadın bireylerin seyahat etme niyetini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Chew ve Jahari, 2014; Kour ve Gupta, 2019; Noh ve Vogt, 2013; Sujood vd., 2023). Bununla birlikte, bazı araştırmalar yalnız seyahat eden kadınların algıladığı risklerin her zaman seyahat etme isteklerini engellemediğini ortaya koymuştur. Özellikle Jordan ve Gibson (2005), Nguyen ve Hsu (2022) ile Yang vd. (2018a, 2018b) gibi araştırmacılar, risk algısının belirli koşullarda bir engel olmaktan çok bir meydan okuma ya da itici güç işlevi görebileceğini belirtmektedir.

Öte yandan, Evans ve Gagnon'un (2019) çalışması, bireylerin karşılaştıkları kısıtlamalarla baş edebilme stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ancak bu etkileşim yaş faktörü açısından değerlendirildiğinde, başa çıkma stratejilerinin etkisinin azaldığı ve seyahat etme niyetinin olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir (Xie ve Ritchie, 2019).

Bireylerin seyahat etme niyetlerini anlamada önemli kuramsal çerçevelerden biri olan PDT, özellikle davranışsal niyeti açıklamadaki gücüyle öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin seyahat etme niyetlerini belirleyen temel davranışsal faktörleri ortaya koymada etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Bu kapsamda PDT'nin önemli bir bileşeni olan "algılanan davranış kontrolü"nün de seyahat etme niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Bianchi, 2022; Chung vd., 2017; Hsu ve Huang, 2012;

Lam ve Hsu, 2004; Sparks ve Pan, 2009; Yang vd., 2022). Ancak tüm bu bulgulara rağmen, literatürde yalnız seyahat etme niyetine odaklanan çalışmaların sayısı sınırlıdır (Hung ve Petrick, 2012; Soliman, 2021; White, 2008). Bu durum, özellikle yalnız seyahat eden bireylerin karar verme süreçlerini ve seyahat davranışlarını daha derinlemesine incelemeye yönelik yeni araştırma alanlarının varlığına işaret etmektedir.

2. 8. DEĞİŞKENLERARASI İLGİLİ ALANYAZIN

Bu bölümde, araştırmada geliştirilen on üç hipotezin kuramsal temellerine yer verilmekte ve ilgili değişkenlerin literatürdeki dayanakları açıklanmaktadır.

2. 8. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri ve Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu İlişkisi

Yalnız seyahat, bireyler için çeşitli zorluklar ve potansiyel risklerle ilişkilendirilmekte olup, bu durum seyahat etme kararlarını etkileyebilmektedir. Güvenlik endişeleri (Brown ve Osman, 2017; Jordan, 2016; Mâni ve Jose, 2020; Pinhey ve Iverson, 1994; Yang vd., 2022; Wilson ve Little, 2008), sağlık sorunları (Khan vd., 2017), yalnızlık hissi (Mehmetoğlu vd., 2001; Wilson, 2004), planlama zorlukları (Amiri, 2023) ve iletişim ya da dil engelleri (Karagöz vd., 2021; Nguyen, 2018), yalnız seyahatin başlıca risk unsurları arasında yer almaktadır. Ancak, bireylerin kişisel deneyimleri ve seyahat motivasyonları bu risk algılarını şekillendirebilmekte ve bazı durumlarda bu risklerin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir.

Kişisel gelişim, özgüven kazanımı (McNamara ve Prideaux, 2010; Pekiner, 2019), özgürlük ve bağımsızlık arayışı (Chiang ve Jogaratnam, 2006; Osman vd., 2020; Pekiner, 2019; Seow ve Brown, 2018), farklı kültürleri tanıma (Kaba ve Emekli, 2018; Wilson ve Harris, 2006), yeni deneyimlere açıklık (Nguyen, 2018) ve içsel keşif (Wilson ve Harris, 2006) gibi motivasyonlar, yalnız seyahati bireyler için cazip hale getirebilmektedir.

Kadınların yalnız seyahatine ilişkin literatür, cinsiyetin risk algısını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir (Heimtun ve Abelsen, 2013; Kaba ve Emekli, 2018; Khan vd., 2019; Valaja, 2018; Yang, 2016; Wilson ve Little, 2008). Kadınların fiziksel olarak daha savunmasız görülmesi, cinsiyete dayalı risk algılarının artmasına ve

erkekleri potansiyel tehdit olarak algılamalarına yol açmaktadır (Valaja, 2018; Yang vd., 2019). Heimtun ve Abelsen'in (2013) çalışması, kadınların yalnız seyahate ilişkin motivasyonlarının riskler karşısında daha kırılgan olduğunu, bu nedenle yalnız seyahati erkeklere oranla daha korkutucu bulduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, kadınlar yalnız seyahatleri sırasında erkeklere göre daha fazla fiziksel güvenlik ve emniyet kaygısı taşımaktadır (Brown ve Osman, 2017; Qi vd., 2009).

Öte yandan, bazı araştırmalar kadınların risk algılarına rağmen yalnız seyahate yönelik güçlü motivasyonlara sahip olduğunu da ortaya koymuştur (Pekiner, 2019; Kaba ve Emekli, 2018; Yang vd., 2018b). Örneğin, Khan vd. (2019) çalışmasında, kadın üniversite öğrencilerinin seyahat motivasyonunun fiziksel risk algısının olumsuz etkisini azalttığı saptanmıştır. Pekiner (2019) ise, taciz gibi olumsuz deneyimlere rağmen kadınların yalnız seyahat etmeye devam ettiğini ve motivasyonlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Yang vd. (2018b) ise Asyalı kadın gezginlerin yalnız seyahat deneyimlerinin, toplumsal olarak belirlenmiş risk algılarına rağmen diğer kadınlar için ilham ve güç kaynağı oluşturduğunu göstermiştir. Kaba ve Emekli (2018) de benzer şekilde, yalnız kadın gezginlerin risklere rağmen seyahatlerinden memnun olduklarını ve yeniden yalnız seyahat etmeye niyetli olduklarını raporlamıştır.

Kadın ve erkeklerin risk algılarının farklı olduğu yönündeki bulgular, çeşitli çalışmalarla desteklenmektedir. Bu çalışmalar, yalnız seyahat ederken duyulan korkunun genellikle kültürel ve toplumsal etkilere dayandığını ortaya koymaktadır (Carr, 2000; Carvalho vd., 2015; Wilson ve Little, 2008). Kadınlara yönelik toplumsal mesajlar, tanımadıkları bir ülkede güvende olmadıkları yönünde bir algı oluşturarak korku duygusunu pekiştirmektedir. Ayrıca, taciz ve güvenlik kaygıları kadınlar için sık karşılaşılan ve yaygın zorluklar arasında yer almaktadır (Breda vd., 2020). Bu bağlamda, mevcut araştırmada yalnız seyahat etme niyeti olan kadınların risk algısı ile seyahat motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla aşağıdaki hipotez önerilmiştir:

H₁: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat etme motivasyonunu etkiler.

2. 8. 2. Yalnız Seyahat Etme Riskleri ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi

Yalnız seyahat etmenin beraberinde getirdiği potansiyel riskler, bireylerin seyahat etme kararlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, yalnız

seyahatin içerdığı risklerle yalnız seyahat etme niyeti arasındaki ilişki, çeşitli ampirik çalışmalarda ele alınmıştır. Örneğin Chew ve Jahari (2014), turistlerin algıladığı fiziksel risk ile tekrar ziyaret etme niyeti arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde, Noh ve Vogt (2013) de Doğu Asya ülkelerine yönelik seyahat bağlamında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Qi vd. (2009) ise, şiddet ve sosyal-psikolojik risklerin gezginlerin Çin'i Olimpiyatlar süresince ziyaret etme niyetlerini olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, aynı çalışmada kültürel ve sağlıkla ilişkili risklerin seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadığı belirtilmiştir. Kour ve Gupta'nın (2019) Keşmir destinasyonu üzerine gerçekleştirdiği araştırma, yalnız seyahat eden kadın gezginler arasında siyasi ve kültürel belirsizliklerin risk algısını artırdığını ve seyahat niyetini azalttığını göstermektedir. Söz konusu araştırmanın bulguları; fiziksel, performans ve finansal risklerin yalnız kadın gezginler nezdinde seyahat etme niyeti üzerinde olumsuz etkiler. Bu kapsamda algılanan risk, yalnız seyahat eden bireylerin karar alma süreçlerinde caydırıcı bir unsur olarak rol oynayabilmektedir. Nitekim Sujood vd. (2023) yürüttüğü çalışmada, Hintli Müslüman kadınlar arasında algılanan risk ile yalnız seyahat etme niyeti arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki saptanmıştır. Öte yandan, Nguyen ve Hsu (2022), Güneydoğu Asya'daki yalnız kadın gezginler açısından algılanan riskin bazı durumlarda motive edici bir faktör olarak da işlev görebileceğini öne sürmektedir.

Literatürde bazı çalışmalar, algılanan risk ile seyahat etme niyeti arasında negatif bir korelasyon olduğunu belirtirken (Chew ve Jahari, 2014; Noh ve Vogt, 2013), bazıları özellikle yalnız seyahat eden kadın gezginler bağlamında risk algısının seyahat etme isteğini engellemediğini savunmaktadır (Jordan ve Gibson, 2005; Yang vd., 2018a, 2018b). Örneğin Jordan ve Gibson (2005), kadın gezginlerin yalnız seyahatleri sırasında yaşadıkları olumlu ya da olumsuz deneyimlerin seyahat etme davranışlarını belirgin biçimde etkilemediğini ve kadınların seyahat etmeye devam ettiklerini ileri sürmektedir. Benzer biçimde, Yang vd. (2018a), Asyalı yalnız kadın gezginlerin yalnız seyahat aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarına karşı direnç gösterdiklerini ve bu sürecin onları dönüşüme uğratarak risklerle yüzleşmeye ittiğini belirtmektedir. Yalnız seyahatin, kadın gezginler açısından gönüllü bir risk alma davranışı olarak değerlendirilebileceği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte Yang (2017), yalnız kadın seyahatinin gönüllü bir risk alma biçimi olarak görülmesine

karşın, algılanan risklerin bu deneyimi sınırlandırma potansiyelini koruduğunu da ifade etmektedir. Bu çerçevede araştırmanın önerilen hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₂: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat niyetini etkiler.

2. 8. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonunun Aracı Rolü

Seyahat motivasyonu, bireylerin seyahat etme davranışlarını şekillendiren temel itici güçlerden biri olarak kabul edilmektedir (Mohaidin vd., 2017). Bununla birlikte, yalnız seyahatin beraberinde getirdiği potansiyel risklerin, bireylerin seyahat etme niyeti üzerinde olumsuz etkiler yarattığı literatürde çeşitli çalışmalarda ortaya konulmuştur (Kour ve Gupta, 2019; Sujood vd., 2023). Ancak Khan vd.'nin (2019) gerçekleştirdiği çalışmada, seyahat motivasyonu aracı değişken olarak modele dahil edildiğinde, yalnız seyahatle ilişkili risk algısının seyahat niyeti üzerindeki olumsuz etkisinin zayıfladığı tespit edilmiştir. İlgili çalışmada, seyahat motivasyonunun yalnız seyahat bağlamında algılanan risklerin oluşturduğu olumsuz etkileri azaltıcı bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Ancak, literatürde seyahat motivasyonunun bu tür bir aracılık etkisine sahip olup olmadığını inceleyen çalışmaların sayısı sınırlıdır. Dolayısıyla, Khan vd. (2019) çalışmasında elde edilen bulgular doğrultusunda, seyahat motivasyonunun yalnız seyahatle ilişkili risk algısı ile seyahat etme niyeti arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlenebileceği düşünülmektedir. Buna ilişkin önerilen araştırma hipotezi şu şekildedir:

H₃: Yalnız seyahat etme risklerinin yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde yalnız seyahat etme motivasyonunun aracılık etkisi vardır.

2. 8. 4. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi

Seyahat motivasyonları, dışsal ya da içsel faktörlere dayalı olabilir (Deci ve Ryan, 2013). Bununla birlikte, seyahat motivasyonlarının turist davranışlarını açıklamada önemli bir rol oynadığı ortaya konulmuştur (Li ve Cai, 2012; Yoon ve Uysal, 2005). Önceki araştırmalar, yalnız seyahat eden bireylerin ana motivasyonlarının genellikle kişisel gelişim, zevk, yenilik arayışı, kaçış ve yeni insanlarla tanışma gibi içsel faktörlerle ilişkili olduğunu göstermektedir (Bianchi, 2016; Chiang ve Jogaratnam, 2006; McNamara ve Prideaux, 2010; Wilson ve Little,

2008). Seyahat niyeti, bir davranışsal niyet türü olarak, benzer kavramsal bir çerçeve içinde ele alınmaktadır (Jang vd., 2009). Ancak, araştırmacılar, niyetle ilgili çalışmalarında sıklıkla PDT modelini kullanmaktadır (Soliman, 2021).

PDT, motivasyonun niyetin önemli bir belirleyicisi olduğunu öne sürmektedir (de Leeuw vd., 2017). Bununla birlikte, birçok araştırmacı, motivasyon faktörlerini PDT modeline entegre ederek daha gelişmiş bir yaklaşım sunmuştur (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Hsu vd. (2010), seyahat motivasyonunun bir destinasyonu ziyaret etme tutumu üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulara dayanarak, Hsu ve Huang (2012), PDT modelini geliştirerek seyahat motivasyonunun ziyaretçi davranışları üzerindeki etkilerini incelemiş ve motivasyonun hem tutum hem de varış noktasını ziyaret etme niyeti üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde, Mohaidin vd. (2017), seyahat motivasyonunun bireyleri seyahat etmeye veya bir destinasyonu yeniden ziyaret etmeye karar vermeye yönlendiren itici bir güç olduğunu ifade etmiştir. Soliman (2021) ise, seyahat motivasyonunun tutumlar ve yeniden ziyaret niyeti üzerindeki önemli ve olumlu etkilerini vurgulamıştır. Ayrıca, ziyaretçilerin bir destinasyonu ziyaret etme konusundaki tutumlarının, seyahat motivasyonları tarafından şekillendiği ifade edilmiştir (Soliman, 2021). Seyahat motivasyonu, aynı zamanda seyahatin davranışsal niyetini tahmin etmek açısından önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Jang ve Feng, 2007; Li ve Cai, 2012; Khan vd., 2019; Yoon ve Uysal, 2005).

Yoon ve Uysal (2005), turist motivasyonlarının, özellikle tekrar ziyaret etme ve başkalarına tavsiyelerde bulunma gibi davranışsal niyetlere ve turist memnuniyetine önemli etkilerde bulunduğunu ortaya koymuştur. Jang ve Feng (2007), yeni deneyimler arama motivasyonunun, turistlerin üç yıl süresince bir destinasyonu yeniden ziyaret etme niyetlerini önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir. Li ve Cai (2012), seyahat motivasyonunun davranışsal niyet üzerindeki etkilerini ampirik olarak test etmiş ve yenilik arayışı ile bilgi edinme motivasyonlarının, seyahat motivasyonunun davranışsal niyet üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermiştir. Khan vd. (2019) ise, yüksek seyahat motivasyonuna sahip genç kadın gezginlerin, daha yüksek bir fiziksel risk algısına sahip olmalarına rağmen, varış noktasına seyahat

etme niyetlerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bir diğer çalışmada, genç gezginlerin kendini aşma değerlerinin, sürdürülebilir turizm motivasyonları ve davranışsal niyet üzerinde tahmin gücü taşıdığı gözlemlenmiştir (Cavagnaro vd., 2021).

Turizm alanındaki çalışmalarda, turistlerin belirli bir destinasyona gitme motivasyonları ve seyahat etmeyi seçme nedenleri sıklıkla tartışma konusu olmuştur (Cavagnaro vd., 2021; Luvsandavaajav ve Narantuya, 2021). Literatürdeki yaygın bir görüş, Dann'ın (1977) itme-çekme teorisi etrafında şekillenmektedir; seyahat motivasyonunun davranışsal niyet üzerinde olumlu etkileri olduğu birçok çalışmada vurgulanmıştır (Khuong ve Ha, 2014; Luvsandavaajav ve Narantuya, 2021; Maghrifani vd., 2022). Khuong ve Ha (2014), itme ve çekme motivasyonlarının gezginlerin memnuniyeti ile davranışsal niyet arasında pozitif bir ilişki oluşturduğunu belirtmişlerdir. Luvsandavaajav ve Narantuya (2021), seyahat itme ve çekme motivasyonlarının, değerler, algılanan faydalar ve davranışsal niyet arasındaki korelasyonu incelemiş ve doğrulamıştır. Ayrıca, yenilik arayışı, kaçış arayışı, güvence arayışı ve etkileşim arayışı gibi iç sosyopsikolojik sürücüler olarak seyahat motivasyonu, seyahat kararlarını etkileyebilmektedir (Maghrifani vd., 2022).

Turizm literatüründe seyahat motivasyonu ve seyahat etme niyeti arasındaki ilişkiyi ele alan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışma, yalnızca seyahat etme davranışı üzerindeki bu ilişkinin incelenmesine odaklanacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın önerilen hipotezi şu şekilde belirlenmiştir:

H4: Yalnız seyahat etme motivasyonu seyahat etme niyetini etkiler.

2. 8. 5. Yalnız Seyahat Motivasyonu ve Algılanan Davranış Kontrolü İlişkisi

PDT'nin üçüncü boyutu olan ADK, bireylerin davranışları gerçekleştirme veya engelleme durumlarını içsel veya dışsal faktörlere dayalı inançlarla şekillendirdiğini belirtmektedir (Robinson ve Schänzel, 2019). Bu bağlamda, bireylerin bir davranışı gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları motivasyonun, yalnız seyahat eden kadınlar bağlamında algılanan davranış kontrolü ile ilişkisini ölçmeye yönelik bir hipotez geliştirilmiştir. Yalnız seyahat edenlerin ana motivasyon kaynakları arasında

bağımsızlık, güven ve kendini geliştirme gibi faktörler öne çıkmaktadır (Laesser vd., 2009; McNamara ve Prideaux, 2010; Mehmetoğlu vd., 2001; Yang, 2020).

Ajzen (1991), algılanan davranışsal kontrol ile motivasyon arasındaki ilişkide, ADK'yı “davranışın gerçekleştirilmesinin algılanan kolaylığı veya zorluğu” olarak tanımlamış ve motivasyonun algılanan gücüne dayandığını belirtmiştir (akt. Lee ve Lee, 2021). Turist motivasyonu ile PDT'nin yapılarından biri olan algılanan davranış kontrolü arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır; bu çalışmalarda, algılanan davranış kontrolünün bireylerin ziyaret davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu vurgulanmıştır (Chen ve Tung, 2014; Han vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012).

Motivasyon ve ADK üzerine yapılan geçmiş araştırmalar genellikle çevre psikolojisi alanına odaklanmıştır. Lee ve Lee (2021) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, rekreasyon uzmanlığının ve çevre yanlısı davranışın ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırma, rekreasyon uzmanlığının algılanan davranışsal kontrol üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu, dolayısıyla yürüyüşçülerin çevre dostu davranışlar sergilemediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, yalnızca belirlenmiş patikaları takip etme davranışının algılanan davranışsal kontrolden etkilendiği bulunmuştur; Güney Koreli yürüyüşçülerin farklı rotalar seçmede zorluk algıladıkları ve belirlenmiş patikaları takip etmeyi tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Diğer bir çevresel uygulama alanında yapılan araştırmada, Rahman vd. (2023) tarafından bira fabrikalarındaki çevresel uygulamaların benimsenmesi ile ilgili anlayışlar incelenmiştir. Bu çalışmada, bira fabrikası sahiplerinin yeşil ürünlere yönelik duygusal ve koşullu değerlerinin, çevresel uygulamaların benimsenme motivasyonlarını etkilediği bulunmuş; ayrıca, algılanan iş zorluklarının motivasyon ve benimseme ilişkisini zayıflattığı, bu nedenle çevresel uygulamaların etkin bir şekilde benimsenmesi için zorlukların ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalar ışığında, araştırmanın önerilen hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₅: Yalnız seyahat motivasyonu, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

2. 8. 6. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları ve Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri İlişkisi

Yalnız seyahat, birçok açıdan özgürleştirici ve güçlendirici bir deneyim olmakla birlikte, aynı zamanda belirli zorluklar ve risklerle de birlikte gelmektedir. Özellikle yalnız seyahat eden kadınlar, kültür, güvenlik ve sosyal normlarla (aile, akraba, arkadaş, toplum) ilgili engellerle karşılaşabilmektedir. Ayrıca, yalnız seyahatin hala bazı toplumlar tarafından cinsiyet rollerinin ve sosyal normların dışına çıktığı bir davranış olarak görüldüğü durumlarda, kadınlar yalnız seyahat etmekle ilgili sosyal damgalanma ve yargılama ile karşılaşabilmektedirler (Shahvali vd., 2016). Kadınların yalnız seyahat etmelerini kısıtlayan çok sayıda engel bulunmaktadır (Aslan, 2023; Brown ve Osman, 2017; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018). Bu kısıtlamalarla başa çıkabilme stratejileri, aynı zamanda "kısıtlılıklarla başa çıkma" veya müzakere olarak da adlandırılmaktadır ve bu beceri, seyahate katılımı engelleyen faktörlerin aşılması yolunda önemli bir adım olarak kabul edilmektedir (Gao ve Kerstetter, 2016). Yapılan çalışmalar, turistlerin karşılaştıkları engellerle başa çıkabilmek için farklı stratejiler geliştirdiğini ortaya koymuştur (Brown ve Osman, 2017; Evans ve Gagnon, 2019; Ngwira vd., 2020; Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018).

Brown ve Osman (2017) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, Mısır'a seyahat eden kadın gezginlerin, istenmeyen erkek ilgisi ve cinsel taciz gibi durumlardan etkilenecek, kendilerini korumak amacıyla yerel kadın davranış normlarına uymak gibi stratejiler geliştirdikleri belirtilmiştir. Yang vd. (2018) ve Wilson ve Little (2008) ise yalnız seyahatin risk taşıyan bir deneyim olduğunu ancak buna rağmen mekansal stratejiler (belirli yerlerden ve zamanlardan kaçınma), giyim tarzının dikkat çekici olmaması, kültürel açıdan uygun davranma ve tehlike anında koruma araçları taşıma gibi başa çıkma stratejilerinin geliştirildiğini ortaya koymuştur. Ngwira vd. (2020) ise, yalnız kadın gezginlerin, yerel halkın kabul ettiği normlara uyum sağlama gibi stratejilerle cinsiyet kaynaklı kısıtlamalardan kaçındıklarını ve bu stratejilerin, kişilerin konfor alanlarından çıkarak dünyada daha fazla yer deneyimleme isteğiyle ilişkilendirildiğini ifade etmiştir.

Literatürde, genellikle yerel kültüre uyum sağlama, yalnız kadın gezginler tarafından benimsenen en etkili başa çıkma stratejisi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca,

yapısal kısıtlamalar arasında konaklama güvenliği de önemli bir başa çıkma stratejisi olarak öne çıkmaktadır; örneğin, güvenlik önlemleri (kapı kilitleri gibi) içeren konaklama alanlarının tercih edilmesi, başa çıkma stratejilerinin bir parçasıdır (Ngwira vd., 2020). Yapısal kısıtlamaların büyük ölçüde seyahat bağlamlarına özgü olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bağlama özgü seyahat kısıtlamalarını (konaklama, ulaşım, finansal) daha kapsamlı şekilde incelemeye yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır (Nyaupane vd., 2004). Dolayısıyla, yalnız seyahat eden kadınların, karşılaştıkları engellerle başa çıkabilmek için çok sayıda farklı strateji geliştirdiği ve bu stratejileri seyahatlerinde uygulayarak kendilerini güvende hissetmeye çalıştıkları yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Bu bağlamda, aşağıdaki hipotez önerilmektedir:

H₆: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerini etkiler.

2. 8. 7. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi

Seyahat kısıtlamaları, insanların seyahat etme davranışlarını engelleyen durumlar olarak tanımlanmaktadır (Kerstetter vd., 2005). Seyahat kısıtlamalarının, bireylerin seyahat etme niyeti üzerinde önemli etkileri olduğu literatürde sıkça vurgulanmıştır (Zeydan ve Zeydan, 2024). Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları ile seyahat etme niyeti arasındaki ilişki, birçok faktöre bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu faktörler arasında bireylerin algıları, deneyimleri, güven düzeyleri, kültürel etkiler ve seyahat motivasyonları yer almaktadır (Chew ve Jahari, 2014).

Erken dönem çalışmaları, seyahat kısıtlamalarını genellikle destinasyon seçimi bağlamında, para eksikliği ve zaman sıkıntısı gibi durumsal engellerle ilişkilendirmiştir (Crompton, 1979). Ancak, daha sonraki araştırmalar, seyahat kısıtlamalarını genişleterek zaman, para, fırsat, bilgi, yetenek, aşırı kalabalık, ortak eksikliği, utangaçlık, ulaşım eksikliği, güvenlik, ilgi ve düşük kalite gibi engellerin, bireyleri eğlence ve turizm faaliyetlerinden uzaklaştırdığını ortaya koymuştur (Blazey, 1987; Hung ve Petrick, 2012). Bu kısıtlamalar, boş zaman tercihinin oluşumunu engelleyebilir ve boş zaman etkinliklerine katılımı kısıtlayarak eğlenceyi sınırlayabilir (Jackson, 1993; Hung ve Petrick, 2012).

Literatürde, seyahat kısıtlamalarının, boş zaman ve seyahat etme niyeti arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörler arasında önemli bir yer tuttuğu vurgulanmıştır. Ancak bu ilişkinin literatür boyunca tutarsız olduğu da gözlemlenmektedir. Örneğin, Huang ve Hsu (2009), seyahat kısıtlamalarının yalnızca ilgisizlik boyutunun yeniden ziyaret niyeti üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Hung ve Petrick (2012) ise, kruvaziyer turizmi bağlamında Kısıtlama-Etkisi-Hafifletme modelinde seyahat kısıtlamalarının (kişisel, kişilerarası, yapısal) gelecekteki seyahat niyeti ile olumsuz bir ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak Lee vd. (2012), seyahat kısıtlamalarının içsel, etkileşimsel ve çevresel boyutlarının engelli bireyler bağlamında seyahat niyeti üzerinde önemli bir etkisi olmadığını belirlemiştir.

Bazı çalışmalar, bireyler arasındaki kısıtlamalarla ilgili algı düzeyindeki değişimi açıklamak için sosyo-demografik faktörleri incelemiştir. Ancak, bu durumda kısıtlama algısını değiştiren tek faktörün sosyo-demografik faktörler olmadığına dair çelişkili bulgular da mevcuttur. Bu çelişkili sonuçlar, seyahat davranışlarını anlamak için daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir (Kattiyapornpong ve Miller, 2009). Bu örnekler, yalnız seyahat etme kısıtlılıkları ile seyahat niyeti arasındaki karmaşık ilişkinin, farklı faktörlere bağlı olarak nasıl değişebileceğini ortaya koymaktadır. Her bir durum, bireylerin algıları, deneyimleri, kültürleri ve çevresel etkenlere göre farklılık gösterebilir. Nguyen ve Hsu (2024) tarafından yapılan bir çalışmada, seyahat kısıtlamalarının hem Müslüman hem de gayrimüslim kadınlar arasında seyahat niyetlerini üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Buna karşılık, Zeydan ve Zeydan (2024), pandemi döneminde seyahat niyetindeki değişimlerin havacılık emisyonlarının azaltılmasında önemli bir rol oynadığını öne sürmüştür. Ayrıca Dong vd. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, Pekin'deki araç kısıtlamaları altında uygulanan politika tutumunun, algılanan davranışsal kontrolün ve öznel normların, bölge sakinlerinin seyahat niyetlerini etkilediği ifade edilmiştir. Bu bulgular, seyahat kısıtlamalarının, belirli bağlama ve ilgili faktörlere bağlı olarak seyahat niyetleri üzerinde farklı etkilere sahip olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada test edilmek istenen hipotez aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

H₇: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

2. 8. 8. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri ve Algılanan Davranış Kontrolü İlişkisi

Algılanan davranış kontrolü, bireylerin karşılaştıkları engeller ve mevcut kaynaklarını değerlendirerek, belirli bir davranışı gerçekleştirme olasılıklarını belirleme sürecidir. Yalnız seyahatlerde karşılaşılan kısıtlamalarla mücadele etme becerisi, algılanan davranış kontrolü üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yalnız seyahat eden bireylerin karşılaştıkları kısıtlamalarla başa çıkma stratejilerinin, bu bireylerin seyahat etme davranışlarına dair algılarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Özellikle yalnız seyahat eden kadınlar, güvenlik, sosyal normlar ve kültürel engeller gibi birçok kısıtlamayla karşılaşırken, bunlarla başa çıkma becerileri algılanan davranış kontrolü ile ilişkilidir (Wilson ve Little, 2008).

Kadınların yalnız seyahat etme sırasında karşılaştıkları kısıtlamalar, benlik algılarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Güvenlik ve taciz gibi endişeler, yalnız seyahat eden kadınlar için en önemli kısıtlamalar arasında yer almakla birlikte, bu engellerle başa çıkmak için güçlendirme ve kendini dönüştürme gibi stratejiler geliştirmektedirler (Karagöz vd., 2021; Su ve Wu, 2020; Yang vd., 2018). Bunun yanı sıra, kadınların sosyo-kültürel geçmişleri de seyahat tercihlerini etkileyen önemli bir faktördür. Özellikle Müslüman ve Asyalı kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel değerler gibi faktörlerle seyahat etmeyi kısıtlayan engellerle karşılaşmaktadırlar (Asbollah vd., 2013; Ratthinan ve Selamat, 2019; Seow ve Brown, 2018). Ancak bu engellere rağmen, kadınlar artık seyahat kararlarını bağımsız bir şekilde alabilmekte ve bu deneyimleri kişisel gelişimleri ve toplumsal algıları üzerinde olumlu etkiler yaratacak şekilde müzakere edebilmektedirler (Hudoyo, 2019).

Seyahat deneyimleri, kadınların kendilik algılarını güçlendirmelerine, toplumsal bakış açılarını değiştirmelerine ve genel olarak sosyal ilişkilerine dair daha pozitif bir perspektif geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Wilson ve Harris, 2006). Bu bağlamda, algılanan davranış kontrolü, bireylerin kısıtlamalarla karşılaşmalarına rağmen kendi kendine yeterlilikleri ve kontrol duygularına odaklanmaktadır. Bu kapsamda, araştırmada test edilmek istenen hipotez şu şekildedir:

H₈: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

2. 8. 9. Algılanan Davranış Kontrolü ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi

ADK, PDT çerçevesinde, bireylerin bir davranışı gerçekleştirme olasılığını değerlendirmelerinde kritik bir rol oynamaktadır. Seyahat etme niyeti ile güçlü bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Ajzen, 1996; Chung vd., 2017; Hsu ve Huang, 2012). Bu bağlamda, ADK, yalnız seyahat etme niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahiptir, çünkü bireyler, seyahat engellerinin üstesinden gelebilme becerileri ile seyahat etme niyetlerini şekillendirirler (Bianchi, 2022; Yang vd., 2022).

Yang vd. (2022) yalnız seyahat için güven ve fırsatın önemli caydırıcılar olduğunu belirtmiştir, bu da ADK'nin yalnız seyahat etme kapasitesine olan güvenle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ADK'nin niyetin öncüllerinden biri olarak kabul edilmesi, bireylerin karşılaştıkları engelleri aşmada kendilerine güven duymalarının seyahat etme niyetlerini artırabileceğini ortaya koymaktadır (Chung vd., 2017). Planlı Davranış Teorisi çerçevesinde yapılan birçok çalışma, ADK'nin seyahat etme niyetini güçlü bir şekilde etkilediğini doğrulamıştır (Bianchi, 2022; Lam ve Hsu, 2004; Sparks ve Pan, 2009). Bu teoriyi, konaklama ve yiyecek-içecek sektörlerine de genişleten araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Han vd. (2010) ve Kim vd. (2013), çevre dostu otel ve yiyecek içecek sektörlerinde, tüketicilerin algıladıkları davranışsal kontrolün niyetleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Bu, ADK'nin yalnız seyahat etme niyeti bağlamında da geçerli olabilir. Bu doğrultuda, literatürde ADK'nin yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi sınırlı olsa da genel olarak ADK'nin seyahat etme niyeti üzerinde güçlü bir etkisi olduğu gösterilmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotez önerilmektedir:

H₉: Algılanan davranış kontrolü ve yalnız seyahat etme niyetini önemli ölçüde etkiler.

2. 8. 10. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri ve Yalnız Seyahat Etme Niyeti İlişkisi

Yalnız seyahat eden bireyler, seyahat sırasında karşılaştıkları zorluklar nedeniyle savunmasız hissettiklerinde, genellikle riskli görünen faaliyetlere katılmaktan kaçınmakta veya belirli aktiviteler ve destinasyonlar hakkında tereddüt yaşamaktadırlar (Chung vd., 2017). Bu tereddüt, bireylerin kısıtlamalarla baş etme yeteneklerine bağlı olarak, yalnız seyahat etme niyetlerinde değişimlere yol

açabilmektedir. Kısıtlamalar, yalnızca seyahat etme niyetini değil, aynı zamanda seyahat sürecindeki tercihler ve deneyimler üzerinde de etkili olmaktadır (Kerstetter vd., 2005; Nyaupane ve Andereck, 2008). Önceki araştırmalar, seyahat kısıtlamalarının seyahat kalitesi üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ortaya koymuştur (Lai vd., 2013; Sparks ve Pan, 2009; Um ve Crompton, 1999). Kısıtlamalarla baş etme becerisinin seyahat niyeti üzerindeki etkisi, boş zamanla ilgili çalışmalar kapsamında incelenmişken (Xie ve Ritchie, 2019), turizm literatüründe bu konuda yapılan çalışmaların sayısının sınırlı olması, literatürde bir boşluk olduğunu göstermektedir (Hubbard ve Mannell, 2001; Hung ve Petrick, 2012; Jackson vd., 1993; White, 2008). Bu bağlamda, Evans ve Gagnon (2019) tarafından yapılan bir araştırma, kısıtlamaların tanımlanmasının ve kısıtlamalarla baş etme becerisinin geliştirilmesinin, seyahat niyetinde olumlu değişimlere yol açtığını ortaya koymaktadır. Kısıtlamalarla baş etme becerisinin, öz güven ve öz yeterlilik algısıyla ilişkili olduğuna dair birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin, seyahat deneyimi olan bireylerin, kendilerine güvenlerinin yüksek olduğu ve gelecekte seyahat etme olasılıklarının daha fazla olduğu, geçmiş seyahat deneyimlerinin seyahat etme niyetini artırdığı belirlenmiştir (Sönmez ve Graefe, 1998). Ayrıca, demografik faktörler de kısıtlamalarla baş etme becerisini etkileyebilir ve bu durum, seyahat etme niyeti üzerinde farklı düzeylerde etkiler yaratabilir. Xie ve Ritchie (2019) ise öğrencilerin yaşlarının getirdiği kısıtlamalarla başa çıkma kapasitelerinin sınırlı olduğunu ve bu durumun seyahat etme eğilimlerini kısıtladığını ileri sürmüştür. Bu bulgular ışığında, önerilen hipotez aşağıdaki şekilde sunulmaktadır:

H₁₀: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

2. 8. 11. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejilerinin Aracı Rolü

Yalnız seyahatlerde karşılaşılan kısıtlamalar, bireylerin seyahat etme kararlarını olumsuz yönde etkileyerek, seyahatten vazgeçmelerine yol açabilmektedir. Örneğin, aile onayı alamama, ekonomik zorluklar veya özgüven eksikliği gibi faktörler, bireylerin seyahat etme niyetini zayıflatabilmektedir (Xie ve Ritchie, 2019). Ancak bu kısıtlamalarla başa çıkma becerisi, bireylerin karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olarak, olumsuz etkilerin azalmasına katkı sağlayabilmektedir. Hubbard ve Mannell (2001), kısıtlamalarla baş etme becerisinin, kısıtlamalar ile katılımcılar

arasındaki ilişkiyi aracılık etmede kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmaların sayısının sınırlı olması, bu araştırma alanında önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Bu bağlamda, yalnız seyahat etme kısıtlamalarının yalnız seyahat etme üzerindeki etkisinde, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin aracılık rolü oynadığı düşünülmektedir. Buna ilişkin önerilen hipotez şu şekildedir:

H₁₁: Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarının yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin aracılık etkisi vardır.

2. 8. 12. Algılanan Davranış Kontrolünün Aracı Rolü

ADK'nin, yalnız seyahat etme niyetini etkileyen önemli bir aracı rolü olduğu düşünülmektedir. Önceki çalışmalarda, ADK'nin kişisel özellikler, psiko-sosyolojik faktörler ve girişimci niyetler arasındaki ilişkilerde bir arabulucu işlevi üstlendiği ve niyet üzerinde belirleyici bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Wang vd., 2022). Ayrıca, ADK'nin yeniden ziyaret niyetini olumlu yönde etkilediği de literatürde belirtilmiştir (Han ve Kim, 2010; Lam ve Hsu, 2004, 2006). Seyahat motivasyonunun, bir destinasyonu ziyaret etme niyetinin belirleyicilerinden biri olduğu ifade edilmiştir (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012). Bu bağlamda, ADK, seyahat motivasyonunun seyahat niyeti üzerindeki etkisine aracılık edebilecek bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Ancak, turizm literatüründe seyahat motivasyonunun seyahat niyeti üzerindeki etkisinde ADK'nin aracılık etkisini inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır.

Psikoloji alanında yapılan bir çalışmada, Arnautovska vd. (2019), Avustralyalı yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelerinin motivasyonel süreçlerini incelemiş ve motivasyonun niyet üzerindeki etkisinde tutumlar ile ADK faktörlerinin aracılık rolünü ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde, Zhao ve Liu (2023), intikam turizmi (COVID-19 sonrası kısıtlamalar ve psikolojik sorunlardan kaynaklanan turizm türü) üzerindeki etkileri araştırmış ve olumsuz duygular, davranışsal tutumlar ve algılanan davranış kontrolünün, intikam turizmi niyeti üzerinde pozitif etkiler gösteren araçlar olarak bulunduğunu raporlamışlardır.

Chung vd. (2017), yalnız seyahat eden Güney Koreli gezginler üzerinde yaptıkları çalışmada, algılanan davranış kontrolü, motivasyonlar ve kısıtlılıklarla baş etme becerisi arasındaki ilişkinin bulunduğunu ve bu ilişkide algılanan davranış

kontrolünün aracı bir rol oynadığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca, Alexandris vd. (2007), yaşlı bireyler arasında yaptıkları bir çalışmada, ADK'nin kısıtlamalar ile yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılma niyetleri arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğini belirlemişlerdir. Bu araştırma, ADK'nin, yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılma niyetlerini caydırıcı bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada seyahat motivasyonunun ve kısıtlılıklarla baş etme becerisinin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde, ADK'nin aracılık etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezler önerilmektedir:

H₁₂: Seyahat motivasyonunun seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolünün aracılık etkisi vardır.

H₁₃: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolün aracılık etkisi vardır.

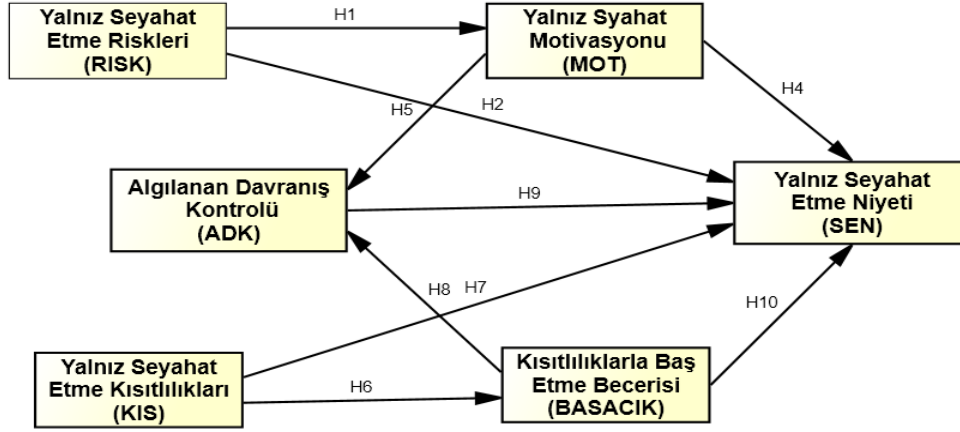
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3. 1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın metodolojik yapısı ve kullanılan yöntemler açıklanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilmiş simgesel model, Şekil 1’de yer almakta olup, toplamda 13 hipotez testi içermektedir. Bu hipotezler, araştırmanın temel bileşenlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Şekil 1. Araştırmanın Simgesel Modeli

H₁: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat etme motivasyonunu etkiler

H₂: Yalnız seyahat etme riskleri, yalnız seyahat niyetini etkiler.

H₃: Yalnız seyahat etme risklerinin yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde yalnız seyahat etme motivasyonunun aracılık etkisi vardır.

H₄: Yalnız seyahat etme motivasyonu seyahat etme niyetini etkiler.

H₅: Yalnız seyahat motivasyonu, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

H₆: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri etkiler.

H₇: Yalnız seyahat etme kısıtlılıkları, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₈: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, algılanan davranış kontrolünü etkiler.

H₉: Algılanan davranış kontrolü, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₁₀: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, yalnız seyahat etme niyetini etkiler.

H₁₁: Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarının yalnız seyahat niyeti üzerindeki etkisinde kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin aracılık etkisi vardır.

H₁₂: Seyahat motivasyonunun seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolünün aracılık etkisi vardır.

H₁₃: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde algılanan davranış kontrolünün aracılık etkisi vardır.

3. 2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evreni, Türkiye’de yaşayan Y ve Z kuşağı kadınlardan oluşmaktadır. Y kuşağı (1981-1996) 43 ile 28 yaşları arasındaki bireyleri kapsarken Z kuşağı (1997-2012) 27 ile 12 yaşlarını kapsamaktadır (Dimock, 2019). Buna göre araştırmaya dahil edilen en küçük yaş 18 (2006) olarak belirlenmiştir. 2023 yılı istatistiklerine göre Türkiye’nin toplam nüfusu 85.372.377 olup, kadınların nüfusu 42.638.306’dır (nip.tuik.gov.tr, 2024/). Tablo 2’ de görüldüğü üzere 2023 yılında Türkiye’nin 15-44 yaş aralığındaki kadın nüfusu 19.593.295’tir. Ancak bu sayı kapsamında yalnız seyahat eden ve yalnız seyahat etme niyeti olan kadınların sayısının net olmaması araştırmacıyı olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerini kullanmaya yönlendirmiştir. Bu kapsamda amaca yönelik örnekleme yöntemi benimsenerek, Y ve Z kuşağına karşılık gelen yıllarda doğan ve yalnız seyahat etme niyeti olan Türkiye’deki kadınlar araştırmanın örneklemi olarak tanımlanmıştır. Y ve Z kuşağının seçilmesinin sebebi, bu kuşaklardaki kadınların ekonomik bağımsızlıklarının artması ve yalnız seyahat etmeye eğilimli olmalarıdır. Aslan (2023), kadınların yalnız seyahatinde kısıtlayıcıların X, Y, Z kuşaklarının seyahat niyetine etkisini araştırdığı çalışmada kişisel kısıtlayıcıların seyahat niyetinde etkisi olduğunu en çok Y ve Z kuşağı üzerinde artış gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca Wachyuni vd. (2023), Z kuşağını kapsayan çalışmada yalnız seyahat edenlerin çoğunluğu kadın ve aynı zamanda hem öğrenci hem de çalışan olarak yılda 1-2 kez yalnız seyahat ettiğini ortaya koymuştur.

Tablo 2. 2023 yılına ait araştırmaya dahil edilen yaş gruplarına göre nüfus bilgileri

Yaş grupları	Kadın nüfusu		Toplam nüfus	
	f	%	f	%
15-19	3.283.511	16,7	6.396.519	16,5
20-24	3.317.007	17,0	6.475.520	16,7
25-29	3.330.851	16,9	6.543.061	16,9
30-34	3.172.482	16,2	6.267.165	16,2
35-39	3.190.762	16,3	6.329.246	16,4
40-44	3.298.682	16,9	6.564.638	17,0
Toplam	19.593.295	100	38.576.149	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesine yönelik literatürde kabul gören çeşitli araştırmalar vardır. Özdamar (2001), içerdiği birim sayısı 10.000’den az olan evrenleri sınırlı evren, içerdiği birim sayısı 10.000’den fazla olan evrenleri ise sınırsız evren olarak nitelendirmiştir. Buna yönelik farklı formüller bulunmaktadır (Ural ve Kılıç, 2013: 45). Önerilen bir diğer yaklaşım, madde sayısının 5-10 katı arasında olmasıdır (Kline, 1994; Costello ve Osborne, 2005; MacCallum vd., 1999; Tabachnick ve Fidell, 2001). Bu kapsamda araştırma için örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde ölçek maddelerinin en az beş katı olmasına dikkat edilmiştir. Örneklem büyüklüğü, altı ölçeğe ait toplam 51 madde için en az 255 olarak hesaplanmıştır. Literatürde benimsenen çalışmalardan Guilford’e göre (1954) örneklem sayısı en az 200, Cattell’e (1978) göre ise en az 250 olmalıdır. Yapısal eşitlik modellerini analiz etmek için ise Kline (2005), 100 örneklem büyüklüğünün küçük, 100 ila 200 arasındaki örneklem büyüklüğünün orta ve 200’ün üzerindeki örneklem büyüklüğünün büyük olarak kabul edildiğini belirtmiştir. Bununla birlikte yalnız seyahat eden kadınlar üzerine yapılan önceki çalışmalarda örneklem büyüklüğünün 194 (Chiang ve Joganatram, 2006), 278 (Nguyen ve Hsu, 2024), ve 301 (Nguyen ve Hsu, 2022) olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırma için belirlenen örneklem büyüklüğü yeterli kabul edilmiştir. Katılımcıların araştırmaya dahil edilmesinde aşağıdaki dört kriteri sağlamasına dikkat edilmiştir.

1. Kadın olması,
2. Türkiye’de yaşıyor olması,
3. Y ve Z kuşağından olması (1981-2006)
4. Yalnız seyahat etme deneyimi olması ya da niyeti olması.

3. 3. VERİ TOPLAMA ARACI

Veri toplama aracı olarak anket tekniği benimsenmiştir. Anket formu, yedi bölümden toplam 62 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölüm, demografik (5 soru) ve seyahat davranışını (6 soru) içeren 11 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde, Karagöz vd.'nin (2021) 14 maddeden oluşan yalnız seyahat etme riskleri ölçeği, üçüncü bölümde Yang vd.'nin (2023) 11 maddeden oluşan yalnız seyahat etme kısıtlılıkları ölçeği, dördüncü bölümde Khan vd.'nin (2019) 6 maddeden oluşan yalnız seyahat etme motivasyonu ölçeği, beşinci bölümde 4 maddeden oluşan Nguyen ve Hsu'nun (2023) algılanan davranış kontrolü ölçeği, altıncı bölümde aynı çalışmadan uyarlanan 9 maddeden oluşan kısıtlılıklarla baş etme becerisi ölçeği, son bölümde ise aynı çalışmaya ait 7 maddeden oluşan yalnız seyahat etme niyeti ölçeği yer almıştır. Ölçekler, orijinalinde İngilizce olup bu çalışmada Türkçe olarak uygulanmıştır. Bu kapsamda ölçek maddeleri İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiş, üç okutman tarafından dil geçerliliği sağlanmıştır.

3. 3. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeği

Araştırmada yalnız seyahat etme kararlarında algılanan risk ölçeğinin ölçülmesinde orijinalinde 14 maddeden ve dört boyuttan oluşan Karagöz vd.'nin (2021) ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin madde kategorilerinde “(1) Hiç önemli değil, ..., (5) Çok önemli” şeklinde 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, yalnız seyahat etme kararlarınızda riskleri ifade eden aşağıdaki faktörlerin önem derecesini belirtiniz önemini belirtiniz.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 3: Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeği

R1. Yalnız kadın gezginlere yönelik yerel halkın rahatsız edici bakışları
R2. Yalnız kadın gezginlere yönelik istenmeyen erkek ilgisi
R3. Erkeklerin kadına yönelik şiddetli davranışı
R4. Cinsel taciz ve saldırı sorunları
R5. Suç hakkında (hırsızlık, soygun, yankesici)
R6. Sağlık hizmetleri standartları
R7. Yerel yiyecek ve içecekten hastalanma
R8. Dil engelleri
R9. Gıda güvenliği sorunları
R10. Salgın hastalık
R11. Aile üyelerimin benim hakkındaki olası görüş değişikliği
R12. Bu seyahat, hayatımdaki statümle uyumsuz

R13. Tek başına seyahat, benim benlik imajımla uyumlu olmayabilir
R14. Yerel halkın, tek başına seyahat eden bir kadını toplumsal/sosyal açıdan onaylamaması

Kaynak: Karagöz vd. (2021).

3. 3. 2. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeği

Araştırmada yalnız seyahat etme kısıtlılıkları ölçeğinin orijinalinde Yang vd.'nin (2023) 11 maddeden oluşan ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin madde kategorilerinde “(1) Kesinlikle katılmıyorum, ..., (5) Kesinlikle katılıyorum” 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, yalnız seyahat etme kısıtlılıklarına ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 4: Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeği

K1. Yalnız seyahat ettiğimde güvenliğim konusunda endişeliyim
K2. Yalnız seyahat etme konusunda fiziksel beceriye sahip değilim
K3. Yalnız seyahat etme konusunda kendime güvenim yok
K4. Yalnız seyahat ettiğimde tek başıma yemek yeme konusunda endişeliyim
K5. Her zaman benimle seyahat etmeye hazır biri var
K6. Tek başıma seyahat etmek eğlenceli değil
K7. Tek başıma gittiğim bir tatilde yalnız olabilirim
K8. Ailevi sorumluluklar, tek başıma seyahat etmemi engelliyor
K9. Tek başıma seyahat etmek için vaktim yok
K10. Tek başıma seyahat hakkında yeterince bilgi bulunmuyor (veya yeterince bilmiyorum)
K11. Tek başıma seyahat etmek pahalıdır

Kaynak: Yang vd. (2023).

3. 3. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeği

Araştırmada yalnız seyahat etme motivasyonları ölçeğinin orijinalinde Khan vd.'nin (2019) 6 maddeden oluşan ölçeğinden yararlanılmıştır. Ayrıca ölçeğin madde kategorilerinde “(1) Hiç önemli değil, ... (5) Çok önemli” şeklinde 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, aşağıdaki motivasyon faktörlerinin seyahat ederken sizin için ne derecede önemli olduğunu belirtiniz.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 5: Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeği

M1. Farklı kültürleri/yaşam biçimlerini tanımak
M2. Entelektüel gelişim için seyahat etmek
M3. Yeni, farklı yerleri keşfetmek için seyahat etmek
M4. Dinlenme ve rahatlama amaçlı seyahat etmek
M5. Macera ve keyif arayışıyla seyahat etmek
M6. Eğlence ve hobi arayışıyla seyahat etmek

Kaynak: Khan vd. (2019).

3. 3. 4. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeği

Araştırmada algılanan davranışsal kontrol ölçeğinin orijinalinde Nguyen ve Hsu'nun (2023) 4 maddeden oluşan ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin madde kategorilerinde “(1) Kesinlikle katılmıyorum, ..., (5) Kesinlikle katılıyorum” 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, yalnız seyahat etme ile ilgili aşağıdaki maddelere ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 6: Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeği

ADK1. Tek başıma seyahat etmek istediğimde çoğunlukla buna ben karar veririm
ADK2. Tek başıma seyahat etmek için kaynaklarım, zamanım ve fırsatım var
ADK3. İstedğim takdirde, gelecekte tek başıma seyahat edebileceğime güveniyorum
ADK4. Tek başıma seyahat etmek için yeterince sağlıklı olduğuma inanıyorum

Kaynak: Nguyen ve Hsu (2024).

3. 3. 5. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği

Araştırmada kısıtlılıklarla baş etme stratejilerini içeren ölçeğin orijinalinde Nguyen ve Hsu'nun (2023) 9 maddelik ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin madde kategorilerinde “(1) Kesinlikle katılmıyorum, ..., (5) Kesinlikle katılıyorum” 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, yalnız seyahat etme ile ilgili aşağıda verilen zorluklarla baş etme stratejilerine ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 7: Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği

BAS1. Tek başıma seyahat etmek için programlarımı düzenlemeye çalışıyorum
BAS2. Tek başıma yapacağım seyahat için para biriktirmeye çalışıyorum
BAS3. Tek başıma seyahat hedeflerime uygun yerleri seçmeye çalışıyorum
BAS4. Ekonomik, fiziksel ve psikolojik durumlarıma en uygun tek başıma seyahati planlamaya çalışıyorum
BAS5. Ailemi ve arkadaşlarımı tek başıma seyahat etmeme izin vermeleri konusunda ikna etmeye çalışıyorum
BAS6. Benzer ilgi alanlarına sahip insanlar bulup deneyimlerimi paylaşmaya çalışıyorum
BAS7. Tek başına seyahat etmenin kaynaklı bazı sorunları görmezden gelmeye çalışıyorum
BAS8. Tek başıma seyahat planlarken bazı engellerle karşılaştığımda kendimi daha fazla zorlamaya çalışıyorum
BAS9. Tek başına seyahat planlarken karşılaştığım bazı engelleri aşana kadar direnmeye çalışıyorum

Kaynak: Nguyen ve Hsu (2024).

3. 3. 6. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeği

Araştırmada yalnız seyahat etme niyetine ilişkin ölçeğin orijinalinde Nguyen ve Hsu'nun (2023) 7 maddelik ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin madde

kategorilerinde “(1) Kesinlikle katılmıyorum, ..., (5) Kesinlikle katılıyorum” 5’li Likert dereceleme kullanılmıştır. Anket formunda bu maddeler, “Lütfen, yalnız seyahat etme niyetinize ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.” şeklinde sorulmuştur.

Tablo 8: Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeği

SEN1. Yakın gelecekte tek başıma seyahat etmek için çaba göstereceğim
SEN2. Gelecekte kendi başıma seyahat etmeye istekliyim
SEN3. Gelecekte tek başıma seyahat etmek için para ve zaman harcamaya istekliyim
SEN4. Bir şansım olursa, tek başıma seyahat etmeyi düşünüyorum
SEN5. Ailem izin verirse tek başıma seyahat ederim
SEN6. Başkalarıyla seyahat etmek yerine tek başıma seyahat ederim
SEN7. Yakın gelecekte tek başıma seyahat etmeyi planlıyorum

Kaynak: Nguyen ve Hsu (2024).

3. 4. PİLOT UYGULAMA

Anket uygulaması gerçekleştirilmeden önce ölçülmek istenen değişkenleri ifade eden maddelerin anlaşılır olup olmadığını ve veri toplama aşamasındaki eksiklikleri tespit edebilmek için ön test yapılmıştır. Bir başka ifadeyle olası hatalar, minimize edilmeye çalışılmıştır. Pilot uygulamasında amaçsal ve kolayda örnekleme yöntemleri önerilmektedir (Erkuş, 2016). Bu kapsamda heterojenliği arttırmada araştırmacıya daha çok esneklik sağlamasından kaynaklı olarak, pilot uygulamasında kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu aşamada ön test formu, Y ve Z kuşaklarından (doğum yılı 1981-2006 arası olanlar) 50 gönüllü kadın katılımcı üzerinde 2024 yılının Ocak ayında, çevrimiçi ve yüz yüze uygulanmıştır. Bu aşamada, soru formunda herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulamaya devam edilmiştir.

3. 5. ANKETİN UYGULANMASI

Anket, 2024 yılının Şubat-Ağustos ayları arasında yüz yüze ve çevrimiçi olarak Türkçe dilinde uygulanmıştır. Çevrimiçi anket, yalnız seyahat eden kadın gezginlere özel grupların olduğu sosyal medya platformlarında ve dijital iletişim araçları aracılığıyla paylaşılmıştır. Bununla birlikte çevrimiçi anketin QR kodu aracılığı ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Toplamda 278 kadına ulaşılmış, ancak belirlenen kriterlere uygun olmayan 48 katılımcı kapsam dışı bırakılarak 230 veri analize dahil edilmiştir.

Türkiye’de yalnız seyahat eden kadınların fazla olmaması ya da sınırlı sayıda olması, verilerin toplanmasında belirleyici olmuştur. Ayrıca, bazı toplumsal normlar ve gelenekler, kadınların yalnız seyahat etmesini teşvik etmeyebilmektedir. Bununla

birlikte kadınlar üzerinde oluşan aile ve toplum baskısı kadınların güvenliği ve itibarı konusunda endişelere yol açabilmektedir. Bunun dışında ekonomik faktörler, güvenlik riskleri ve psikolojik faktörler gibi etkenler kadınların yalnız seyahat etmelerine engel olabilmektedir. Örneğin, Türkiye’de özellikle özel sektörde çalışan kadınların izin durumu iş yerlerine bağlı olarak değişebilmektedir. Bu da kadınların seyahat etmek için zamanlarının olmaması ile sonuçlanabilmektedir. Bir diğer faktör olan güvenlik endişesi geçmişte Türkiye’de meydana gelen yalnız seyahat eden kadın turistlerin başına gelen talihsiz olaylar örneğin, 2013 yılında Türkiye’ye gelen ABD’ li Sarai Sierra’nın cesedi İstanbul’da bulunmuştur (BBC.com, 2024). 2015 yılında ise dünyayı yürüyerek gezen 28 yaşındaki Hollandalı Jiska Nina Van Gerner, Türkiye’de tacize uğramıştır (Habertürk.com, 2024). Bu gibi olumsuz olaylar kadınların yalnız seyahat etmesine engel olabilmektedir. Dolayısıyla bu olumsuz durumların yaşanması kadınlarda yalnız seyahat etme engel olabildiğinden dolayı uygun örneklem bulmaya engel olmuştur.

3. 6. VERİLERİN ANALİZİ

Veri analizi kapsamında tanımlayıcı ve demografik istatistiklerin belirlenmesinde frekans analizinden faydalanılmıştır. Ölçekler için yüzeysel geçerlilik, yapı geçerliği, yapısal geçerlilik ve ayrışma geçerliliğinin sağlanması için geçerlilik analizleri uygulanmıştır. Önerilen ölçüm modeline ilişkin faktör yapısının teyit edilmesi için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için madde analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu (r_{xx}) kullanılırken, iç tutarlılığın değerlendirilmesi için Cronbach Alfa katsayısından yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek uygun analiz yönteminin seçilmesi açısından önemlidir. Bu kapsamda, sosyal bilimlerde kabul gören (Gürbüz ve Şahin, 2018: 211) normal dağılım varsayımı altında maddelerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Bulgulara ilişkin detaylı istatistikleri sunmak amacıyla içeren nicel betimsel analiz yöntemleri uygulanmıştır (frekanslar, yüzde, ortalama, standart sapma). Hipotez testlerinde önerilen yapısal eşitlik modeli AMOS paket programı ile analiz edilmiştir. Aracılık testlerinde ise Bootstrap yöntemi benimsenmiştir.

Yapısal eşitlik modellemesi (YEM), bir veya daha fazla bağımsız değişken ile bir veya daha fazla bağımlı değişken arasındaki sürekli veya kesikli bir dizi ilişkinin

incelenmesini kolaylaştıran istatistiksel bir tekniktir (Ullman ve Bentler, 2012). Bununla birlikte, hem bağımsız değişkenler hem de bağımlı değişkenler ya doğrudan gözlemlenen ölçülmüş değişkenler ya da gözlemlenemeyen gizil değişkenler olarak kategorize edilir. YEM aynı zamanda nedensel modelleme, nedensel analiz, eşzamanlı denklem modellemesi, kovaryans yapılarının analizi, yol analizi veya DFA olarak da adlandırılır (Ullman ve Bentler, 2012). Ancak, yol analizi ve doğrulayıcı faktör analizi aslında yapısal eşitlik modellemesinin özel türleridir (Ullman ve Bentler, 2012).

Araştırma kapsamında, YEM'in kullanım sebepleri arasında öncelikle çalışmanın çok değişkenli bir yapıya sahip olmasıyla ilgilidir. Ayrıca YEM'in ölçüm açısından daha hassas bir yapıya sahip olması, değişkenler arasındaki etkiyi belirlemede hem dolaylı hem de doğrudan etkiyi ortaya koyması da önem taşımaktadır. Bununla birlikte, AMOS 20 programında kadınların yalnız seyahat etme risklerinin ve kısıtlılıklarının, seyahat etme niyeti, yalnız seyahat motivasyonu, algılanan davranış kontrolü ve kısıtlılıklarla baş etme stratejileri arasındaki doğrudan ve dolaylı etkisi incelenmiştir. Bunun yanında, aracılık testlerinin kullanılmasında yeni nesil yöntemlerinden biri olan Bootstrap yöntemi benimsenmiştir.

3. 7. GEÇERLİLİK

Geçerlilik, “bir test veya ölçeğin ölçülmek istenen şeyi ölçme derecesi, yani ölçülmek istenen şeyin tam olarak ölçülebilmesi” demektir (Karagöz, 2021: 89). Araştırmada kullanılan geçerlilik analizleri, yüzeysel geçerlilik, yapı geçerliği, yapısal geçerlilik ve ayrışma geçerliliği testleri uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe-İngilizce karşılıklarının sağlanmasında ve dil hatalarının giderilmesinde üç İngilizce okutmandan görüş alınmıştır. Bu kapsamda 15 maddeye ilişkin dil hataları giderilmiştir.

Yapısal geçerliliğin test edilmesinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi (Angoff, 1988) en çok tercih edilen analizler arasındadır. Yapısal geçerliliğin test edilmesi için başvuru faktör analizi öncesinde verilerin uygunluğunun ve varsayımların kontrol edilmesi gerekmektedir (Aksu vd., 2017, s.24). Bu kapsamda normallik varsayımları, değişkenler arasındaki ilişki, kayıp değerler, örneklem büyüklüğü ve çoklu doğrusal bağlantı sorununa ilişkin kontroller yapılmıştır (Karagöz, 2019: 728; Bayram, 2016: 49; Tabachnick ve Fidell, 2001).

Araştırma kapsamında, yer alan değişkenlerin dağılımlarının biçimlerini ortaya çıkarmak onların yapısının anlaşılması bakımından önem taşımaktadır. Bu dağılımların biçimleri çarpıklık ve basıklık hesaplamasıyla anlaşılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bununla birlikte normal dağılım testlerinde sosyal bilimlerde, Yapısal eşitlik modellemesi (YEM) kullanımında kabul edilebilir çarpıklık değerleri -3 ile + 3 arasında bunun yanında basıklık değerleri ise en çok -10 ile + 10 aralığında uygundur (Brown, 2006). Bu kapsamda ölçülen değişkenlere ait bu çalışmada çarpıklık (skewness) değerleri -2,555 ile 0,418 arasında ve basıklık (kurtosis) değerleri -1,026 ile 4,836 aralığında olup çoklu normal dağılım varsayımını karşılamaktadır. Aykırı değerlerin silinmesi ile ilgili bazı araştırmacılar gözlem kaybına ve modelin gücünün azalmasına neden olabileceğini ifade etse de (Gao vd., 2008) aşırı değerlerin modelin anlamlılığını etkilediği için silinmesi gerektiğini öneren araştırmacılar da bulunmaktadır (Gürbüz, 2021: 34). Bu doğrultuda 30 aykırı değer silinerek 200 veri ile devam edilmiştir.

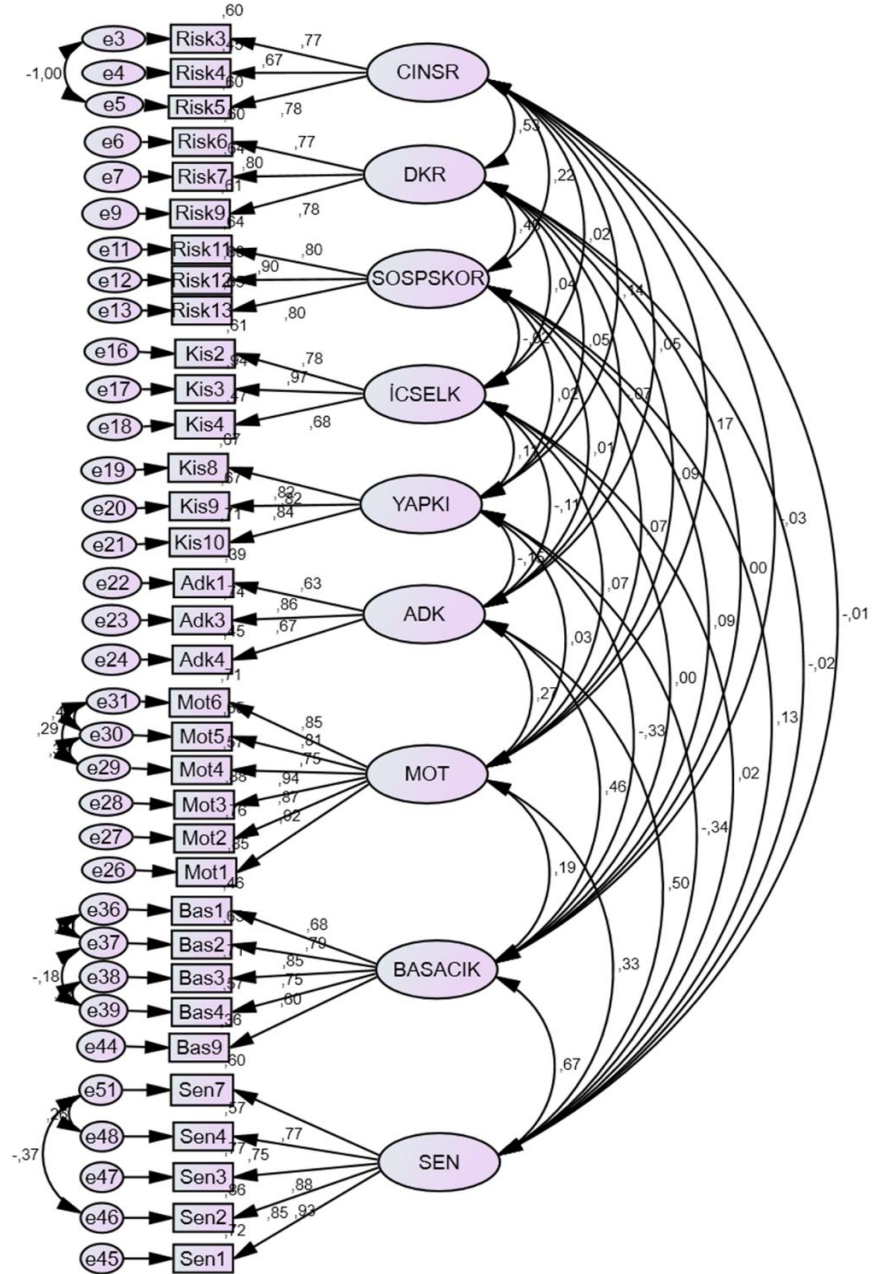
Kayıp veri problemini çözebilmek için veri setinde kayıp veriler atamasında ilgili maddelerin not ortalaması alınmıştır. Bu durum kayıp verilerin ele alınmasına yönelik önerilen teknikler arasındadır (Graham vd., 2003). YEM varsayımlarından bir diğeri de örneklem hacminin yeterli boyutta olmasıdır. Kline (2005), YEM kapsamında 200 ve üzerindeki örneklem büyüklüğünün büyük olarak kabul edildiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla çalışmada DFA ve YEM için örneklemin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

3. 7. 1. Ölçüm Modelinin Değerlendirilmesi

Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda geliştirilen teorinin toplanan veri ile yapısal uyumunu doğrulamak için YEM’ de araştırma modeli ve yapısal modelin testi edilmesi olmak üzere iki ayrı model yer almaktadır (Anderson ve Gerbing, 1988). Araştırma (ölçüm) modeli, gözlenen değişkenler ve gizil değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyarak araştırmada varsayılmış yapıların (gizil değişkenleri) gözlenen değişkenler tarafından nasıl oluşturulduğunu gösterir ve tüm değişkenler arasında yönü tanımlanmış ilişkilerin hesaplanmasını sağlar. Modelin yapısal kısmındaki denklemler ise gizil değişkenler arasındaki nedensel (direkt ve dolaylı) ilişkileri belirler ve nedensel etkileri tanımlar (Bayram, 2016: 45-46). Bu kapsamda

çalışmada öncelikle ölçüm modeline ilişkin gizil değişkenler ve gözlenen değişkenler arasındaki ikili ilişkiler DFA ile incelenmiştir. Normallik varsayımı altında ML (Maximum Likelihood) tahmin yöntemi kullanılmış ve uyum iyilikleri (GFI, CFI, RMSEA, NFI, TLI, PNFI, SRMR)’nin sonuçları değerlendirilmiştir.

Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

CINSR: Cinsel Temelli Riskler; **DKR:** Destinasyon Kaynaklı Riskler; **SOSPSKOR:** Sosyo-Psikolojik Riskler; **İCSELK:** İçsel Kısıtlılıklar; **YAPKI:** Yapısal Kısıtlılıklar; **ADK:** Algılanan Davranışsal Kontrol; **MOT:** Motivasyon; **BASACIK:** Başa Çıkma Stratejileri (Kısıtlılıklarla); **SEN:** Yalnız Seyahat Etme Niyeti

Doğrulamalı faktör analizinde regresyon değerleri, gözlenen değişkenlerin gizli değişkenleri tahmin etme gücünü bir başka deyişle faktör yüklenimlerini göstermektedir. Bu kapsamda DFA’ da regresyon katsayıları tablosunda yer alan ikili faktör ilişkilerine ait p değerlerinin anlamlı olmaması ($p > 0,05$) ve 0,50 faktör yükünün altında değer alan maddeler modelden çıkartılmıştır. Bunların yanı sıra faktörlere anlamlı yükleme yapan ancak AVE değerlerinin eşik değeri olan 0,50’nin altında kalmasına neden olan maddeler değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu kapsamda yalnız seyahat etme risklerinden **Risk1, Risk2, Risk8, Risk10 ve Risk14** maddeleri; yalnız seyahat etme kısıtlılıklarından **Kis1, Kis5, Kis6, Kis7 ve Kis11** maddeleri; yalnız seyahat etme niyeti ölçeğinden **Sen5 ve Sen6** maddeleri; kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinden **Bas5, Bas6, Bas7 ve Bas8** maddeleri; algılanan davranışsal kontrol ölçeğinden ise **Adk2** maddesi modelden çıkartılmıştır. Bu aşamada motivasyon ölçeğinin maddeleri olduğu gibi modele alınmıştır. DFA sonucunda yalnız seyahat etme riskleri ölçeğinin gözlenen değişkenleri olan “Cinsel temelli riskler (CINSR, 3 madde)”, “DKR: Destinasyondan Kaynaklı Riskler (DKR, 3 madde)” ve “Sosyo-psikolojik Riskler (SOSPSKOR, 3 madde)” ile analize devam edilmiştir. Seyahat kısıtlılıklarından çıkartılan maddelerin kişilerarası kısıtlılıklara ait olması nedeniyle yalnız seyahat kısıtlılıkları ölçeği “İçsel Kısıtlılıklar (ICSELK, 3 madde)” ve “Yapısal Kısıtlılıklar (YAPKI, 3 madde)” faktörleri ile dikkate alınmıştır. Modeldeki diğer “Motivasyon (MOT, 6 madde)”, “Algılanan Davranışsal Kontrol (ADK, 3 madde)”, “Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri (BASACIK, 5 madde)” ve “Seyahat Etme Niyeti (SEN, 5 madde)” gözlenen değişkenlere ait gizli değişkenlerin ikili ilişkileri anlamlı çıkmış ve faktörlere doğru yüklendiği kabul edilmiş ve model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu kapsamda araştırma ölçüm modelinin doğrulamalı faktör analizi Şekil 2’deki gibi değerlendirilmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi gözlenen değişkenlerin faktör yükleri 0,60 ile 0,97 arasında değişmektedir. Hair vd.’ne göre (2014) faktör yüklerinin 0,70 ve üzeri olması önerilmektedir. Fakat AVE ve CR değerlerini sağlayan faktör yapılarında, 0,60 ve üzeri faktör yüküne sahip maddelerin olması kabul edilebilirdir. Bu kapsamda DFA sonucunda veri setinin önerilen model ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Ölçüm Modeli Doğrulayıcı Faktör Analizi

Madde	Ort.	Ss.	Faktör yükleri	Cronbach's α	CR	AVE
<i>BASACIK: Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri</i>				0,862	0,856	0,546
BAS1. Tek başıma seyahat etmek için programlarımı düzenlemeye çalışıyorum	3,54	0,97	0,676			
BAS2. Tek başıma yapacağım seyahat için para biriktirmeye çalışıyorum	3,72	0,90	0,793			
BAS3. Tek başıma seyahat hedeflerime uygun yerleri seçmeye çalışıyorum	3,89	0,87	0,845			
BAS4. Ekonomik, fiziksel ve psikolojik durumlarıma en uygun tek başıma seyahati planlamaya çalışıyorum	3,89	0,88	0,752			
BAS9. Tek başıma seyahat planlarken karşılaştığım bazı engelleri aşana kadar direnmeye çalışıyorum	3,71	0,84	0,602			
<i>İCSELK: İçsel Kısıtlılıklar</i>				0,850	0,860	0,676
K2. Yalnız seyahat etme konusunda fiziksel beceriye sahip değilim	3,30	0,89	0,784			
K3. Yalnız seyahat etme konusunda kendime güvenim yok	3,35	0,91	0,972			
K4. Yalnız seyahat ettiğimde tek başıma yemek yeme konusunda endişeliyim	3,26	0,94	0,685			
<i>YAPKI: Yapısal Kısıtlılıklar</i>				0,860	0,866	0,682
K8. Ailevi sorumluluklar, tek başıma seyahat etmemi engelliyor	2,48	1,08	0,818			
K9. Tek başıma seyahat etmek için vaktim yok	2,23	0,86	0,816			
K10. Tek başıma seyahat hakkında yeterince bilgi bulunmuyor (veya yeterince bilmiyorum)	2,34	0,92	0,844			
<i>MOT: Motivasyon</i>				0,949	0,943	0,736
M1. Farklı kültürleri/yaşam biçimlerini tanımak	4,49	0,88	0,920			
M2. Entelektüel gelişim için seyahat etmek	4,41	0,86	0,872			
M3. Yeni, farklı yerleri keşfetmek için seyahat etmek	4,47	0,86	0,940			
M4. Dinlenme ve rahatlama amaçlı seyahat etmek	4,39	0,83	0,752			
M5. Macera ve keyif arayışıyla seyahat etmek	4,32	0,90	0,805			
M6. Eğlence ve hobi arayışıyla seyahat etmek	4,34	0,94	0,845			
<i>CINSR: Cinsel Temelli Riskler</i>				0,624	0,785	0,550
R3. Erkeklerin kadına yönelik şiddetli davranışı	4,79	0,41	0,772			
R4. Cinsel taciz ve saldırı sorunları	4,88	0,30	0,670			
R5. Suç hakkında (hırsızlık, soygun, yankesici)	4,73	0,50	0,777			
<i>DKR: Destinasyondan Kaynaklı Riskler</i>				0,826	0,828	0,616
R6. Sağlık hizmetleri standartları	4,36	0,71	0,773			
R7. Yerel yiyecek ve içecekten hastalanma	4,39	0,75	0,799			

Tablo 10. Ölçüm Modeli Doğrulayıcı Faktör Analizi (Devam)

R9. Gıda güvenliği sorunları	4,27	0,80	0,783			
<i>SOSPSKOR: Sosyo-Psikolojik Riskler</i>				0, 870	0,873	0,696
R11. Aile üyelerimin benim hakkındaki olası görüş değişikliği	3,00	1,26	0,798			
R12. Bu seyahat, hayatımdaki statümle uyuşmaz	2,80	1,32	0,896			
R13. Tek başıma seyahat, benim benlik imajımla uyumlu olmayabilir	2,62	1,31	0,805			
<i>SEN: Seyahat Etme Niyeti</i>				0, 918	0,921	0,701
SEN1. Yakın gelecekte tek başıma seyahat etmek için çaba göstereceğim	4,02	0,91	0,848			
SEN2. Gelecekte kendi başıma seyahat etmeye istekliyim	4,16	0,86	0,926			
SEN3. Gelecekte tek başıma seyahat etmek için para ve zaman harcamaya istekliyim	4,19	0,80	0,875			
SEN4. Bir şansım olursa, tek başıma seyahat etmeyi düşünüyorum	4,14	0,88	0,752			
SEN7. Yakın gelecekte tek başıma seyahat etmeyi planlıyorum	3,95	0,92	0,774			
<i>ADK: Algılanan Davranışsal Kontrol</i>				0, 752	0,768	0,530
ADK1. Tek başıma seyahat etmek istediğimde çoğunlukla buna ben karar veririm	4,00	0,81	0,625			
ADK3. İsteddiğim takdirde, gelecekte tek başıma seyahat edebileceğime güveniyorum	4,15	0,78	0,863			
ADK4. Tek başıma seyahat etmek için yeterince sağlıklı olduğuma inanıyorum	4,32	0,72	0,674			

R^2 değerleri incelendiğinde tek boyutlu ölçek olan kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri leğine ilişkin değişkenliğin en iyi %71,5 ile Bas3 maddesi, yalnız seyahat etme motivasyonu leğine ilişkin değişkenliğin en iyi %88,4 ile Mot3 maddesi, algılanan davranışsal kontrol leğine ilişkin değişkenliğin en iyi %74,5 ile Yen3 maddesi, yalnız seyahat etme niyeti leğine ilişkin değişkenliğin en iyi %85,8 ile Sen2 maddesi tarafından açıklandığı belirlenmiştir. Çok faktörlü yapı sergileyen risk leğinin alt boyutu olan cinsel temelli risk boyutuna ilişkin değişkenliğin en iyi %60,4 ile Risk5 maddesi tarafından açıklandığı, destinasyondan kaynaklı riskler boyutuna ilişkin değişkenliğin en iyi %63,8 ile Risk7 maddesi tarafından açıklandığı ve son boyut olan “Sosyo-psikolojik risk” boyutuna ilişkin değişkenliğin en iyi %80,3 ile Risk12 maddesi tarafından açıklandığı söylenebilir. Kısıtlılıklar leğinden içsel kısıtlılık faktörünün en çok %94,4 ile Kis3 maddesi ve yapısal kısıtlılıklar faktörünün en çok %71,2 ile Kis10 maddesi tarafından açıklandığı tespit edilmiştir.

lm modelinin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri incelenmiştir. Tablo 11’ da gösterilen araştırma modelinin DFA’sının hesaplanan ve araştırmacılar tarafından çalışmalarda kabul edilen uyum iyiliği indeks değerleri incelendiğinde, bulgular araştırma modelinin genel olarak iyi ve kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir. Modele ait ki kare (χ^2/df) uyum iyiliği ve serbestlik derecesi 1,525, yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) 0.05, iyilik uyum indeksi (GFI) değeri 0.840, düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (AGFI) 0.800, normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) 0.850 ve karşılaştırmalı uyum indeksi değeri (CFI) 0.941 olarak hesaplanmış ve ölçüm modelinin uyum indeksi değerlerini karşıladığı belirlenmiştir (Meydan ve şeşen, 2015; Schermelleh-Engel vd., 2003). Bu kapsamda modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir sınır değerlerini karşılaması ve maddelerin faktör yüklenim değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olması modelin iyi uyum gösterdiğini ve maddelerin faktörlere doğru yüklendiğini göstermektedir (Ullman, 2001).

Tablo 11. Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği İstatistikleri.

Uyum İyiliği Ölçütleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Hesaplanan değer	Uyum durumu	Kaynak
χ^2 / df (CMIN/DF)	≤ 2	≤ 5	1,525	İyi uyum	Kline (2011)
GFI	$\geq 0,90$	$\geq 0,85$	0,84	Kabul edilebilir uyum	Doll vd. (1994)
CFI	$\geq 0,90$	$\leq 0,80$	0,94	İyi uyum	Dehon vd. (2005)
RMSEA	$\leq 0,05$	$\leq 0,10$	0,05	İyi uyum	Kline (2011, 2005); Byrne (2013); Aksu vd. (2017); Schermelleh vd. (2003)
SRMR	$\leq 0,05$	$\leq 0,10$	0,05	Kabul edilebilir uyum	Hu ve Bentler, (1998); Kline, (2005); Schermelleh vd. (2003)
NFI	$\geq 0,90$	$\geq 0,80$	0,85	Kabul edilebilir uyum	Byrne (2010); Hooper vd. (2008)
TLI	$\geq 0,90$	$> 0,80$	0,94	İyi uyum	Byrne (1998); Hu ve Bentler (1998)
PNFI	$0,95 < PNFI < 1,00$	$0,50 < PNFI < 0,95$	0,72	Kabul edilebilir uyum	Hull vd. (1991)

3. 7. 2. Ayırışma Geçerliliği

Ölçüm modelinin geçerliği için yakınsak geçerlik kapsamında faktör yüklerinin dışında, birleşik/yapı güvenilirlikleri (CR) ve ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri de hesaplanmıştır. Yakınsak geçerlilik, aynı yapıyı ölçmeyi amaçlayan alternatif ölçümler arasındaki uyumu göstermektedir (Judd vd., 1991). AVE değerinin, 0, 50' ye eşit ya da bu değer üzerinde olması, faktörün birleşim geçerliliğine sahip olduğunu, CR değerinin ise 0,70' e eşit ya da bu değer üzerinde olması ise faktörün yapı güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir (Anderson ve Gerbing, 1988; Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 2014). Ayrıca ayırt edici geçerlik için bir boyuta ilişkin değerlerin $CR > AVE$ şeklinde sıralanması beklenmektedir (Hair vd., 2014). Bunun yanı sıra Fornell ve Larcker' a (1981) göre, ölçekler arasında

ayrışma ve yakınsak geçerliliğinin belirlenebilmesi için her bir değişkenin AVE karekök değerinin, diğer yapılarla korelasyonundan daha yüksek olması gerekmektedir.

Tablo 12’ deki değişkenlerin kesişim noktasındaki değerler, ilgili değişkenlerin AVE değerinin kareköküdür. Bu kapsamda AVE karekök değerlerinin bulunduğu satır ve sütununda kendisinden büyük değer olmaması, ayrışım geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Bu bilgiler doğrultusunda bütün faktörlerin CR değerleri, önerildiği gibi 0,70 eşliğinin (Bagozzi ve Yi, 2012), AVE değerleri ise 0,50 eşliğinin üzerindedir (Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 1998; Hair vd. 2014). Bu kapsamda araştırmada kullanılan ölçeklerin, ayrışım ve yakınsak geçerliliği sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 12. Ayrışma Geçerliliği

	CINSR	DKR	SOSPSKOF	MOT	ICSELK	YAPKI	ADK	BAS	SEN
CINSR	0,741								
DKR	0,529**	0,784							
SOSPSKOF	0,224**	0,456**	0,834						
MOT	0,171**	0,093	0,067	0,857					
ICSELK	0,017	0,044	0,182	0,072	0,822				
YAPKI	0,140*	0,049	0,109	0,027	0,107	0,825			
ADK	0,132	-0,071	0,055	0,271**	-0,106	-0,149*	0,728		
BAS	-0,030	0,001	0,091	0,186**	0,001	-0,327**	0,463**	0,738	
SEN	0,053	0,096	-0,046	0,329**	0,027	-0,336**	0,495**	0,669**	0,837
α	0,624	0,826	0,870	0,949	0,850	0,860	0,752	0,862	0,918
Ort.	4,80	4,34	2,81	4,40	3,30	2,35	4,16	3,75	4,09
S.s.	0,31	0,65	1,15	0,44	0,80	0,851	0,63	0,72	0,761
AVE	0,550	0,616	0,696	0,736	0,676	0,682	0,530	0,546	0,701
CR	0,785	0,828	0,873	0,943	0,860	0,866	0,768	0,856	0,921

**p>0,05; *p>0,10

CINSR: Cinsel Temelli Riskler; **DKR:** Destinasyondan Kaynaklı Riskler; **SOSPSKOF:** Sosyo-Psikolojik Riskler; **ICSELK:** İçsel Kısıtlılıklar; **YAPKI:** Yapısal Kısıtlılıklar; **ADK:** Algılanan Davranışsal Kontrol; **MOT:** Motivasyon; **BASACIK:** Başa Çıkma Stratejileri (Kısıtlılıklarla); **SEN:** Seyahat Etme Niyeti; **Ort:** Ortalama; **Ss:** Standart sapma; **CR:** Birleşik güvenilirlik; **AVE:** Ortalama açıklanan varyans; Köşegenlerde AVE değerlerinin karekökü yer almaktadır. Üst üçgende korelasyon değerlerinin kareleri, alt üçgende korelasyon değerleri yer almaktadır. ***Tepki kategorileri:** 1= Hiç Önemli değil, ... 5= Çok önemli; 1=Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5=Kesinlikle Katılıyorum.

3. 8. GÜVENİLİRLİK

Güvenilirlik, “bir test veya ölçek, ölçtüğü şeyi tutarlı ve istikrarlı ölçüyorsa, yani bir test veya ölçek benzer şartlarda tekrar uygulandığında benzer sonuçlar elde ediliyorsa, bu test veya ölçek güvenilir” demektir (Karagöz, 2021: 13). Bununla birlikte, iç tutarlılık için Cronbach Alfa değeri kullanılmakta ve 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Bu değerler “0, 00≤r<0, 40 ölçek güvenilir değil, 0, 40≤r<0, 60 ölçeğin

güvenirliliği düşük, $0,60 \leq r < 0,80$ ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq r < 1,00$ ölçek yüksek derecede güvenilir” anlamına gelmektedir (Karagöz, 2021: 16). Ayrıca maddeler arası korelasyon arttıkça bu değer, 1’ e yaklaşmakta ve güvenilirlik artmaktadır (Karagöz, 2017: 26).

3. 8. 1. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeği

Yalnız seyahat etme riskleri ölçeğinin faktörlerine ilişkin Cronbach alfa katsayısı (α) CINSR için 0,624, DKR için 0,826 ve SOSPSKOR için 0,870 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda bu değerler, kabul edilen aralıklar arasındadır. Maddelerin toplam korelasyonunun 0.30 ve üzeri olması, maddelerin güvenilir olduğunu ifade etmektedir (Karagöz, 2021: 71). Bu kapsamda madde toplam korelasyonları tüm ölçek kapsamında 0,35-0,80 aralığında değer alarak bu kriteri sağlamıştır.

Tablo 13. Yalnız Seyahat Etme Riskleri Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
CINSR (α: 0,624; Ort: 4,80)					
R3	4,79	0,41	0,388	0,325	0,586
R4	4,88	0,30	0,662	0,454	0,330
R5	4,73	0,50	0,356	0,230	0,699
DKR(α: 0,826; Ort: 4,34)					
R6	4,36	0,71	0,678	0,463	0,767
R7	4,39	0,75	0,702	0,494	0,741
R9	4,27	0,80	0,674	0,455	0,773
SOSPSKOR(α: 0,870; Ort: 2,81)					
R11	3,00	1,26	0,723	0,538	0,842
R12	2,80	1,32	0,801	0,641	0,770
R13	2,62	1,31	0,732	0,552	0,835

CINSR: Cinsel Temelli Riskler; **DKR:** Destinasyondan Kaynaklı Riskler; **SOSPSKOR:** Sosyo-Psikolojik Riskler; *(1): Hiç Önemli değil-(5) Çok önemli

3. 8. 2. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeği

Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarına yönelik yapılan güvenirlik analizinde Cronbach alfa katsayısı (α) İÇSELK faktörü için 0,850, YAPKI için 0,860 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonları 0,64-0,81 aralığında olup hem Cronbach alfa katsayısı hem de madde toplam test korelasyonları kabul gören aralıklardadır.

Tablo 14. Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
İÇSELK (α: 0,850; Ort: 3,30)					
Kis2	3,30	0,89	0,710	0,581	0,799
Kis3	3,35	0,91	0,812	0,672	0,699
Kis4	3,26	0,94	0,642	0,445	0,864
YAPKI (α: 0,860; Ort: 2,35)					
Kis8	2,48	1,08	0,740	0,552	0,813
Kis9	2,23	0,86	0,722	0,526	0,821
Kis10	2,34	0,92	0,767	0,588	0,776

İÇSELK: İçsel Kısıtlılıklar; **YAPKI:** Yapısal Kısıtlılıklar; *(1): Kesinlikle katılmıyorum -(5) Kesinlikle katılıyorum

3. 8. 3. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeği

Yalnız seyahat etme motivasyonu ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı (α) 0,949 olarak yüksek değerlerde tespit edilmiştir. Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonları 0,78-0,89 aralığında olup, kabul gören değerlerdedir.

Tablo 15. Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
MOT (α: 0,949; Ort: 4,40)					
Mot1	4,49	0,88	0,864	0,798	0,937
Mot2	4,41	0,86	0,826	0,727	0,942
Mot3	4,47	0,86	0,890	0,816	0,934
Mot4	4,39	0,83	0,787	0,646	0,946
Mot5	4,32	0,90	0,838	0,732	0,940
Mot6	4,34	0,94	0,860	0,759	0,938

*(1): Kesinlikle katılmıyorum -(5) Kesinlikle katılıyorum

3. 8. 4. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeği

Algılanan davranışsal kontrolü ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı (α : 0,752) ölçeğin güvenilir düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonları 0,52-0,68 aralığında olup, kabul gören değerlerdedir.

Tablo 16. Algılanan Davranışsal Kontrol Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
ADK (α : 0,752; Ort: 4,16)					
ADK1	4,00	0,81	0,522	0,305	0,739
ADK3	4,15	0,78	0,684	0,472	0,542
ADK4	4,32	0,72	0,546	0,350	0,708

*(1): Kesinlikle katılmıyorum -(5) Kesinlikle katılıyorum

3. 8. 5. Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği

Kısıtlamalarla baş edebilme becerisine yönelik yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach alfa katsayısı (α) 0,862 olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca, maddeler arası korelasyon değerleri 0,54-0,76 arasında olup tüm maddelerin güvenilirliği sağlanmıştır.

Tablo 17. Kısıtlılıklarla başa çıkma Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
BASACIK (α : 0,862; Ort: 3,75)					
BAS1	3,54	0,97	0,676	0,540	0,836
BAS2	3,72	0,90	0,757	0,644	0,814
BAS3	3,89	0,87	0,768	0,663	0,811
BAS4	3,89	0,88	0,672	0,553	0,836
BAS9	3,71	0,84	0,540	0,294	0,866

3. 8. 6. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeği

Ölçeğe ilişkin Cronbach alfa katsayısı (α) 0,918 değerinde çıkmıştır. Güvenirlilik değeri ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca, maddeler arası korelasyon değerlerinde 0,73-0,83 arasında olup tüm maddelerin güvenilir olduğu açıklanmıştır.

Tablo 18. Yalnız Seyahat Etme Niyeti Ölçeğinin Maddelerine Ait İstatistikler

Maddeler	Madde Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu (r _{jx})	Çoklu Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Güvenilirlik Katsayısı
SEN (α : 0,918; Ort: 4,09)					
SEN1	4,02	0,91	0,796	0,677	0,899
SEN2	4,16	0,86	0,834	0,771	0,891
SEN3	4,19	0,80	0,830	0,729	0,893
SEN4	4,14	0,88	0,764	0,602	0,905
SEN7	3,95	0,92	0,734	0,572	0,912

3. 9. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmanın beş ana varsayımı bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

1. Katılımcıların verdikleri yanıtların dürüst ve içten olduğu varsayılmaktadır.
2. Y ve Z kuşağı kadın bireylerin seyahat deneyimleri, bu kuşakların genel eğilimlerini yansıttığı varsayılmaktadır.
3. Katılımcıların yalnız seyahat etme davranışları, sosyo-kültürel normlardan etkilenmektedir.
4. Araştırma kapsamındaki kadın katılımcılar, yalnız seyahatin anlamı ve deneyimi hakkında yeterli bilgi ve farkındalığa sahiptir.
5. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, çalışmanın amacına uygun ve güvenilir sonuçlar üretmektedir.

3. 10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın verileri, 1981-2006 yılları arasında doğmuş olan ve Türkiye’de yaşayan Y ve Z kuşağından kadın katılımcılarla sınırlıdır. Bu yaş grubunun seçilmesi, kuşaklar arası seyahat davranışları ve algılarındaki farklılıkları ortaya koymak açısından bilinçli bir tercih olmakla birlikte, araştırmanın bulgularının yalnızca bu demografik grup için geçerli olduğu dikkate alınmalıdır.

Ayrıca, kadınların yalnız seyahat etme konusundaki deneyim ve düşüncelerini paylaşma sürecinde kültürel normlar ve toplumsal baskılar nedeniyle çekimser davranışları, araştırmanın önemli bir sınırlılığıdır. Yalnız seyahat eden kadınların hem kişisel hem de toplumsal düzeyde karşılaştıkları yargılayıcı tutumlar, çalışmaya katılma motivasyonlarını düşürmüş ve araştırmanın hedeflediği örneklem büyüklüğüne ulaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, özellikle mahremiyet, güvenlik ve toplumsal algı gibi hassas temaların araştırıldığı çalışmalarda katılımcı temininde yaşanabilecek zorluklara işaret etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4. 1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 19'a göre, araştırmaya katılan kadınların büyük çoğunluğu (%70,5) Z kuşağına mensup olup, yaşları 18-24 aralığındadır. Katılımcıların %21'i 25-34 yaş aralığında, %6'sı ise 35-43 yaş aralığında yer almaktadır. Yaş dağılımı ve örneklem sınırlılıkları dikkate alındığında, katılımcıların önemli bir kısmının öğrenci olduğu ve bu grubun yarısından fazlasının (%58) yalnız seyahat ettiği ya da yalnız seyahat etmeyi planladığı belirlenmiştir.

Tablo 19. Örneklem Profili

Demografik Özellikler	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş Grupları	18-24	141	70,5
	25-34	42	21,0
	35-43	12	6,0
Mesleğiniz	Öğrenci	116	58,0
	Belirtilmemiş	42	21,0
	İşçi (Özel sektör)	20	10,0
	Öğretmen	6	3,0
	Akademisyen	3	1,5
	Yönetici	3	1,5
	Estetisyen	2	1,0
	Ev hanımı	2	1,0
	Mimar	2	1,0
	Finansal danışman	1	0,5
	Paramedik	1	0,5
	YouTuber	1	0,5
	Yazılım mühendisi	1	0,5
Medeni durumu	Bekar	180	90,0
	Evli	20	10,0
Öğrenim durumu	Lisans	104	52,0
	Önlisans	54	27,0
	Ortaöğretim	19	9,5
	Yüksek Lisans	17	8,5
	Doktora	3	1,5
	İlköğretim	1	0,5
Ortalama aylık geliri	0-20.000 TL	143	80,7
	20.001-40.000 TL	20	11,2
	40.001-60.000TL	11	6,2
	60.001 TL ve üzeri	3	1,6

Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, büyük bir çoğunluğun bekar olduğu (%90) görülmektedir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde ise, katılımcıların

%52'sinin lisans eğitimi almakta olduğu veya bu düzeyi tamamladığı anlaşılmaktadır. Ek olarak, katılımcıların %91,9'u aylık gelir düzeylerinin 0-40.000 TL aralığında olduğunu ifade etmiştir.

4. 2. KATILIMCILARA İLİŞKİN TANIMLAYICI BİLGİLER

Tablo 20 incelendiğinde, katılımcıların seyahat etme sıklığına ilişkin soruya verdikleri yanıtlarda en çok tercih edilen seçeneğin yılda 1-2 kez seyahat etmek olduğu görülmektedir (%55). Buna karşılık, en az tercih edilen yanıt yılda 7-8 kez seyahat etmek olup, bu seçeneği yalnızca %1 oranında katılımcı işaretlemiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%60), geçmişte yalnız seyahat ettiklerini belirtmiştir.

Gelecek üç yıl içinde seyahat etme niyetlerine ilişkin olarak, katılımcıların %55,5'i seyahat etme olasılıklarını orta ve üzeri düzeyde değerlendirmiştir. Ayrıca, yalnız seyahat etme sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde, katılımcıların %20,5'i yılda 10 veya daha fazla kez yalnız seyahat ettiklerini ifade etmiştir. Bu kategoride en az tercih edilen yanıt ise %2,5 ile yılda 7-8 kez yalnız seyahat edenler olmuştur.

Tablonun son bölümünde katılımcıların yalnız seyahatlerinin coğrafi kapsamına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Katılımcıların %63'ü yalnız seyahatlerini yurt içinde gerçekleştirdiklerini belirtirken, %7'si yurt dışına yalnız seyahat ettiklerini ifade etmiştir.

Tablo 20. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Seyahat etme/tatile çıkma sıklığı	f	%	Yalnız seyahate çıkma durumu	f	%
Hiç	14	7,0	Evet	120	60,0
Yılda 1-2 Kez	110	55,0	Hayır	77	38,5
Yılda 3-4 Kez	46	23,0	Toplam	197	100,0
Yılda 5-6 Kez	23	11,5	Yalnız seyahat kapsamı		
Yılda 7-8 Kez	2	1,0	Yurtiçi	126	63,0
Toplam	195	100,0	Yurtdışı	14	7,0
			Toplam	140	100,0
Gelecek 3 yıl içinde yalnız seyahat etme ihtimali			Yalnız seyahat etme sıklığı		
Çok yüksek	66	33,0	Hiç	31	15,5
Yüksek	43	21,5	Yılda 1-2 kez	35	17,5
Orta	47	23,5	Yılda 3-4 kez	23	11,5
Düşük	14	7,0	Yılda 5-6 kez	14	7,0
Çok düşük	19	9,5	Yılda 7-8 kez	5	2,5
Toplam	189	100,0	Yılda 9-10 kez	0	0
			Yılda 10 ve üzeri	41	20,5

Toplam	Toplam	149
--------	--------	-----

Tablo 21 incelendiğinde, katılımcılardan yalnız seyahati tanımlamaları istendiğinde en fazla verilen yanıtın %11 oranıyla “huzur ve özgürlük” kavramları etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu ifadeyi %10 ile “konforsuz” (sıkıcı, yorucu, stresli) olarak tanımlayan katılımcılar takip etmektedir. Üçüncü sırada ise %8,5 oranıyla yalnız seyahatin “kafa dinleme” ve “rahatlama” imkânı sunduğunu belirten yanıtlar yer almaktadır.

Tablo 21. Katılımcıların Yalnız Seyahate İlişkin Bilişsel Algıları

		f	%
Valid		85	42,5
1	Huzur	22	11,0
2	Özgür	22	11,0
3	Konforsuz (Sıkıcı, Yorucu, Stresli)	20	10,0
4	Kafa Dinleme (Rahatlama)	17	8,5
5	Güzel	12	6,0
6	Gelişim	5	2,5
7	Özgüven	4	2,0
8	Korku	3	1,5
9	Yalnızlık	2	1,0
10	İş (Zorunluluk, Sorumluluk)	2	1,0
11	Keşif	2	1,0
12	Eğlence	1	0,5
13	Kendiliğindenlik	1	0,5
14	Depresyon (Boşluk Hissi)	1	0,5
15	Kaçış	1	0,5
	Toplam	200	100,0

4. 3. KATILIMCILARIN YALNIZ SEYAHATLERE İLİŞKİN ALGILARI

4. 3. 1. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Risklerine İlişkin Algıları

Tablo 22’de yer alan verilere göre, katılımcıların risk ölçeğine verdikleri yanıtların madde ortalamaları 2,60 ile 4,89 arasında değişmektedir. Ölçekte en düşük ortalama değeri alan madde R13, katılımcıların en az katılım gösterdiği risk ifadesi olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, en yüksek ortalamaya sahip madde R4, katılımcılar tarafından en fazla kabul gören risk unsurunu yansıtmaktadır.

Tablo 22. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Riskleri

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
R3	0	0	0	0	2	1,0	34	17,0	153	76,5	4,79	0,42	189
R4	0	0	0	0	0	0	20	10,0	167	83,5	4,89	0,30	187
R5	0	0	1	0,5	4	2,0	40	20,0	142	71,0	4,72	0,52	187
R6	0	0	2	1,0	23	11,5	67	33,5	96	48,0	4,36	0,73	188
R7	0	0	6	3,0	16	8,0	63	31,5	102	51,0	4,39	0,77	187
R9	1	0,5	5	2,5	24	12,0	67	33,5	90	45,0	4,28	0,82	187
R11	32	16,0	29	14,5	59	29,5	37	18,5	30	15,0	3,02	1,29	187
R12	42	21,0	37	18,5	50	25,0	27	13,5	30	15,0	2,81	1,36	186
R13	51	25,5	40	20,0	51	25,5	14	7,0	28	14,0	2,60	1,36	184

*(1): Hiç Önemli değil -(5) Çok önemli

4. 3. 2. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıklarına İlişkin Algıları

Tablo 23 incelendiğinde, katılımcıların kısıtlılık ölçeğine verdikleri yanıtların madde ortalamalarının 2,23 ile 3,35 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlar, katılımcıların yalnız seyahate yönelik kısıtlılık algılarının genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçekte en düşük ortalamaya sahip madde K9, katılımcılar tarafından en az katılım gösterilen kısıtlılık unsurunu temsil etmektedir. Öte yandan, en yüksek ortalama K3 maddesinde gözlemlenmiş olup, bu ifade katılımcılar açısından en belirgin kısıtlayıcı faktör olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Kısıtlılıkları

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
K2	11	5,5	17	8,5	82	41,0	81	40,5	9	4,5	3,30	0,89	200
K3	10	5,0	19	9,5	73	36,5	86	43,0	12	6,0	3,35	0,91	200
K4	10	5,0	29	14,5	70	35,0	81	40,5	10	5,0	3,26	0,94	200
K8	51	25,5	41	20,5	72	36,0	33	16,5	3	1,5	2,48	1,08	200
K9	53	26,5	50	25,0	94	47,0	1	0,5	1	0,5	2,23	0,86	200
K10	43	21,5	61	30,5	80	40,0	13	6,5	2	1,0	2,34	0,92	200

*(1): Kesinlikle katılmıyorum -(5) Kesinlikle katılıyorum

4. 3. 3. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Motivasyonları

Tablo 24'te görüldüğü üzere katılımcıların motivasyon ölçeği üzerinden maddelerin ortalaması 4, 32 ile 4, 49 arasındadır. Bununla birlikte, en düşük ortalamaya sahip madde Mot5 iken, en yüksek ortalama Mot1' dir.

Tablo 24. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Motivasyonları

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Mot1	1	0,5	7	3,5	26	13,0	24	12,0	142	71,0	4,49	0,88	200
Mot2	1	0,5	6	3,0	27	13,5	42	21,0	124	62,0	4,41	0,86	200
Mot3	1	0,5	6	3,0	25	12,5	33	16,5	135	67,5	4,47	0,86	200
Mot4	1	0,5	4	2,0	27	13,5	51	25,5	117	58,5	4,39	0,83	200
Mot5	1	0,5	6	3,0	35	17,5	43	21,5	115	57,5	4,32	0,90	200
Mot6	1	0,5	10	5,0	31	15,5	36	18,0	122	61,0	4,34	0,94	200

*1= Hiç önemli değil-5= Çok önemli

4. 3. 4. Katılımcıların Algılanan Davranışsal Kontrolüne İlişkin Algıları

Tablo 25’te görüldüğü üzere katılımcıların algılanan davranışsal kontrol ölçeği üzerinden maddelerin ortalaması 4, 0 ile 4, 32 arasındadır. Bununla birlikte, en düşük ortalamaya sahip madde ADK1 iken, en yüksek ortalama ADK4’tür.

Tablo 25. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etmelerinde Algılanan Davranışsal Kontrol

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Adk1	0	0	10	5,0	35	17,5	99	49,5	56	28,0	4,0	0,81	200
Adk3	0	0	5	2,5	34	17,0	86	43,0	74	37,0	4,15	0,78	200
Adk4	0	0	2	1,0	24	12,0	81	40,5	93	46,5	4,32	0,72	200

*1= Kesinlikle Katılmıyorum-5= Kesinlikle Katılıyorum

4. 3. 5. Katılımcıların Kısıtlılıklarla Başa Çıkma Stratejilerine İlişkin Algıları

Tablo 26’da görüldüğü üzere katılımcıların kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ölçeği üzerinden maddelerin ortalaması 3, 26 ile 3, 71 arasındadır. Bununla birlikte, en düşük ortalamaya sahip madde Bas1 iken, en yüksek ortalama Bas4’tür.

Tablo 26. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etmelerinde Kısıtlılıklarla başa çıkma Stratejileri

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Bas1	2	1,0	26	13,0	71	35,5	63	31,5	38	19,0	3,26	1,18	200
Bas2	2	1,0	15	7,5	59	29,5	84	42,0	40	20,0	3,44	1,16	200
Bas3	2	1,0	11	5,5	45	22,5	88	44,0	52	26,0	3,70	1,10	200
Bas4	2	1,0	11	5,5	45	22,5	88	44,0	52	26,0	3,71	1,12	200
Bas9	1	0,5	12	6,0	65	32,5	87	43,5	35	17,5	3,58	1,00	200

*“1= Kesinlikle Katılmıyorum-5= Kesinlikle Katılıyorum

4. 3. 6. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Niyetine İlişkin Algıları

Tablo 27’de görüldüğü üzere katılımcıların yalnız seyahat etme niyeti ölçeği üzerinden maddelerin ortalaması 3, 95 ile 4, 19 arasındadır. Bununla birlikte, en düşük ortalama sahip madde Sen7 iken, en yüksek ortalama Sen3’ tür.

Tablo 27. Katılımcıların Yalnız Seyahat Etme Niyeti

Maddeler	*1		*2		*3		*4		*5		Ort.	Ss.	n
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Sen1	1	0,5	9	4,5	47	23,5	69	34,5	73	36,5	4,02	0,91	200
Sen2	1	0,5	8	4,0	31	15,5	78	39,0	82	41,0	4,16	0,86	200
Sen3	1	0,5	6	3,0	24	12,0	91	45,5	78	39,0	4,19	0,80	200
Sen4	1	0,5	8	4,0	35	17,5	73	41,5	83	41,5	4,14	0,88	200
Sen7	1	0,5	13	6,5	44	22,0	76	38,0	64	32,0	3,95	0,92	200

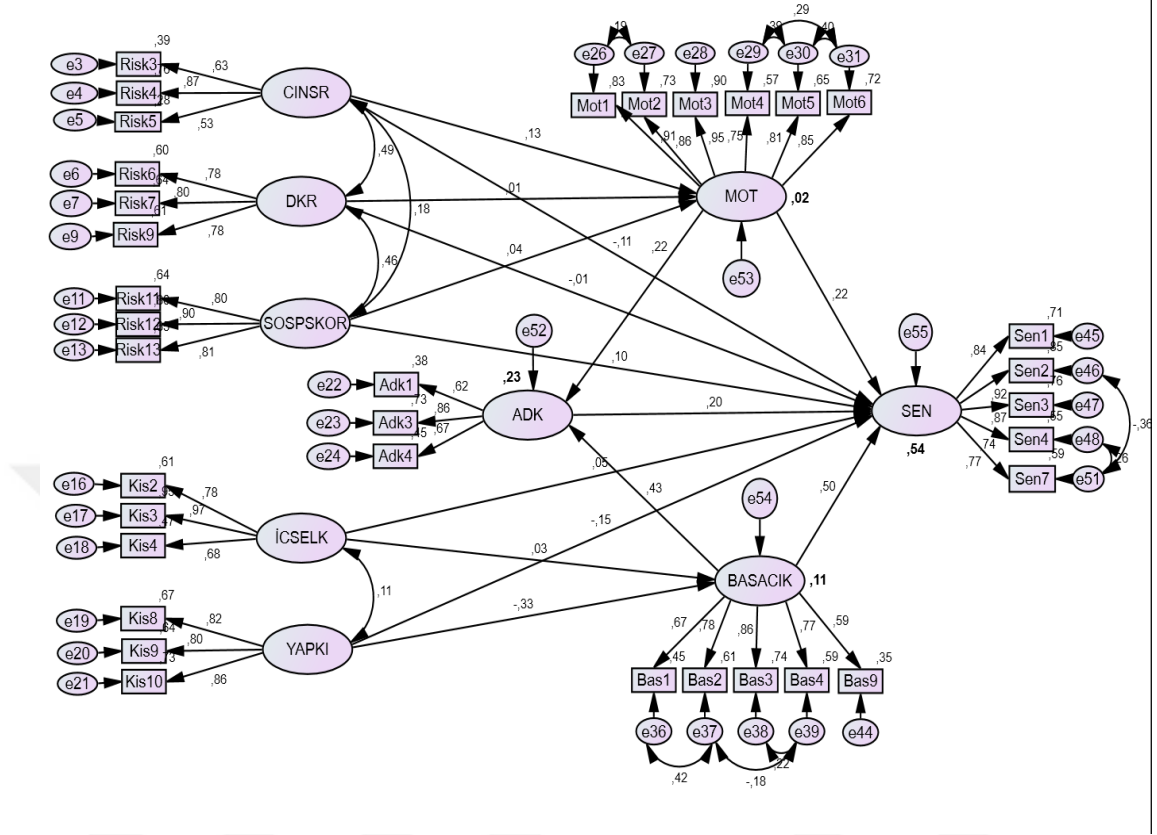
*“1= Kesinlikle Katılmıyorum-5= Kesinlikle Katılıyorum

4. 4. HİPOTEZ TESTLERİ

4. 4. 1. Araştırmanın Yapısal Modeline İlişkin Bulgular

YEM’ de oluşturulan araştırma modelinin toplanan veri ile desteklenip desteklenmediğini değerlendirmek için model uyum iyiliği indeks değerlerine bakılmaktadır. Araştırmacılar arasında hangi uyum indekslerinin kullanılacağına dair bir fikir birliği bulunmamaktadır. Ancak her uyum indeksinin farklı güçlü ve zayıf yönleri bulunması nedeniyle birden fazla uyum iyiliği değeri raporlanarak modelin doğrulanıp doğrulanmadığının kontrol edilmesi yaygın olarak kabul görülmektedir (Kline, 2021: 37). Bu çalışmada araştırma modelini değerlendirmek için literatürde yaygın olarak kabul edilen χ^2 / df (CMIN / DF)’ye ek olarak GFI, CFI, RMSEA, NFI, TLI, PNFI ve SRMR değerleri dikkate alınmıştır. Önerilen model iki aşamada test edilmiştir. Öncelikle modeli meydana getiren tüm değişkenleri içeren ölçme modeli test edilmiş ve ölçme modelinin uyum indeksleri incelendikten sonra yapısal model değerlendirilmiştir. Araştırma modelinde yer alan, risk ölçeğinin alt boyutları “Cinsel Temelli Riskler (CINSR)”, “Destinasyondan Kaynaklı Riskler (DKR)” ve “Sosyo-Psikolojik Riskler (SOSPSKOR)”, kısıtlılık ölçeğinin alt boyutları “İçsel Kısıtlılıklar (ICSELK)” ve “Yapısal Kısıtlılıklar (YAPKI)” ile “Algılanan Davranışsal Kontrol (ADK)”, “Kısıtlılıklarla başa çıkma Stratejisi (BASACIK)”, “Yalnız Seyahat Etme Motivasyonu (MOT)”, “Yalnız Seyahat Etme Niyeti (SEN)” gizil değişkenlerinin arasındaki neden-sonuç ilişkileri ortaya koymak amacıyla önerilen araştırma modelinin AMOS’ taki görünümü Şekil 2’ deki gibidir.

Şekil 3: Araştırmanın Yapısal Eşitlik Modeli

CINSR: Cinsel Temelli Riskler; **DKR:** Destinasyondan Kaynaklı Riskler; **SOSPSKOR:** Sosyo-Psikolojik Riskler; **İÇSELK:** İçsel Kısıtlılıklar; **YAPKI:** Yapısal Kısıtlılıklar; **ADK:** Algılanan Davranışsal Kontrol; **MOT:** Motivasyon; **BASACIK:** Başa Çıkma Stratejileri (Kısıtlılıklarla); **SEN:** SEN: Yalnız Seyahat Etme Niyeti

Ölçme modeli testinden önce 200 kadından elde edilen verilerin en çok olabilirlik metodu (Maximum Likelihood Method) kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur. En çok olabilirlik metodu, yapısal eşitlik modelinde verilerin çok değişkenli normal dağılım göstermesi halinde uygulanan bir uyum fonksiyonudur (Schermele-Engel vd., 2003). Kovaryans matrisinin oluşumunun ardından CINSR, DKR, SOSPSKOR, İÇSELK, YAPKI, MOT, ADK, BASACIK ve SEN gizli değişkenlerini içeren ölçme modeli analiz edilmiş ve Tablo 28’de belirtilen model uyum indeksleri elde edilmiştir. Tablo 28’de verildiği üzere test edilen yol modelinin uyum indekslerinin çoğunluğunun kabul edilebilir değerler içerisinde olduğu görülmektedir ($\chi^2 / df=1, 550, p<0.001$; RMSEA = ,05; GFI = ,83; NFI = ,84; CFI = ,94; SRMR=0, 06). Bu kapsamda elde edilen sonuçlar verilerin ölçüm modelini doğruladığını göstermektedir.

Tablo 28. Araştırma Modeline Ait Uyum İyiliği İstatistikleri

Uyum İyiliği Ölçütleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Hesaplanan değer	Uyum durumu	Kaynak
χ^2 / df (CMIN/DF)	≤ 2	≤ 5	1, 550	Iyi uyum	Doll vd. (1994)
GFI	$\geq 0, 90$	$\geq 0, 85$	0, 83	Kabul edilebilir uyum	Dehon vd. (2005)
CFI	$\geq 0, 90$	$\leq 0, 80$	0, 94	Iyi uyum	Kline (2011, 2005); Byrne (2013); Aksu vd. (2017)
RMSEA	$\leq 0, 05$	$\leq 0, 10$	0, 05	Iyi uyum	Hu ve Bentler, (1998); Kline, (2005)
SRMR	$\leq 0, 05$	$\leq 0, 10$	0, 06	Kabul edilebilir uyum	Byrne (2010); Hooper vd. (2008)
NFI	$\geq 0, 90$	$\geq 0, 80$	0, 84	Kabul edilebilir uyum	Byrne (1998); Hu ve Bentler (1998)
TLI	$\geq 0, 90$	$> 0, 80$	0, 93	Iyi uyum	Hull vd. (1991)
PNFI	$0.95 < PNFI < 1.00$	$0.50 < PNFI < 0.95$	0, 74	Kabul edilebilir uyum	Doll vd. (1994)

Kabul edilen ölçüm modeline ilişkin YEM sonuçları; yapısal ilişkiler için standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β), regresyon katsayıları, kritik oran, anlamlılık düzeyi p değerleri, yapısal eşitlikler ve çoklu belirlilik katsayısı (R^2) Tablo 29’ da verilmiştir.

Tablo 29. Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etkilere Yönelik Test Sonuçları

Hipotezler	Std. Regresyon Katsayıları (β)	Regresyon Katsayıları	Standart Hata (S.E.)	t değeri (C.R.)	p değeri	Sonuç
H1 _{RISK→MOT}						
1a.CINSR→MOT	0,132	0,392	0,299	1,311	0,190	Desteklenmedi
1b.DKR→MOT	0,007	0,010	0,143	0,067	0,947	Desteklenmedi
1c.SOSYOPSKOR→MOT	0,039	0,030	0,069	0,431	0,667	Desteklenmedi
H2 _{RISK→SEN}						
2a.CINSR→SEN	-0,111	-0,308	0,215	-1,437	0,151	Desteklenmedi
2b. DKR→SEN	-0,010	-0,012	0,1	-0,116	0,907	Desteklenmedi
2c.SOSYOPSKOR→SEN	0,102	0,073	0,049	1,496	0,135	Desteklenmedi
H4 _{MOT→SEN}	0,218	0,204	0,057	3,551	***	Desteklendi
H5 _{MOT→ADK}	0,217	0,135	0,048	2,78	***	Desteklendi
H6 _{KIS→BASACIK}						
6a.iÇSELK→BASACIK	0,026	0,020	0,059	0,343	0,731	Desteklenmedi
6b.YAPKI→BASACIK	-0,329	-0,183	0,049	-3,74	***	Desteklendi
H7 _{KIS→SEN}						
7a.iÇSELK→SEN	0,045	0,053	0,067	0,788	0,431	Desteklenmedi
7b.YAPKI→SEN	-0,154	-0,130	0,054	-2,391	***	Desteklendi
H8 _{BASACIK→ADK}	0,431	0,432	0,103	4,211	***	Desteklendi
H9 _{ADK→SEN}	0,201	0,303	0,116	2,622	***	Desteklendi
H10 _{BASACIK→SEN}	0,496	0,751	0,138	5,428	***	Desteklendi
Yapısal Eşitlikler (R^2)						
MOT= 0,022						
BASACIK= 0,104						
ADK= 0,233						
SEN= 0,535						

***p<0,05

CINSR: Cinsel Temelli Riskler; **DKR:** Destinasyondan Kaynaklı Riskler; **SOSPSKOR:** Sosyo-Psikolojik Riskler; **iÇSELK:** İçsel Kısıtlılıklar; **YAPKI:** Yapısal Kısıtlılıklar; **ADK:** Algılanan Davranışsal Kontrol; **MOT:** Motivasyon; **BASACIK:** Başa Çıkma Stratejileri (Kısıtlılıklarla); **SEN:** Yalnız Seyahat Etme Niyeti

Yapısal eşitlik modeli sonuçları, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini anlamaya yönelik önemli bulgular sunmuştur. Özellikle yalnız seyahat etme niyeti (SEN) değişkeninin, modeldeki bağımlı değişkenler arasında en yüksek açıklayıcılık oranına (%53, 5) sahip olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan, motivasyon (MOT) değişkeninin yalnızca %2, 2 oranında açıklanmıştır. Sebebi ise yalnız seyahat etme risklerinin anlamlı sonuçlar vermemesinden kaynaklıdır. Bununla birlikte model kısıtlılıklarla başa çıkma stratejisinin (BASACIK) %10, 4' ünü, algılanan davranış kontrolünün (ADK) %23, 3' ünü açıklamıştır.

Tablo 29'da yapısal eşitlik modellemesine ilişkin regresyon analizi değerleri verilmektedir. Doğrudan etki değerlerinin yer aldığı değişkenler arası ilişkileri gösteren tablodaki yapısal eşitlikler incelendiğinde yalnız seyahat etme riskleri (cinsel

temelli riskler, destinasyondan kaynaklı riskler ve sosyo- psikolojik riskler), hem yalnız seyahat motivasyonu (MOT) hem de seyahat etme niyeti (SEN) üzerinde anlamlı bir etkiye bulunmamıştır ($H1_{a,b,c}$; $H2_{a,b,c}$; $p>0,05$).

Seyahat motivasyonunun hem seyahat niyeti ($H4=\beta$: 0, 218; $p<0, 05$) hem de algılanan davranışsal kontrol ($H5=\beta$: 0, 217; $p<0, 05$) üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Yalnız seyahat etme motivasyonunda meydana gelen 1 standart sapmalık artış, yalnız seyahat etme niyetinde 0, 057 standart hata düzeyinde 0, 218 (β) standart sapmalık bir artışa yol açmaktadır. Bu kapsamda motivasyonun seyahat etme niyetini artmasını sağlayan doğrudan bir belirleyicisi olduğu söylenebilmektedir. Benzer şekilde yalnız seyahat etme motivasyonunda meydana gelen 1 standart sapmalık artış, algılanan davranışsal kontrolde 0, 048 standart hata düzeyinde 0, 217 (β) standart sapmalık bir artışa yol açmaktadır.

Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarının kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki incelendiğinde içsel kısıtlılıkların herhangi anlamlı bir etkisi görülmezken ($H6_a$; $p>0, 05$), yapısal kısıtlılıkların anlamlı düzeyde negatif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir ($H6_b=\beta$:-0, 329; $p<0, 05$). İçsel kısıtlılıkların başa çıkma stratejileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmaması ($p> 0, 05$), bireylerin içsel kaynaklı kısıtlılıklarla mücadele stratejileri geliştirmekte yetersiz kalabileceğini veya bu tür kısıtlılıkların farkında olmayabileceğini düşündürmektedir. Diğer taraftan yapısal kısıtlılıklarda meydana gelen 1 standart sapmalık değişimin kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri üzerinde 0, 049 standart hata düzeyinde 0, 329 (β) standart sapmalık olumsuz yönde bir değişim meydana getirmektedir. Bu kapsamda bulgular, yapısal kısıtlılıkların baş etme stratejilerini zayıflatan bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, bireylerin yapısal kısıtlılıklar arttığında daha az etkili başa çıkma stratejileri geliştirdiğini veya kısıtlılıkların üstesinden gelmekte zorlandıklarını göstermektedir.

Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarının yalnız seyahat etme niyeti arasındaki ilişki incelendiğinde içsel kısıtlılıkların herhangi anlamlı bir etkisi görülmezken ($H7_a$; $p>0, 05$), yapısal kısıtlılıkların seyahat niyeti üzerinde de anlamlı ve negatif bir etkisi bulunmaktadır ($H7_b=\beta$: -0, 154; $p<0, 05$). Yapısal kısıtlılıklarda meydana gelen 1 standart sapmalık değişimin yalnız seyahat etme niyeti üzerinde 0,054 standart hata düzeyinde negatif yönde 0,154 (β) standart hata düzeyinde olumsuz yönde bir değişim meydana

getirdiği söylenebilir. Yapısal kısıtlılıkların, yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki doğrudan negatif bir etkisi, yapısal kısıtlılıkların arttıkça yalnız seyahat etme niyetini azalttığını göstermektedir. Ancak bu doğrudan etkinin gücü nispeten düşük kalmaktadır.

Başa çıkma stratejilerindeki artış, algılanan davranışsal kontrolü pozitif yönde güçlü bir şekilde etkilemektedir ($H8=\beta: 0,431; p<0,05$). Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejisinde meydana gelen 1 standart sapmalık değişimin algılanan davranış üzerinde 0,103 standart hata düzeyinde pozitif yönde 0,431(β) standart hata düzeyinde olumlu yönde bir değişim meydana getirdiği söylenebilmektedir. Bu bulgu, kısıtlılıklarla baş etme stratejilerinin algılanan davranışsal kontrol üzerinde güçlü bir olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bireylerin etkili başa çıkma stratejileri geliştirdiğinde seyahat planlarını gerçekleştirebileceklerine dair inançlarının arttığını göstermektedir.

ADK'nin seyahat niyeti üzerinde anlamlı düzeyde pozitif bir etkisi bulunmaktadır ($H9=\beta: 0,201; p<0,05$). Algılanan davranışsal kontrolde meydana gelen 1 standart sapmalık değişimin seyahat etme niyeti üzerinde 0,116 standart hata düzeyinde pozitif yönde 0,201 (β) standart sapmalık aynı yönde bir değişime sebep olmaktadır. Bu bulgu, bireylerin yalnız seyahat planları üzerindeki kontrol algılarının, seyahat etme niyetlerini güçlendirdiğini göstermektedir.

Başa çıkma stratejilerinin seyahat niyeti üzerindeki güçlü ve anlamlı pozitif etkisi ($H10=\beta: 0,496; p<0,05$), bireylerin kısıtlamalarla başa etme stratejilerinin seyahat etme niyetlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejisinde meydana gelen 1 standart sapmalık değişimin seyahat etme niyeti üzerinde 0,138 standart hata düzeyinde 0,496 (β) standart sapmalık aynı yönde bir değişime sebep olabileceği söylenebilir. Bu bulgu, yalnız seyahat etme niyetinin açıklanmasında kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin açıklama gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin yalnız seyahat etme niyetini belirgin bir şekilde artırdığını açıklamaktadır.

4. 4. 2. Yapısal Eşitlik Modeline Ait Aracı Etkilerin İncelenmesi

Aracılık modellerinin analizinde, geleneksel yaklaşım benimseyen Baron ve Kenny' nin (1986) testi alan yazında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda bu yaklaşıma ciddi eleştiriler getirilmiş ve aracılık modellerinin analizi için

çağdaş yaklaşımlar öne sürülmüştür (Gürbüz, 2021). Bu yaklaşımlardan biri de Bootstrap (önyükleme) testidir (Yılmaz vd., 2024). Bu yaklaşımda dolaylı etki yani bağımsız değişkenin aracı değişkene etkisi (a) ile aracı değişkenin bağımlı değişkene etkisinin (b) çarpımı dikkate alınmaktadır (a. b). Bootstrap testinde bağımsız değişkenin dolaylı etkisinin (a. b) anlamlı olması halinde aracılık modeli doğrulanmış kabul edilmektedir (Gürbüz, 2021).

Dolaylı etki, doğrudan etki ve toplam etkilerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıklarına yönelik kararlar Bootstrap güven aralığına göre alınması önerilmektedir (Preacher ve Hayes, 2008; Hayes, 2018). Bootstrap analizi, dağılımla ilgili yanlılık (bias) ve çarpıklıkları (skewness) düzelterek daha güvenilir sonuçlar sağlamaktadır. Bootstrap ile genellikle, yanlılık düzeltilmiş ve hızlandırılmış güven aralığı değerleri raporlanmaktadır (Efron ve Tibshirani, 1993). Bu analizde veri setindeki gözlemlerden rastgele yeni gözlem setleri oluşturulmakta ve orijinal veri setine benzer birçok bootstrap örnekleme elde edilmektedir. Güvenilir tahminler için en az 2000, tercihen 5000 yeniden örnekleme önerilmektedir (Hayes, 2013). Bu yeni yaklaşıma göre, bootstrap analizinde elde edilen %95 güven aralığı değerlerine bakılarak aracılık etkisinin veya dolaylı etkinin var olup olmadığına karar verilmektedir (Gürbüz, 2021). Eğer dolaylı etkiye ait güven aralığının alt ve üst sınırları arasında sıfır (0) değeri yer almıyorsa, dolaylı etki anlamlı kabul edilir ve aracılık etkisinin var olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Gürbüz ve Bayık, 2021: 7).

Bu çalışmada aracılık testlerinden 95 güven aralığı 5000 örneklem temelinde Bootstrap analizi dikkate alınmış ve yalnız seyahat etme motivasyonu (MOT), kısıtlılıklarla başa çıkma stratejisi (BASACIK) ve algılanan davranışsal kontrol (ADK) değişkenlerinin aracı etkileri incelenmiştir. Tablo 30'da %95 Bootstrap analizine göre dolaylı etkilerin alt ve üst sınırları dikkate alarak değişkenlere ait dolaylı etkilere ilişkin test sonuçları verilmiştir.

Bulgulara göre cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerin motivasyon üzerinden seyahat etme niyetine etkisi anlamlı çıkmamış yani desteklenmemiştir ($H3: p > 0,05$). Benzer şekilde içsel kısıtlılıkların kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri üzerinden seyahat etme niyetine etkisi desteklenmemiştir ($H11_a: p > 0,05$).

Bununla birlikte diğer hipotezlerin (H11b, H12, H13) %95 güven aralığındaki değerleri 0' ı içermemesi anlamlı düzeyde aracılık etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Yapısal kısıtlılıkların, başa çıkma stratejileri aracılığıyla yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıdır ve negatiftir. Bir başka ifadeyle YAPKI→BASACIK→SEN etkisinde kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri aracılık etkisine sahiptir [-0, 300- -0, 101]. Yapısal kısıtlılıkların, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerini zayıflatarak toplam etkiyi negatif hale getirmektedir. Kısacası, bireylerin yapısal kısıtlılıklarla baş edememesi yalnız seyahat etme niyetini daha da düşürmektedir. Yapısal kısıtlılıkların yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki toplam etkisi (β : -0,346) oldukça büyüktür. Bu, yapısal kısıtlılıkların (doğrudan ve başa çıkma stratejileri aracılığıyla) yalnız seyahat etme niyetini önemli ölçüde azalttığını göstermektedir. Başa çıkma stratejileri, yapısal kısıtlılıkların etkisini hafifletmek veya yönetmek için kullanılan yöntemlerdir. Dolaylı etkinin negatif olması, başa çıkma stratejilerinin kısıtlılıklarla baş edemediği durumlarda yalnız seyahat etme niyetini azalttığını göstermektedir. Ayrıca dolaylı etki değeri doğrudan etkiden büyüktür (β : -0, 192 > β : -0, 154), yapısal kısıtlılıkların başa çıkma stratejilerine rağmen seyahat etme niyeti üzerinde daha çok azaltıcı etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Aslında kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, bu ilişkide olumlu bir tampon rolü oynayamamış ve yapısal kısıtlılıkların olumsuz etkisini azaltmak yerine, bu etkinin daha belirgin hale gelmesine neden olmuştur. Bu, stratejilerin yapısal kısıtlılıkların üstesinden gelinmesinde yeterince etkili olmadığı ile açıklanabilmektedir.

Tablo 30. Yapısal Modele Ait Bootstrap Aracılık Testi Sonuçları.

Hipotezler	Doğru- dan etki	Topla m etki	Dolayl ı etki	95% BC (Bootstrap Analizi) Güven Aralığı Dolaylı etki alt-üst sınır	p değeri	Sonuç
H3 _{RISK→MOT→SEN}						
3a.CINSR→MOT→SEN	-0,111	-0,076	0,035	[-0,015, 0,109]	0,130	Desteklen- medi
3b.DKR→MOT→SEN	0,010	0,008	0,002	[-0,064, 0,064]	0,579	Desteklen- medi
3c.SOSYOPSKOR→ MOT→SEN	0,102	0,113	0,010	[-0,036, 0,064]	0,573	Desteklen- medi
H11 _{KIS→BASACIK→SEN}						
11a.iÇSELK→BASA- CIK→SEN	0,045	0,060	0,015	[-0,073, 0,105]	0,719	Desteklen- medi
11b.YAPKI→BASA- CIK→SEN	-0,154	-0,346	-0,192	[-0,300, -0,101]	***	Desteklendi
H12 _{MOT→ADK→SEN}	0,218	0,262	0,044	[0,008, 0,105]	***	Desteklendi
H13 _{BASACIK→ADK→SEN}	0,496	0,583	0,086	[0,026, 0,172]	***	Desteklendi

***p<0,05

Motivasyon ve başa çıkma stratejilerinin algılanan davranışsal kontrol üzerinden seyahat etme niyeti üzerindeki dolaylı etkileri desteklenmiştir. Motivasyonun algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla yalnız seyahat etme niyetine dolaylı etkisi pozitif ve anlamlıdır (H12= β : 0, 044; $p<0, 05$). Yani MOT→ADK→SEN etkisinde algılanan davranışsal kontrol aracılık etkisine sahiptir [0, 008- 0, 105]. Bu kapsamda algılanan davranışsal kontrolünün yalnız seyahat etme motivasyonu ile yalnız seyahat etme niyeti arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol oynadığı söylenebilmektedir. Bir başka ifadeyle motivasyonun yalnız seyahat etme niyetine olan etkisinin bir kısmı, bireylerin algıladığı davranışsal kontrol yoluyla gerçekleşmektedir. Algılanan davranışsal kontrol, bireyin yalnız seyahati gerçekleştirebilme kapasitesine dair öz yeterlik hissini ifade etmektedir. Dolayısıyla motivasyonu yüksek bireyler, bu öz yeterlik hissini artırarak yalnız seyahat etme niyetlerini güçlendirebilir. Bulgular, yalnız seyahat etme motivasyonunun yalnız seyahat etme niyetinin hem doğrudan hem de algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla niyeti güçlendiren dolaylı bir belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

Son olarak kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla yalnız seyahat etme niyetine dolaylı etkisi pozitif ve anlamlıdır (H13= β : 0, 086; $p<0,05$). BASACIK→ADK→SEN etkisinde algılanan davranışsal kontrol

aracılık etkisine sahiptir [0, 026- 0, 172]. Algılanan davranışsal kontrol, başa çıkma stratejileri ile yalnız seyahat etme niyeti arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol oynamaktadır. Kısacası kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin yalnız seyahat etme niyetine olan etkisinin bir kısmı, bireylerin algıladığı davranışsal kontrol yoluyla gerçekleşmektedir. Bu bulgu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin bireylerde yalnız seyahat edebilme kapasitelerine dair öz yeterlik hissini artırarak, dolaylı yoldan yalnız seyahat etme niyetini güçlendirdiğini göstermektedir. Kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, yalnız seyahat etme niyetinin hem doğrudan hem de algılanan davranışsal kontrol yoluyla dolaylı bir belirleyicisidir.

H12 ve H13 hipotezleri irdelendiğinde kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin etkisi (β : 0, 583), motivasyonun etkisinden (β : 0, 262) daha büyüktür. Bu, bireylerin yalnız seyahat etme niyetini artırmada kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin daha kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum H13'teki dolaylı etkinin (0, 086), H12'deki dolaylı etkiden (0, 044) daha büyük olmasıyla yani kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla daha güçlü bir etki sunması ile daha da öne çıkmaktadır. Bu bulgular neticesinde hem motivasyon (H12) hem de başa çıkma stratejileri (H13), algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla yalnız seyahat etme niyeti üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Ancak başa çıkma stratejilerinin etkisi daha büyüktür, çünkü bireylerin kısıtlılıklarla başa çıkma kapasitesi, yalnız seyahat etmeye dair niyetlerini daha doğrudan ve dolaylı yoldan güçlendirmektedir.

SONUÇ

TARTIŞMA

Tezin önemli bulgularından biri, kadınların yalnız seyahat bağlamında algıladıkları cinsel temelli, destinasyona bağlı ve sosyo-psikolojik risklerin, seyahat motivasyonları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, daha önceki çalışmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Khan vd. (2019), Pekiner (2019), Seow ve Brown (2018) ile Yang vd. (2018b) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda, taciz gibi rahatsız edici ve olumsuz deneyimlere rağmen, kadınların yalnız seyahate yönelik motivasyonlarının yüksek seviyede devam ettiğine işaret edilmiştir. Seow ve Brown (2018), çalışmalarında kadınların karşılaştıkları zorluklara ya da potansiyel engellere rağmen seyahat etme isteklerinin azalmadığını ortaya koymuşlardır.

Yang vd. (2018b), Asyalı kadın gezginlerin sosyal normlar tarafından şekillendirilen ve dayatılan risklerle karşı karşıya kalmalarına rağmen, bu kadınların deneyimlerinin kendi topluluklarında diğer kadınlara ilham kaynağı olduğunu ve bağımsız seyahat etme konusunda güçlendirici bir rol oynadığını vurgulamıştır. Benzer şekilde, Khan vd. (2019), üniversite öğrencisi kadınlarda seyahat motivasyonunun fiziksel risk algısının olumsuz etkisini hafifletebileceğini belirtmiştir. Mevcut çalışmanın katılımcı profili ile benzerlik gösteren bu bulgu, Z kuşağından oluşan genç kadınların risklere karşı daha az deneyime sahip olmalarına rağmen daha cesur bir duruş sergileyebileceklerini düşündürmektedir.

Öte yandan, Nguyen ve Hsu (2022) tarafından yürütülen çalışmada, algılanan riskin Güneydoğu Asya'daki yalnız kadın gezginler için bir motivasyon unsuru olabileceği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, mevcut çalışma ve ilgili literatürden elde edilen bulgular, cinsel riskler, destinasyon kaynaklı tehditler ve sosyo-psikolojik riskler de dâhil olmak üzere çeşitli risk türlerinin, yalnız seyahat eden kadınların motivasyonlarını baskılamadığına işaret etmektedir. Bu durum, kadınların seyahat bağlamında karşılaştıkları potansiyel zorluklara rağmen gösterdikleri direnç, metanet ve öz yeterliliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın önemli bulgularından biri, risk faktörlerinin yalnız seyahat eden kadınların seyahat niyetleri üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasıdır. Risk algısının yalnız seyahat motivasyonu üzerinde etkili olmadığı gibi, seyahat etme niyeti üzerinde de anlamlı bir etkisinin bulunmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, seyahat motivasyonunun risk ile seyahat niyeti arasındaki ilişkide herhangi bir aracılık rolü üstlenmediği görülmüştür. Bu bağlamda, literatürde seyahat motivasyonunun, yalnız seyahatin getirdiği risk algısı ve seyahat niyeti üzerindeki etkisini doğrudan inceleyen yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır.

Literatürdeki sınırlı bulgulara rağmen, Jordan ve Gibson (2005), kadınların yalnız seyahat kararlarının olumlu ya da olumsuz deneyimlerden bağımsız olarak şekillendiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Yang vd. (2018a), Asyalı kadın yalnız gezginlerin yalnız seyahat aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarına karşı durduklarını ve bu sürecin onları dönüştüren bir deneyime dönüştüğünü vurgulamıştır. Ayrıca, yalnız seyahatin kadınlar açısından gönüllü bir risk alma davranışı olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Kaba ve Emekli (2018) ise yalnız seyahat eden kadınların genellikle seyahatlerinden memnun kaldıklarını ve risk algılarına rağmen yalnız seyahat etmeye yönelik yüksek bir niyet taşıdıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, kadınların risklerin farkında olduklarını ancak yine de seyahat etmeye motive olduklarını ve bu yönde kararlar alabildiklerini göstermektedir.

Mevcut çalışmanın yalnız seyahat etmeyi planlayan kadın bireyleri kapsamı, katılımcıların seyahat öncesi risk algılarının düşük olabileceğini veya riskleri algılasalar dahi bu algıya direnç gösterdiklerini düşündürmektedir. Nitekim, cinsel temelli risklerin hem seyahat motivasyonu hem de seyahat niyeti (SEN) üzerinde anlamlı bir etki göstermemesi, bireylerin bu tür riskleri karar alma süreçlerinde belirleyici bir unsur olarak değerlendirmediklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, risk algısının daha çok bireysel farkındalık, deneyim ya da özgüven temelli geliştiğini düşündürmektedir.

Benzer şekilde, destinasyona bağlı risklerin de seyahat motivasyonu ve niyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, kadın gezginlerin seyahat planlamalarında destinasyon kaynaklı kaygılar yerine başka faktörlere öncelik verdiklerine işaret edebilir. Sosyo-psikolojik riskler açısından da sosyal çevrenin

yargısı ya da psikolojik etkilerin yalnız seyahat kararı üzerindeki etkisinin düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, bireylerin yalnız seyahat tercihlerini daha çok içsel motivasyonlara dayalı olarak ve dışsal etkilerden bağımsız biçimde şekillendirebildiklerini göstermektedir.

Bulgular, seyahat motivasyonunun hem seyahat niyeti hem de ADK üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle seyahat motivasyonunun seyahat niyeti üzerindeki etkisinin güçlü olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, literatürdeki çok sayıda çalışmayla da örtüşmektedir. Örneğin Hsu vd. (2010), gezginlerin motivasyonlarının destinasyonlara yönelik tutumlarını doğrudan etkilediğini; Hsu ve Huang (2012) ise geliştirdikleri PDT modeliyle motivasyonun hem tutum hem de seyahat niyeti üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymuştur. Mohaidin vd. (2017) motivasyonun, bireylerin bir destinasyona seyahat etme veya yeniden ziyaret etme kararlarında itici bir güç olduğunu vurgulamış; Soliman (2021) ise seyahat motivasyonunun tutum ve tekrar ziyaret niyeti üzerindeki olumlu etkisine dikkat çekmiştir. Literatürde, seyahat motivasyonunun ziyaretçilere yönelik tutumları belirlediği ve davranışsal niyetin önemli bir öngörücüsü olduğu öne sürülmektedir (Jang ve Feng, 2007; Li ve Cai, 2012; Khan vd., 2019; Yoon ve Uysal, 2005).

Bir diğer önemli bulgu, içsel kısıtlamaların başa çıkma stratejileri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmamasıdır. Bu durum, bireylerin içsel kısıtlamaları fark etmede yetersiz kalabileceklerini veya bu tür kısıtlamalara karşı etkili stratejiler geliştiremediklerini düşündürmektedir. Özgürel (2022), Türk kadınları (18-30 yaş) üzerinde yürüttüğü çalışmada, içsel kısıtlamaların daha düşük düzeyde algılandığını ve eğitim seviyesi arttıkça bu algının daha da azaldığını belirtmiştir. Mevcut araştırmadaki katılımcıların büyük çoğunluğunun üniversite öğrencisi veya mezunu olması, bu bulguyla örtüşmektedir.

Yapısal kısıtlamalara ilişkin bulgular ise bu tür kısıtlamaların başa çıkma stratejilerini zayıflattığını göstermektedir. Katılımcılar, özellikle güvenlik önlemleri (örneğin kapı kilitleri) sunan konaklama yerlerini tercih ederek bu yapısal engellerle başa çıkmaya çalışmaktadır (Ngwira vd., 2020). Yapısal kısıtlamalar çoğunlukla ulaşım, konaklama ve ekonomik faktörlerle ilişkilendirilmektedir (Nyaupane vd., 2004). Mevcut çalışmada Y ve Z kuşağından, görece daha az seyahat deneyimine sahip

kadınların bu kısıtlamalarla baş etme konusunda zorlandıkları görülmektedir. Bu durum, onların yapısal faktörler karşısında nasıl bir strateji izleyeceklerini bilememeleriyle ilişkilendirilebilir.

Yapısal kısıtlamaların yalnız seyahat etme niyeti üzerindeki doğrudan negatif etkisi de çalışmanın önemli bulgularındandır. Yapısal kısıtlamalar arttıkça yalnız seyahat etme niyetinin azaldığı görülmüştür. Katılımcıların en fazla dile getirdiği yapısal kısıtlama “tek başına seyahat hakkında yeterli bilgiye sahip olmama” iken, bunu “ailevi sorumluluklar” ve “zaman yetersizliği” takip etmektedir. Bu doğrudan etkinin görece düşük düzeyde kalması, turizm sektöründe bu kısıtları azaltacak bilgilendirici ve yönlendirici faaliyetlere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Benzer biçimde literatürde para, zaman ve ulaşım gibi yapısal engeller sıklıkla vurgulanmaktadır (Wilson, 2004; Fendt ve Wilson, 2012; Huang ve Hsu, 2009; Kasemsarn ve Nickpour, 2017; Kaba ve Emekli, 2018; Özgürel, 2022).

İçsel kısıtlamaların seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmaması, bireylerin seyahat isteklerinin korku veya endişe gibi olumsuz duygulara rağmen sürdüğünü göstermektedir. Örneğin Lee vd. (2012), engelli bireyler bağlamında içsel ve çevresel kısıtlamaların seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur. Nguyen ve Hsu (2024) da Müslüman ve gayrimüslim kadınlar üzerinde yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu bağlamda, Y ve Z kuşağı kadınların daha yüksek özgüven seviyelerine ve seyahat eğilimine sahip olmaları, içsel kısıtlamaları aşmalarında etkili bir unsur olabilir. Kadınların geçmişteki kısıtlamalara karşı geliştirdikleri direnç ve güçlenme eğilimleri, içsel engelleri motivasyon kaynağına dönüştürebilmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin algılanan davranışsal kontrol üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğudur. Bu bulgu, bireylerin etkili başa çıkma stratejileri geliştirdiklerinde, seyahat planlarını gerçekleştirebileceklerine dair inançlarının da arttığını göstermektedir. Chung vd. (2017) yalnız seyahat konusundaki araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Kadınların yalnız seyahatte en çok karşılaştıkları kısıtlamalar güvenlik ve taciz endişeleridir (Karagöz vd., 2020; Su ve Wu, 2020; Wilson ve Little, 2008). Ancak bu

kısıtlamalar karşısında kadınlar, yerel kültürlere saygı, güvenli destinasyonlar seçme, normlara uyum gibi stratejiler geliştirerek üstesinden gelebilmektedirler.

Sosyo-kültürel geçmiş, kadınların seyahat kararlarını etkileyen bir diğer faktördür. Müslüman kadınlar geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, dini sorumluluklar ve kültürel normlar nedeniyle çeşitli engellerle karşılaşmaktadır (Asbollah vd., 2013; Rathinan ve Selamat, 2019). Bununla birlikte, Asyalı ve Müslüman kadınların bu engelleri aşma istekliliği artmakta ve seyahat kararı alma konusunda daha özerk hale geldikleri görülmektedir (Hudoyo, 2019). Wilson ve Harris (2006), kadınların seyahat deneyimlerinin kendini keşfetme, güçlenme ve sosyal ağlarını geliştirme açısından önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kısıtlamalarla başa çıkma stratejilerinin algılanan kontrol hissini artırarak kadınların seyahat etme niyetini desteklediği sonucuna varılmaktadır.

ADK'nin seyahat niyeti üzerindeki pozitif etkisi de çalışmada doğrulanmıştır. Bu durum, bireylerin yalnız seyahat planları üzerinde sahip oldukları kontrol algılarının, seyahat niyetiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Literatürde bu ilişkiyi destekleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Chung vd., 2017; Hsu ve Huang, 2012; Lam ve Hsu, 2004; Sparks ve Pan, 2009; Bianchi, 2022; Yang vd., 2022).

Ayrıca, çalışmanın bulgularına göre kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri, yalnız seyahat etme niyeti üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. Bu sonuç, söz konusu stratejilerin yalnız seyahat etme niyeti açısından yüksek açıklayıcılığa sahip olduğunu göstermektedir. Boş zaman literatüründe bu ilişki daha önce incelenmiş olsa da (Xie ve Ritchie, 2019), turizm bağlamındaki çalışmaların sınırlı oluşu literatürde bir boşluğa işaret etmektedir (Hubbard ve Mannell, 2001; Hung ve Petrick, 2012; Jackson vd., 1993; White, 2008). Evans ve Gagnon (2019), kısıtlamaları tanımlamanın ve başa çıkma stratejisi geliştirmenin seyahat niyeti üzerinde olumlu etkileri olabileceğini belirtmiştir.

Araştırmalar, kısıtlamalarla baş etme stratejileri ile özgüven ve öz-yeterlilik algısı arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Önceki seyahat deneyimi olan bireylerin seyahat niyetlerinin daha yüksek olduğu; yaş ve demografik özelliklerin bu stratejilerin etkinliğini etkileyebileceği bildirilmektedir (Xie ve Ritchie, 2019; Sönmez

ve Graefe, 1998). Özellikle öğrencilerde bu yetenek algısının daha düşük olabileceği ifade edilmektedir.

Son olarak, içsel kısıtlamalar ile seyahat niyeti arasındaki ilişkide başa çıkma stratejilerinin aracılık rolü desteklenmemiştir. Literatürde bu konuda bir kıyaslama yapılabilecek çalışmanın bulunmaması, bu bulguyu özgün kılmaktadır. Kadınların günümüzde artan özgüveni, eğitim düzeyi ve iş gücüne katılımı, içsel kısıtlamaların seyahat niyetine olan etkisini azaltmakta ve bu kısıtlarla başa çıkmaya gerek kalmadan seyahat niyetlerinin sürdüğünü göstermektedir. Özgürel (2022) benzer şekilde, kadınların içsel kısıtlamaları düşük düzeyde algıladığını ve eğitim seviyesi arttıkça bu algının daha da azaldığını belirtmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, yalnız seyahat etmenin getirdiği risk ve kısıtlamaların Y ve Z kuşağından kadınların seyahat niyetleri üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, yalnız seyahat motivasyonu, kısıtlılıklarla başa çıkma stratejileri ve algılanan davranış kontrolünün aracı bir rol oynayıp oynamadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Bununla birlikte günümüzde kadınların ekonomik bağımsızlığı, eğitim seviyeleri, iş gücüne katılımları ve seyahat deneyimlerinin artmasına rağmen, yalnız seyahat eden kadınlar hala yaşadıkları ve seyahat ettikleri toplumlar tarafından bir dizi kısıtlamaya maruz kalabilmektedir.

Bu çalışmada analiz sonucunda üç risk türü dikkate alınmıştır. Bunlar; cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerdir. Ortaya çıkan bir diğer analiz sonucunda kısıtlılıklar; içsel kısıtlamalar ve yapısal kısıtlamalar olarak değerlendirilmiştir. Yapısal eşitlik modellemesine ilişkin doğrudan etkiler sonucunda, cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerin motivasyon üzerindeki etkisi desteklenmemiştir. Benzer şekilde cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi de desteklenmemiştir.

Bunun yanı sıra, seyahat motivasyonunun hem seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi hem de algılanan davranış kontrolünün üzerindeki etkisi desteklenmiştir. Bir diğer bulguda, kısıtlılıkların, başa çıkma stratejileri üzerindeki etkisinde içsel kısıtlamaların desteklenmediği fakat yapısal kısıtlamalar üzerinde negatif bir etki

göstererek desteklenmiştir. Benzer şekilde kısıtlılıkların seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde içsel kısıtlamaların desteklenmediği fakat yapısal kısıtlamalar üzerinde negatif bir etki göstererek desteklenmiştir. Diğer bir bulguda başa çıkma stratejilerinin hem ADK üzerindeki etkisi hem de seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi desteklenmiştir. Bunun yanında ADK' nin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi de desteklenmiştir.

Son olarak çalışmada, yapısal eşitlik modellemesine ait aracılık testi sonucunda, cinsel temelli, destinasyon kaynaklı ve sosyo-psikolojik risklerin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde seyahat motivasyonun aracılık etkisi desteklenmemiştir. Bunun yanında kısıtlılıkların seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde başa çıkma stratejilerinin aracılık etkisi içsel kısıtlamalar üzerinde desteklenmemiştir. Ancak yapısal kısıtlamaların seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde başa çıkma stratejilerinin aracılık etkisi negatif bir anlamda desteklenmiştir. Çalışmada yer alan son bulguda, seyahat motivasyonun ve başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde ADK' nin aracılık etkisi desteklenmiştir.

Teorik Katkılar

Bu çalışma, yalnız seyahat eden Y ve Z kuşağında doğan kadınlara ilişkin mevcut literatüre, yalnız seyahat etmenin getirdiği risk ve kısıtlılıkları, seyahat etme niyetleri üzerindeki etkisini anlamaya dair bir incelemeyle katkıda bulunmaktadır. Bunun yanında, yalnız seyahat motivasyonu, kısıtlılıklarla baş etme stratejileri ve algılanan davranış kontrolünün aracı bir rol oynayıp oynamadığını tespit etmeye yöneliktir. Mevcut çalışma, kadınların yalnız seyahat etme davranışlarının ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasını sağlamakta ve ulusal ve uluslararası literatürde yalnız seyahat eden kadınlarla ilgili çalışmaların eksikliği nedeniyle literatüre katkıda bulunmaktadır.

Önemli bulgular arasında yer alan sonuçlarda ilk olarak, yalnız seyahatin belirleyicileri arasında olan riskler, seyahat motivasyonu ve yalnız seyahat etme niyetinde olan Y ve Z kuşağı kadınları arasında cinsel temelli riskler, destinasyondan kaynaklı riskler ve sosyo-psikolojik risklere karşı dayanıklılığını vurgulamaktadır. Mevcut literatürde yer alan çok sayıda çalışma, algılanan risklere rağmen kadınların yalnız seyahat etmeye motive olduğunu göstermektedir. Jordan ve Gibson

(2005), kadınların yalnız seyahatlerinde olumlu veya olumsuz durumlara rağmen, onları etkilemediğini ve seyahat etmeye devam ettiklerini ortaya koymuştur.

Nguyen ve Hsu (2022) da algılanan riskin Güneydoğu Asya'daki yalnız kadın gezginler için motive edici bir faktör olabileceğini öne sürmüştür. Bir sonraki çalışmada Nguyen ve Hsu (2024) Endonezyalı Müslüman ve gayrimüslim kadınlar arasında yalnız seyahat etme niyetini incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, Müslüman kadınların Müslüman olmayan kadınlara kıyasla daha yüksek düzeyde seyahat motivasyonu, davranışlarını düzenleme konusunda daha fazla kapasite, yalnız seyahat etme konusunda daha belirgin bir niyet ve yeni deneyimleri benimseme konusunda daha büyük bir eğilim sergilediklerini göstermiştir.

Yang vd. (2018a) çalışmalarında, Asyalı yalnız kadın gezginlerin, kendilerini dönüştürmelerini ve risklerle yüzleşmelerini gerektiren bir pratik olan yalnız seyahat ederek toplumsal cinsiyet normlarına direndiklerini vurgulamıştır. Yazarlar ayrıca, yalnız kadın seyahatinin kadın gezginler arasında bir tür gönüllü risk alma davranışı olarak algılandığını öne sürmektedir. Dolayısıyla çalışma Y ve Z kuşağında yer alan yalnız seyahat etme niyetinde olan kadınların seyahat öncesinde risk algılamadıkları söylenebilir. Bununla birlikte seyahat motivasyonlarının ve seyahat etme niyetlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Bir diğer bulguda, seyahat motivasyonun yalnız seyahat eden kadınların davranışlarını hem seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi hem de algılanan davranış kontrolünün üzerindeki etkisini göstermektedir. Mevcut literatürde, Planlı Davranış Teorisi (PDT/TPB) modelinin ve seyahat niyetinin odak noktası, turist davranışının ve turistlerin seyahat kararlarının önemini vurgulamak için tek başına seyahat etme motivasyonu olmuştur (de Leeuw vd., 2015; Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Bu çalışmaların altında yatan varsayım, tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol yapılarını kapsayan PDT modelinin turist davranışlarını anlamak için daha incelikli ve kapsamlı bir çerçeve sunduğudur. Sonuç olarak, PDT modeli araştırma çerçevesine dahil edilmiştir. Araştırmacılar tarafından motivasyonun PDT modeli (tutum, öznel norm, algılanan davranış kontrolü) üzerinden turist davranışlarını daha iyi biçimde ortaya koyacağı düşünüldüğünden araştırma çerçevesine dahil edilmiştir.

Motivasyon üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu seyahat niyetine odaklanmış, bu da kavramsal yakınlık nedeniyle seyahat niyetinin davranışsal niyetle bütünleştirilmesine yol açmıştır (Jang vd., 2009). Dolayısıyla, Ajzen'in (1996) PDT (Planlı Davranış Teorisi) modeli çok sayıda çalışmaya dahil edilmiş ve geliştirilmiştir. PDT, motivasyonun niyetin önemli bir yordayıcısı olarak rolünü de desteklemektedir (de Leeuw vd., 2015). Yapılan çalışmalar, seyahat motivasyonunun bireylerin destinasyon seçimindeki davranışlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur (Hsu vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Mohaidin vd., 2017; Soliman, 2021). Bu çalışmaların bulguları, seyahat motivasyonu ve niyeti arasında yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir ki bu da psikolojik açıdan şaşırtıcı değildir. Bireyler seyahat etmek için önce içsel veya dışsal (Deci ve Ryan, 2013) bir motivasyon arar ve ardından bu motivasyonları gerçekleştirmenin yollarını aramaktadır.

Çalışmada yer alan önemli bir bulguda, kısıtlılıklar arasından, başa çıkma stratejileri üzerindeki etkisinde içsel kısıtlamaları etkilemediği fakat yapısal kısıtlamalar üzerinde negatif bir etki göstermiştir. Bunun yanında çalışmada yer alan benzer bir bulguda, kısıtlılıkların seyahat etme niyeti üzerindeki etkisinde içsel kısıtlamaların desteklenmediği fakat yapısal kısıtlamalar üzerinde negatif bir etki göstererek desteklenmiştir.

Literatürde çalışmalara göre, Lee vd. (2012) seyahat kısıtlamalarının 'içsel, etkileşimsel ve çevresel' boyutlarının engelli ve genellikle (%37,8) 30 yaşlarındaki erkek bireyler açısından incelendiğinde seyahat niyeti üzerinde önemli bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Benzer şekilde Özgürel'de (2022) çalışmasında 18-30 yaş aralığındaki ancak kadın bireyleri kapsamakta ve daha az içsel kısıtlama yaşadığını belirtmiştir. Dolayısıyla, literatürde yer alan sınırlı çalışmalara ek olarak bu çalışma, kadın katılımcıların olması ve yaş değişkeni bakımından benzerlik taşımasıyla bireylerde içsel kısıtlamaları az algıladığını veya hiç algılamadığını destekler niteliktedir.

Yapısal kısıtlamalar açısından, Özgürel'in (2022) yalnız seyahat eden kadınlara odaklanan çalışması, bu kısıtlılıkların zaman ve maliyet açısından yaş değişkenine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmada, 18-30 yaş aralığındaki bireylerin daha fazla yapısal kısıtlamalar yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim

seviyesi arttıkça içsel kısıtların azaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte mevcut çalışma ile benzer bir sonuç elde edilmiştir.

Literatürde yer alan çeşitli çalışmalar, kadınların seyahat öncesinde yapısal ve pratik nitelikte çeşitli kısıtlamalarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Örneğin, Wilson (2004), kadınların seyahate çıkmadan önce özellikle zaman kısıtlamaları ve ekonomik sınırlamalarla karşılaştığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Fendt ve Wilson (2012), sörf turizmi bağlamında kadınların karşılaştığı başlıca engellerin lojistik zorluklar (örneğin, sörf ekipmanlarının taşınması) ve ekonomik kısıtlamalar olduğunu tespit etmiştir. Türkiye bağlamında, Kaba ve Emekli'nin (2018) yalnız seyahat eden kadınlar üzerine yürüttüğü araştırmada, katılımcıların önemli bir bölümünün seyahat kararlarını alırken ekonomik açıdan erişilebilir alternatifleri tercih etme eğiliminde olduğu saptanmıştır. Yang (2021) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise, güvenlik kaygıları, finansal kısıtlamalar ve sosyal sınırlamaların yalnız seyahat eden bireylerin katılımı ve seyahat deneyimleri üzerinde kısıtlayıcı bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, Mâni ve Jose'nin (2020) ataerkil bir yapıya sahip olan Kerala bölgesinde gerçekleştirdiği araştırma, kadınların yalnız seyahatlerinde ciddi güvenlik endişeleri yaşadığını ortaya koymuştur.

Ayrıca bu çalışmada içsel kısıtlamaların hem kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerini üzerinde hem de seyahat etme niyeti üzerinde herhangi bir etki göstermemiş olması, Özgürel'in (2022) çalışmasında 18-30 yaş arasında katılımcıların yer alması ve eğitim düzeyleri yüksek olan bireylerde içsel kısıtlamaları daha az algılamalarıyla ilişkilendirilebilir. Çünkü mevcut çalışmada 18-24 yaş aralığındaki kadın katılımcıların %70,5 oranında olduğu ayrıca en yüksek eğitim seviyesinin lisans (%52) olmasıyla benzerlik taşımaktadır. Sonuç olarak, çalışmalarda yer alan bulgular yalnız seyahatlerde maliyetin daha yüksek olmasıyla ilişkilendirilebilir. Yapısal kısıtlamaların yarattığı bu olumsuz etki bireylerin seyahat etme niyetini de olumsuz etkileyebilmektedir. Bununla birlikte literatürde yapısal kısıtlamalar üzerine araştırma sayısı yetersizdir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, başa çıkma stratejilerinin hem ADK hem de seyahat etme niyeti üzerinde olumlu bir etki yarattığını ortaya koymaktadır. Bu durum, yalnız seyahat eden kadınların başa çıkma stratejilerinde ne derece etkili

olduklarının, sahip oldukları beceri ve kontrol düzeyiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, başa çıkma stratejilerinin seyahat etme niyeti üzerinde etkili olması şaşırtıcı değildir; zira seyahat etme niyeti, bireylerin davranışsal eğilimleriyle bağlantılıdır ve bu bağlamda başa çıkma stratejilerinden etkilenmektedir. Dolayısıyla, yalnız seyahat eden kadınların bu stratejileri etkili bir şekilde uygulayabilmeleri için belirli becerilere, zamana, finansal kaynaklara ve bazen de fırsata (şansa) ihtiyaç duydukları söylenebilir. Aynı zamanda seyahat etme isteğinin yüksek olması, başa çıkma stratejilerinin kullanımını da teşvik edebilmektedir. Bu iki bulgu, seyahat davranışlarının oluşum sürecindeki ilk adımlar olarak değerlendirilebilir.

Mevcut literatür, seyahat kısıtlamalarının bireylerin seyahat niyetlerini olumsuz etkileyebileceğini, ancak bu olumsuzlukların başa çıkma stratejileri aracılığıyla hafifletilebileceğini ortaya koymaktadır (Evans ve Gagnon, 2019; Hubbard ve Mannell, 2001; Li, 2020; Slaney vd., 2025). Ancak, bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Literatürdeki bulgulara paralel olarak, yalnız seyahat eden kadınların geliştirdiği başa çıkma stratejilerinin, seyahat niyetlerini olumsuz yönde etkilemediği ve seyahat arzularının gerçekleşmesine engel oluşturmadığı görülmektedir (Ngwira vd., 2020; Yang vd., 2018; Wilson ve Little, 2008).

Bu çalışmada algılanan davranışsal kontrolün (ADK), seyahat etme niyeti üzerindeki etkisi doğrulanmıştır. Turizm literatüründe ADK'nin niyet üzerindeki etkisi sıkça araştırılmış olup, bu ilginin temelinde ADK'nin niyetle olan güçlü ilişkisi yer almaktadır (Bianchi, 2021; Chen ve Tung, 2014; Han vd., 2010; Hsu ve Huang, 2012; Meng ve Cui, 2020). Özellikle yeşil otel tercihi gibi belirli davranışlarda ADK'nin niyet üzerindeki belirleyici rolü dikkat çekmektedir (Cop vd., 2020; Lee ve Lee, 2021; Rahman vd., 2023). ADK, bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirme konusundaki yeterliliği ve fırsatlara sahip olma inancıyla şekillenmekte olup, bu inanç seyahat etme niyetini doğrudan etkileyebilmektedir.

Çalışmada yer alan değişkenlerin aracılık rolleri incelendiğinde, seyahat motivasyonunun cinsel temelli, destinasyon temelli ve sosyo-psikolojik risklerin seyahat niyeti üzerindeki etkisine aracılık etmediği belirlenmiştir. Bu bulgu, yalnız seyahat eden kadınların risk algılarını sınırlı düzeyde deneyimledikleri ya da bu

riskleri göz ardı ettikleri ve dolayısıyla seyahat motivasyonlarının seyahat niyetlerini olumsuz yönde etkilemediğini göstermektedir. Literatürde de yalnız seyahat eden kadınların, risklere rağmen yüksek düzeyde seyahat motivasyonuna sahip oldukları belirtilmektedir. Ayrıca seyahat motivasyonunun aracı rolüne dair literatürdeki çalışmaların sınırlılığı, bu konunun daha fazla araştırılmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Örneğin, Khan vd. (2019) çalışmasında, seyahat motivasyonu aracı değişken olarak modele dahil edildiğinde, yalnız seyahat riskinin seyahat niyeti üzerindeki olumsuz etkisinin hafifletilebildiği gösterilmiştir. Ancak bu çalışmada riskin seyahat niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadığından, motivasyonun aracılık etkisi de istatistiksel olarak doğrulanmamıştır.

İçsel kısıtlamalar açısından değerlendirildiğinde, başa çıkma stratejilerinin bu kısıtlamaların seyahat niyeti üzerindeki etkisine aracılık etmediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, yapısal kısıtlamaların seyahat niyeti üzerindeki etkisine başa çıkma stratejilerinin aracılık ettiği hipotez de olumsuz yönde desteklenmiştir. İçsel kısıtlamaların hem başa çıkma stratejileri üzerinde hem de seyahat niyeti üzerinde etkisiz olması, katılımcıların büyük ölçüde 18-24 yaş aralığında olması ve çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitime sahip olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu yaş grubunun genç ve nispeten tecrübesiz olması, içsel kısıtlamaların farkında olunmamasına veya bu kısıtlamaların önemsenmemesine neden olabilir (Özgürel, 2022).

Bununla birlikte, çalışmada dikkat çeken bulgulardan biri, yapısal kısıtlamaların seyahat niyeti üzerindeki doğrudan olumsuz etkisinin, başa çıkma stratejilerinin modele dahil edilmesiyle dahi devam etmesidir. Bu durum, katılımcıların yapısal engellerle başa çıkmada yeterli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun öğrenci olması ve ekonomik olarak bağımsız olmamaları da maliyet, ulaşım, zaman ve güvenlik gibi yapısal kısıtlamaları daha derinlemesine deneyimlemelerine neden olabilir. Hubbard ve Mannell (2001), birey ile kısıtlamalar arasındaki ilişkide başa çıkma stratejilerinin rolünü vurgulamakla birlikte, turizm bağlamında bu stratejilerin etkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Hung ve Petrick'in (2012) kruvaziyer turizmi bağlamında geliştirdiği "kısıtlama-etkisi-hafifletme" modeli, seyahat kısıtlamaları ile seyahat niyeti arasındaki negatif ilişkiyi doğrulamıştır. Bu bağlamda, yapısal

kısıtlamaların yalnız seyahat etme niyetini hem doğrudan hem de dolaylı olarak azalttığı görülmektedir. Başa çıkma stratejilerinin bu olumsuz ilişkiyi hafifletmedeki yetersizliği, yapısal kısıtlamalarla başa çıkabilmek için daha sistematik ve bütüncül çözümlere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın son bulgusu, ADK'nin seyahat motivasyonu ve başa çıkma stratejileri ile seyahat niyeti arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğini göstermiştir. Ancak, bu yöndeki çalışmalar turizm literatüründe oldukça sınırlıdır. Mevcut literatürde ADK'nin çeşitli alanlardaki aracılık etkisi desteklenmektedir (Arnautovska vd., 2019; Alexandris vd., 2007; Cheng vd., 2005; Cop vd., 2020; Tadi vd., 2024; Zhao ve Liu, 2023). Ajzen'in (1985) Planlı Davranış Teorisi kapsamında geliştirdiği modelde de ADK'nin aracılık işlevi öne çıkmaktadır. Turizm bağlamında, özellikle yalnız seyahat eden bireylerde ADK'nin rolü üzerine yapılan araştırmalar, ADK'nin bireylerin niyetlerini hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkileyebileceğini ortaya koymuştur (Chung vd., 2017; Zhao ve Liu, 2023). Bu çalışmalar, ADK'nin davranışsal yaklaşımlar çerçevesinde çeşitli disiplinlerdeki uygulanabilirliğini ve önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma, Y ve Z kuşağına mensup kadın gezginler arasında yalnız seyahat davranışlarının dinamiklerini ve bu davranışların altında yatan psikolojik ve yapısal etmenleri ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, yalnız seyahat eden kadınların risk ve kısıtlamalara rağmen seyahat etme niyetlerini sürdürebildiklerini, ancak yapısal engellerle mücadelede daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu kapsamda, gelecekteki araştırmaların yalnız kadın gezginlerin seyahat öncesi, seyahat süreci ve sonrasında yaşadıkları risk ve kısıtlamaları daha derinlemesine incelemesi; ayrıca motivasyon, başa çıkma stratejileri ve ADK'nin bu süreçlerdeki rollerine odaklanması önerilmektedir.

Pratik Çıkarımlar

Bu çalışma, turizm sektöründeki yöneticiler ve politika yapıcılar için beş temel pratik çıkarım sunmaktadır. İlk olarak, turizm hizmet sağlayıcılarının, yalnız seyahat eden kadın gezginlerin ihtiyaçlarını dikkate alarak seyahat tekliflerini yeniden yapılandırmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, yalnız seyahat eden kadınların seyahat öncesinde ya da seyahat sırasında motivasyonlarını artırmaya yönelik olarak uygun

fiyatlı konaklama ve ulaşım seçeneklerinin sunulması önem arz etmektedir. Özellikle ulaşımı kolaylaştıran ve ekonomik açıdan erişilebilir kampanyaların uygulanması, kadın gezginlerin karşılaştığı yapısal kısıtların azaltılmasına katkı sağlayabilir.

İkinci olarak, kadın gezginlerin seyahatle ilişkili zorlukların üstesinden gelebilmeleri adına; kendini savunma, seyahat planlama ve bütçe yönetimi gibi konuları kapsayan eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Bu tür eğitimler, özellikle Y ve Z kuşağı kadınlara yalnız seyahat konusunda bilgi ve beceri kazandırma açısından destekleyici olabilir. Ayrıca, özel sektörde çalışan kadınlara yönelik olarak seyahati kolaylaştıracak esnek izin politikalarının oluşturulması, zaman ve mali kaynakların daha etkin kullanılmasına olanak tanıyabilir. Bununla birlikte, işverenlerin yılın belirli dönemlerinde çalışanlara yönelik seyahat ödülleri ya da çekilişler yoluyla teşvik edici uygulamalar sunmaları da motivasyonu artırabilir. Devlet düzeyinde ise bireyleri seyahate teşvik etmek amacıyla belirli bütçelerin ayrılması, sosyal politikalar kapsamında değerlendirilebilecek önemli bir adımdır.

Üçüncü olarak, görsel medya aracılığıyla yalnız seyahat eden kadınları görünür kılmak hem toplumsal farkındalığın artmasına hem de kadınların seyahate yönelik motivasyonlarının güçlenmesine katkı sağlayabilir. Bu kapsamda, film, dizi ya da belgesel formatında yalnız kadın gezginlerin deneyimlerini konu alan içeriklerin artırılması önerilmektedir. Söz konusu içerikler hem rol model işlevi görebilir hem de yalnız seyahat kavramının olumlu biçimde temsil edilmesine katkı sunabilir.

Dördüncü olarak, destinasyonlarda yalnız kadın gezginlere yönelik özel bilgilendirme materyallerinin sunulması önerilmektedir. Bu doğrultuda, basit mini kitapçıklar, bilgilendirici afişler ya da yönlendirici panolar gibi materyaller kadın gezginlerin seyahatleri sırasında karşılaşılabilecekleri durumlara yönelik rehberlik sunabilir.

Son olarak, yalnız seyahat eden kadınların birbirlerine destek olabilecekleri çevrim içi bir uygulamanın geliştirilmesi önerilmektedir. Bu uygulama, kadın gezginlerin seyahat süresince iletişim kurabilecekleri, bilgi paylaşabilecekleri ve dayanışma sağlayabilecekleri bir dijital ağ oluşturabilir. Uygulamanın mobil erişimi, telefon operatörleri tarafından yalnız kadın gezginlere ücretsiz olarak sağlanabilir. Bu tür girişimler, turizmde toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırarak, yalnız kadın

gezinlerin seyahat etme isteği, motivasyonu, algılanan davranışsal kontrolleri ve kısıtlamaları üzerindeki etkileri olumlu yönde dönüştürebilir.

Sınırlılıklar ve Gelecekteki Araştırmalar İçin Öneriler

Bu çalışmanın iki sınırlaması vardır. İlk olarak katılımcılar, 1981- 2006 yılları arasında doğan Türkiye’deki Y ve Z kuşağındaki kadınlardan oluşmaktadır. İkincisi, kadınların yalnız seyahat etme konusunda kültürel ve toplumsal açıdan baskı altında hissetmeleri, çalışmaya olan yaklaşımı etkilediğinden araştırmada yeterli sayıda katılımcıya ulaşmayı engellemiştir.

Bu sınırlamaları ele almak için, gelecekteki araştırmalar kadın ve erkek katılımcılardan oluşan cinsiyet odaklı bir araştırma yaparak karşılaştırma yapabilir. Ayrıca farklı kültürden oluşan katılımcıları ele alarak yalnız seyahat etme davranışları karşılaştırılabilir. Bunun yanında yalnız seyahatlerde riskler, kısıtlamalar, seyahat etme niyetleri, seyahat motivasyonları, algılanan davranış kontrolü ve kısıtlılıklarla başa çıkma stratejilerinin önemini değerlendirmek ve literatürdeki eksikliklerin giderilmesini sağlamak için hem nicel hem de nitel metodolojiler kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abbasian, S. (2019). Solo travellers to city destinations: an exploratory study in Sweden. *International Journal of Tourism Cities*, 5(1), 35-50.
- Ajzen, I. (1996). *Attitudes, personality, and behavior*. (7). USA: Open University.
- Aksu, G., Eser, M.T. ve Güzeller, O. (2017). *Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile Yapısal Eşitlik Modeli Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alexandris, K., Barkoukis, V., & Tsormpatzoudis, C. (2007). Does the theory of planned behavior elements mediate the relationship between perceived constraints and intention to participate in physical activities? A study among older individuals. *European Review of Aging and Physical Activity*, 4, 39-48.
- Allan, M. (2014). Why do Jordanian tourists travel abroad? Push and pull theory perspective. *Dirasat: Human and Social Sciences*, 41(1), 662-670.
- Almaiah, M. A., Al-Rahmi, A. M., Alturise, F., Alrawad, M., Alkhalaf, S., Lutfi, A., Al-Rahmi, W. M., & Awad, A. B. (2022). Factors influencing the adoption of internet banking: An integration of ISSM and UTAUT with price value and perceived risk. *Frontiers in Psychology*, 13, 919198.
- Alonso-Vazquez, M., Yang, E. C. L., Pages Vidal, M. D. M., & Khoo, C. (2024). Going solo during the pandemic: a generational segmentation of solo female travellers. *Current Issues in Tourism*, 27(3), 381-395.
- Algı sözcüğünün anlamı. *Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr>, erişim tarihi:14.05.2024.
- Anderson, J., & Gerbing, D. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended twostep approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411–423.
- Angoff, W. H. (1988). Validity: An evolving concept. In H. Wainer & H. I. Braun (Eds.), *Test validity* (19–32). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Asbollah, A. Z. B., Lade, C., & Michael, E. (2013). The tourist's gaze: From the perspective of a Muslim woman. *Tourism analysis*, 18(6), 677-690.
- Aslan, E. B. (2023). *Kadınların Yalnız Seyahatinde Kısıtlayıcıların X, Y ve Z Kuşaklarının Seyahat Niyetine Etkisi: Türkiye Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslantürk, E., & Unur, K. (2019). Travel experiences of women travelling alone. *Journal of Travel and Hotel Management*, 16(3), 493-514.
- Arnautovska, U., Fleig, L., O'callaghan, F., & Hamilton, K. (2019). Older adults' physical activity: The integration of autonomous motivation and theory of planned behaviour constructs. *Australian Psychologist*, 54(1), 46-54.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (2012). Specification, evaluation, and interpretation of structural equation models. *Journal of the academy of marketing science*, 40, 8-34.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Macmillan: W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Baron, M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Bayram, N. (2016). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Amos Uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. London, Newbury Park, New Delhi: SAGE Publications.
- Bernard, S., Rahman, I., & McGehee, N. G. (2022). Breaking barriers for Bangladeshi female solo travellers. *Tourism Management Perspectives*, 41, 100932.

- Bettman, J. R. (1973). Perceived risk and its components: A model and empirical test. *Journal of marketing research*, 10(2), 184-190.
- Bianchi, C. (2016). Solo holiday travellers: Motivators and drivers of satisfaction and dissatisfaction. *International Journal of Tourism Research*, 18(2), 197-208.
- Bianchi, C. (2022). Antecedents of tourists' solo travel intentions. *Tourism review*, 77(3), 780-795.
- Blazey, M. A. (1987). The differences between participants and non-participants in a senior travel program. *Journal of travel research*, 26(1), 7-12.
- Boguszewicz-Kreft, M., Kuczamer-Kłopotowska, S., & Kozłowski, A. (2022). The role and importance of perceived risk in medical tourism. Applying the theory of planned behaviour. *Plos one*, 17(1), e0262137.
- Bosnjak, M., Ajzen, I., & Schmidt, P. (2020). The theory of planned behavior: Selected recent advances and applications. *Europe's journal of psychology*, 16(3), 352.
- Breda, Z., Santos, A., Kliček, T., & Dinis, G. (2020). *Profile, motivations, and experiences from Portuguese solo female travellers*. In A. Pius, H. H. Alharahsheh, A. A. Adesanmi (Eds.), *Contemporary management approaches to the global hospitality and tourism industry*, USA: IGI Global.
- Brown, L., & Osman, H. (2017). The female tourist experience in Egypt as an Islamic destination. *Annals of Tourism Research*, 63, 12-22.
- Byrne, B.M. (1998). *Structural Equation Modeling With Lisrel, Prelis, and Simplis: Basic Concepts, Applications, and Programming* (1st ed.). New York: Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203774762>
- Byrne, B. M. (2013). *Structural equation modeling with AMOS* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with Amos: Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). New York: Taylor and Francis Group.

- Carr, N. (2000). An exploratory study of young women's use of leisure spaces and times: constrained, negotiated, or unconstrained behaviour?. *World Leisure Journal*, 42(3): 25-32.
- Carvalho, G., Baptista, M. M., & Costa, C. (2015). Women traveling alone: reflections on gender and tourism experiences. *Revista Turismo & Desenvolvimento*, 23, 59-67.
- Carvalho, M. A. M. (2022). Factors affecting future travel intentions: Awareness, image, past visitation and risk perception. *International Journal of Tourism Cities*, 8(3), 761-778.
- Cattell, R. B. (1978). *The scientific use of factor analysis*. New York: Plenum.
- Cavagnaro, E., Staffieri, S., Carrieri, A., Burns, K., Chen, N., & Fermani, A. (2021). Profiling for sustainable tourism: Young travellers' self-transcendence values and motivations. *European Journal of Tourism Research*, 28, 2810.
- Cesur, M. (2014). *Tek Başına Seyahat Eden Kadın Turistlerin Seyahat Kısıtlayıcıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Charfeddine, L., & Dawd, I. (2022). Analysis of the resilience of the Turkey tourism industry to exogenous shocks: new evidence from a NARDL model. *Tourism Recreation Research*, 49(3), 529– 544.
- Chen, M. F., & Tung, P. J. (2014). Developing an extended theory of planned behavior model to predict consumers' intention to visit green hotels. *International journal of hospitality management*, 36, 221-230.
- Chen, Y., Yang, E. C. L., Moyle, B., & Le, T. H. (2023). Exploring the Travel Experience of Chinese Solo Female Travelers Through a Gender and Cultural Lens. *Journal of China Tourism Research*, 1–19.
- Cheng, S., Lam, T., & Hsu, C. H. (2005). Testing the sufficiency of the theory of planned behavior: A case of customer dissatisfaction responses in restaurants. *International Journal of Hospitality Management*, 24(4), 475-492.

- Chew, E. Y. T., & Jahari, S. A. (2014). Destination image as a mediator between perceived risks and revisit intention: A case of post-disaster Japan. *Tourism management*, 40, 382-393.
- Chun, S. B., Halpenny, E. A., Jeon, J. Y., & Lee, C. W. (2022). Leisure constraints and negotiation among Canadian and South Korean mountain hikers: An extension of motivations with the constraints-effect-mitigation model. *Leisure Sciences*, 47(1), 1-28.
- Chung, J. Y., Baik, H. J., & Lee, C. K. (2017). The role of perceived behavioural control in the constraint-negotiation process: The case of solo travel. *Leisure Studies*, 36(4), 481-492.
- Chiang, C. Y., & Jogaratnam, G. (2006). Why do women travel solo for purposes of leisure? *Journal of Vacation Marketing*, 12(1), 59-70.
- Cohen, E. (1972). Toward a sociology of international tourism. *Social research*, 164-182.
- Cop, S., Alola, U. V., & Alola, A. A. (2020). Perceived behavioral control as a mediator of hotels' green training, environmental commitment, and organizational citizenship behavior: A sustainable environmental practice. *Business Strategy and the Environment*, 29(8), 3495-3508.
- Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005). Best Practices in Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations for Getting the Most From Your Analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 10(7).
- Cox, D. F., & Rich, S. U. (1964). Perceived Risk and Consumer Decision-Making: The Case of Telephone Shopping. *Journal of Marketing Research*, 1(4), 32-39.
- Crawford, D. W., & Godbey, G. (1987). Reconceptualizing barriers to family leisure. *Leisure Sciences*, 9(2), 119-127.
- Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of tourism research*, 6(4), 408-424.

- Crompton, J. L., & McKay, S. L. (1997). Motives of visitors attending festival events. *Annals of tourism research*, 24(2), 425-439.
- Çolak, A. S. (2019). *Marka Deneyimi Algılanan Risk ve Satın Alma Niyeti Üzerine bir Uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dann, G. M. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of tourism research*, 4(4), 184-194.
- Dann, G. M. (1981). Tourist motivation an appraisal. *Annals of tourism research*, 8(2), 187-219.
- De Leeuw, A., Valois, P., Ajzen, I., & Schmidt, P. (2015). Using the theory of planned behavior to identify key beliefs underlying pro-environmental behavior in high-school students: Implications for educational interventions. *Journal of environmental psychology*, 42, 128-138.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2013). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Springer Science& Business Media.
- Dehon, C., Weems, C. F., Stickle, T. R., Costa, N. M., & Berman, S. L. (2005). A cross-sectional evaluation of the factorial invariance of anxiety sensitivity in adolescents and young adults. *Behaviour Research and Therapy*, 43(6), 799-810.
- Deniz, A., & Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 301-330.
- Dereli, G. (2021). *Türkiye’de Yalnız Seyahat Eden Kadınlar Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DiClemente, C. C., Prochaska, J. O., Fairhurst, S. K., Velicer, W. F., Velasquez, M. M., & Rossi, J. S. (1991). The process of smoking cessation: an analysis of

precontemplation, contemplation, and preparation stages of change. *Journal of consulting and clinical psychology*, 59(2), 295.

Dimanche, F., & Lepetic, A. (1999). New Orleans tourism and crime: A case study. *Journal of travel research*, 38(1), 19-23.

Dimock, M. (2019). Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins. *Pew Research Center*, 17(1), 1-7.

Doll, W. J., Xia, W., & Torkzadeh, G. (1994). A confirmatory factor analysis of the end-user computing satisfaction instrument. *MIS quarterly*, 453-461, <https://doi.org/10.2307/249524>

Dong, X., Wang, R., & Zhou, Y. (2020). Can Negative Travel Habits Hinder Positive Travel Behavioural Change under Beijing Vehicle Restrictions?. *Promet-Traffic&Transportation*, 32(5), 691-709.

Donni, R., Dastane, D. O., Haba, H. F., & Selvaraj, K. (2018). Consumer perception factors for fashion M-commerce and its impact on loyalty among working adults. *Business and Economic Research*, 8(2), 168-192.

Dowling, G. R., & Staelin, R. (1994). A model of perceived risk and intended risk-handling activity. *Journal of consumer research*, 21(1), 119-134.

Crawford, D.W., Jackson, E. L., & Godbey, G. (1991) A hierarchical model of leisure constraints, *Leisure Sciences*, 13(4), 309-320, DOI: 10.1080/01490409109513147.

Efron, B. ve Tibshirani, R. J. (1993). *An introduction to the bootstrap*. Boca Raton, FL: Chapman & Hall.

Erdoğan, A. (2016). *Algılanan hizmet kalitesi, hizmet değeri ve memnuniyet üzerinde algılanan risk faktörünün etkisi: Sağlıklı yaşam ve spor merkezleri üzerine bir uygulama* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Erkuş, A. (2016) *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I: Temel Kavramlar ve İşlemler*. (3), Ankara: Pegem Akademi.
- Evans, K., & Gagnon, R. J. (2019). A structural model exploring gender differences in perceived constraints to competition climbing. *Annals of Leisure Research*, 22(4), 444-462.
- Ewald, F. (1993). *Two Infinities of Risk*, Massumi, B. (Ed.): *The politics of everyday fear*, Minneapolis London: U of Minnesota Press.
- Falarz, M., Bielec-Bąkowska, Z., Wypych, A., Matuszko, D., Niedźwiedź, T., Pińskwar, I., ... & Wibig, J. (2021). *Climate Change in Poland—Summary, Discussion and Conclusion*. In *Climate Change in Poland: Past, Present, Future*. Cham: Springer International Publishing.
- Featherman, M., Jia, S. J., Califf, C. B., & Hajli, N. (2021). The impact of new technologies on consumers beliefs: Reducing the perceived risks of electric vehicle adoption. *Technological Forecasting and Social Change*, 169, 120847.
- Fendt, L. S., & Wilson, E. (2012). ‘I just push through the barriers because I live for surfing’: How women negotiate their constraints to surf tourism. *Annals of Leisure Research*, 15(1), 4-18.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2009). *Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach* (1). New York: Psychology Press.
<https://doi.org/10.4324/9780203838020>
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Fleischer, A., & Pizam, A. (2002). Tourism constraints among Israeli seniors. *Annals of tourism research*, 29(1), 106-123.

- Frederick, C. J., & Shaw, S. M. (1995). Body image as a leisure constraint: Examining the experience of aerobic exercise classes for young women. *Leisure sciences*, 17(2), 57-73.
- Fuchs, G., & Reichel, A. (2011). An exploratory inquiry into destination risk perceptions and risk reduction strategies of first time vs. repeat visitors to a highly volatile destination. *Tourism management*, 32(2), 266-276.
- Furedi, F. (2017). *Korku Kültürü, Risk Almanın Riskleri*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gao, J., & Kerstetter, D. L. (2016). Using an intersectionality perspective to uncover older Chinese female's perceived travel constraints and negotiation strategies. *Tourism Management*, 57, 128-138.
- Gao, S., Mokhtarian, P. L., & Johnston, R. A. (2008). Exploring the connections among job accessibility, employment, income, and auto ownership using structural equation modeling. *The Annals of Regional Science*, 42, 341-356.
- Gilbert, D., & Hudson, S. (2000). Tourism demand constraints: A skiing participation. *Annals of Tourism Research*, 27(4), 906-925
- Graham, J. W., Cumsille, P. E., & Elek-Fisk, E. (2003). Methods for handling missing data. In J. A. Schinka & W. F. Velicer (Eds.), *Handbook of psychology: Research methods in psychology*, (2), (87–114). John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/0471264385.wei0204>
- Guilford, J. P. (1954). *Psychometric methods* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gustafsson, P. E. (1998). Gender Differences in risk perception: Theoretical and methodological perspectives. *Risk analysis*, 18(6), 805-811.
- Gürbüz, (2021). *Sosyal bilimlerde aracı ve düzenleyici etki analizleri* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Gürbüz, B., & Henderson, K. A. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4), 300-316.

- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, S., & Bayık, M. E. (2021). Aracılık Modellerinin Analizinde Yeni Yaklaşım: Baron ve Kenny'nin Yöntemi Hâlâ Geçerli Mi? *Turkish Journal of Psychology/Türk Psikoloji Dergisi*, 37(88).
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5th eds). New Jersey: PrenticeHall.
- Hair, J. F., Henseler, J., Dijkstra, T. K., & Sarstedt, M. (2014). Common beliefs and reality about partial least squares: comments on Rönkkö and Evermann. *Faculty Publications*, 17(2), 182-209.
- Han, H., & Kim, Y. (2010). An investigation of green hotel customers' decision formation: Developing an extended model of the theory of planned behavior. *International journal of hospitality management*, 29(4), 659-668.
- Han, H., Hsu, L. T. J., & Sheu, C. (2010). Application of the theory of planned behavior to green hotel choice: Testing the effect of environmental friendly activities. *Tourism management*, 31(3), 325-334.
- Harrington, M., Dawson, D., & Bolla, P. (1992). Objective and subjective constraints on women's enjoyment of leisure. *Loisir et société/Society and Leisure*, 15(1), 203-221.
- Hayes, A. F. (2013). Mediation, moderation, and conditional process analysis. Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach, 1(6), 12-20.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (2th ed). New York: The Guilford Press.
- Heimtun, B., & Abelsen, B. (2013). Singles and solo travel: Gender and type of holiday. *Tourism Culture & Communication*, 13(3), 161-174.

- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2005). *Cultures and organizations: Software of the mind* (Vol. 2). New York: McGraw-hill.
- Hooper, K., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling; Guidelines for Determining Model Fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6 (1), 53-60.
- Hosseini, S., Macias, R. C., & Garcia, F. A. (2022). The exploration of Iranian solo female travellers' experiences. *International Journal of Tourism Research*, 24(2), 256-269.
- Hollandalı turist, Bursa'da tacize uğradı. Habertürk.com. <https://www.haberturk.com>, erişim tarihi: 5.11.2024.
- Hsu, C. H., & Huang, S. (2012). An extension of the theory of planned behavior model for tourists. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 36(3), 390-417.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3(4), 424–453.
- Hubbard, J., & Mannell, R. C. (2001). Testing competing models of the leisure constraint negotiation process in a corporate employee recreation setting. *Leisure sciences*, 23(3), 145-163.
- Hull, J. G., Lehn, D. A., & Tedlie, J. C. (1991). A general approach to testing multifaceted personality constructs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(6), 932.
- Hung, K., & Petrick, J. F. (2012). Testing the effects of congruity, travel constraints, and self-efficacy on travel intentions: An alternative decision-making model. *Tourism Management*, 33(4), 855-867.
- Hyde, K. F., & Lawson, R. (2003). The nature of independent travel. *Journal of travel research*, 42(1), 13-23.

- Iso-Ahola, S. E. (1982). Toward a social psychological theory of tourism motivation: A rejoinder. *Annals of tourism research*, 9(2), 256-262.
- Jackson, E. L. (1983). Activity-specific barriers to recreation participation. *Leisure Sciences*, 6(1), 47-60.
- Jackson, E. L. (1993). Recognizing patterns of leisure constraints: Results from alternative analyses. *Journal of leisure research*, 25(2), 129-149.
- Jackson, E. L., & Rucks, V. C. (1995). Negotiation of leisure constraints by junior-high and high-school students: An exploratory study. *Journal of leisure research*, 27(1), 85-105
- Jackson, E. L., Crawford, D. W., & Godbey, G. (1993). Negotiation of leisure constraints. *Leisure sciences*, 15(1), 1-11.
- Jacoby, J. & Kaplan, L. B. (1972) The Components of Perceived Risk. *Proceedings of the Annual Conference of the Association for Consumer Research*, 10, 382-393.
- Jang, S. S., & Feng, R. (2007). Temporal destination revisit intention: The effects of novelty seeking and satisfaction. *Tourism management*, 28(2), 580-590.
- Jang, S., Bai, B., Hu, C., & Wu, C. M. E. (2009). Affect, travel motivation, and travel intention: A senior market. *Journal of hospitality & tourism research*, 33(1), 51-73.
- Jiang, X., Qin, J., Gao, J., & Gossage, M. G. (2022). The mediation of perceived risk's impact on destination image and travel intention: An empirical study of Chengdu, China during COVID-19. *Plos one*, 17(1), e0261851.
- Jordan, F., & Gibson, H. (2005). "We're not stupid... But we'll not stay home either": Experiences of solo women travelers. *Tourism Review International*, 9(2), 195-211.
- Judd, C. M., Smith, E. R., & Kidder, L. H. (1991). *Research methods in social science*. (6th ed) New York: Holt Rinehart & Winston.

- Kaba, B., & Emekli, G. (2018). A Rising Trend in Tourism: Women Travellers travelling alone (The case of Türkiye). *Journal of Aegean Geography*, 27(2), 111-126.
- Karagöz, D., Işık, C., Dogru, T., & Zhang, L. (2021). Solo female travel risks, anxiety and travel intentions: Examining the moderating role of online psychological-social support. *Current Issues in Tourism*, 24(11), 1595- 1612.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS ve AMOS Uygulamalı Nicel-Nitel-Karma*. 2. Basım. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karagöz, Y. (2017) *Spss ve Amos Uygulamaları Nitel-Nicel Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. 2. Basım. Ankara: Nobel Yayın Yayıncılık.
- Karagöz, Y. (2021) *Spss ve Amos Uygulamaları Nitel-Nicel Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. 3. Basım. Ankara: Nobel Yayın Yayıncılık.
- Karakaş, S. (2017). Kaygı ile korku kelimeleri. Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü. <http://www.psikolojisozlugu.com>, erişim tarihi: 13.05.2024.
- Kasemsarn, K., & Nickpour, F. (2017). Barriers and drivers in cultural tourism for five groups in Thailand. *Journal of Tourism and Leisure Studies*, 2(3), 1.
- Kattiyapornpong, U., & Miller, K. E. (2009). Socio-demographic constraints to travel behavior. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 3(1), 81-94.
- Kay, T., & Jackson, G. (1991). Leisure despite constraint: The impact of leisure constraints on leisure participation. *Journal of leisure research*, 23(4), 301-313.
- Kayıp ABD'li İstanbul'da ölü bulundu. *BBC.com* (2024). <https://www.bbc.com/>, erişim tarihi: 5.11.2024.
- Kenney, S. R., Phillips, K. T., Herman, D. S., Keosaian, J., Anderson, B. J., & Stein, M. D. (2020). Perceived behavioral control and barriers to cleaning skin before injecting drugs. *Journal of addiction medicine*, 14(3), 231- 235.

- Kerstetter, D. L., Yen, I. Y., & Yarnal, C. M. (2005). Plowing uncharted waters: A study of perceived constraints to cruise travel, *Tourism Analysis*, 10(2), 137-150.
- Khan, M. J., Chelliah, S., Haron, M. S., & Ahmed, S. (2017). Push factors, risks, and types of visit intentions of international medical travelers—A conceptual model. *International Journal of Healthcare Management*, 10(2), 115- 121.
- Khan, M. J., Chelliah, S., Khan, F., & Amin, S. (2019). Perceived risks, travel constraints and visit intention of young women travelers: the moderating role of travel motivation. *Tourism Review*, 74(3), 721-738.
- Khuong, M. N., & Ha, H. T. T. (2014). The influences of push and pull factors on the international leisure tourists' return intention to Ho Chi Minh City, Vietnam--a mediation analysis of destination satisfaction. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 5(6), 490.
- Kim, E., Ham, S., Yang, I. S., & Choi, J. G. (2013). The roles of attitude, subjective norm, and perceived behavioral control in the formation of consumers' behavioral intentions to read menu labels in the restaurant industry. *International Journal of Hospitality Management*, 35, 203-213.
- Kim, S. S., Kim, M., Park, J., & Guo, Y. (2008). Cave tourism: Tourists' characteristics, motivations to visit, and the segmentation of their behavior. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 13(3), 299-318.
- Kline, R. B. (2011). Hypothesis Testing. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (3rd ed.) (192-209). New York: The Guilford Press.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315788135>
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford publications.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.

- Kotler, P. (2001). *Analyzing Business Markets and Buyer Behavior*, Custom Edition for University of Phoenix (Ed.) *Marketing management, millenium edition*. Boston: Prentice-Hall, Pearson Custom Publishing.
- Kour, P., & Gupta, S. (2019). Analysis of Travel Risk Perception and Travel Intentions among Solo Female Travellers towards Kashmir as a Destination. *Clear International Journal of Research in Commerce & Management*, 10(3), 14.
- Laesser, C., Beritelli, P., & Bieger, T. (2009). Solo travel: Explorative insights from a mature market (Switzerland). *Journal of Vacation Marketing*, 15(3), 217-227.
- Lai, C., Li, X. R., & Harrill, R. (2013). Chinese outbound tourists' perceived constraints to visiting the United States. *Tourism management*, 37, 136-146.
- Lam, T., & Hsu, C. H. (2004). Theory of planned behavior: Potential travelers from China. *Journal of hospitality & tourism research*, 28(4), 463-482.
- Lam, T., & Hsu, C. H. (2006). Predicting behavioral intention of choosing a travel destination. *Tourism management*, 27(4), 589-599.
- Neuburger, L., & Egger, R. (2021). Travel risk perception and travel behaviour during the COVID-19 pandemic 2020: a case study of the DACH region, *Current Issues in Tourism*, 24(7), 1003-1016, DOI: 10.1080/13683500.2020.1803807
- Larson, D. A. (2001). An empirical investigation of the relationship between perceived risk, information search, and cognitive dissonance: A closer look at the differences between in-home and in-store shopping (Published doctoral thesis). Mississippi State University, USA.
- Lawton, M. P. (1978). Leisure activities for the aged. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 438(1), 71-80.
- Lee, B. K., Agarwal, S., & Kim, H. J. (2012). Influences of travel constraints on the people with disabilities' intention to travel: An application of Seligman's helplessness theory. *Tourism Management*, 33(3), 569-579.

- Lee, S., & Scott, D. (2009). The process of celebrity fan's constraint negotiation. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 137-156.
- Lee, W., & Lee, J. K. (2024). Can recreation specialization negatively impact pro-environmental behavior in hiking activity? A self-interest motivational view. *Leisure Sciences*, 46(4), 442-457.
- Leung, K. S., Abdallah, A. B., Copeland, J., & Cottler, L. B. (2010). Modifiable risk factors of ecstasy use: Risk perception, current dependence, perceived control, and depression. *Addictive behaviors*, 35(3), 201-208.
- Li, M., & Cai, L. A. (2012). The effects of personal values on travel motivation and behavioral intention. *Journal of travel research*, 51(4), 473-487.
- Li, X., Liu, J., Su, X., Xiao, Y., & Xu, C. (2022). Exploration of leisure constraints perception in the context of a pandemic: An empirical study of the Macau light festival. *Frontiers in Psychology*, 13, 822208.
- Li, Y. (2020). *Motivations and Constraints of Chinese Backpacking "Donkey Friends": Mediating Effects of Negotiation Strategies* (Published doctoral thesis). Canada University of Guelph.
- Liao, J. Y., Chang, L. C., Hsu, H. P., Huang, C. M., Huang, S. F., & Guo, J. L. (2017). Integrated theory of planned behavior with extrinsic motivation to predict intention not to use illicit drugs by fifth-grade students in Taiwan. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 26(6), 454-462.
- Lim, N. (2003). Consumers' perceived risk: sources versus consequences. *Electronic commerce research and applications*, 2(3), 216-228.
- Liu, J., & Gao, J. (2008). Based tourism risk perception conceptual model—A case study of Shanghai residents. *Tourism Science*, 22(5), 37-43.
- Lupton, D. (1999). *Risk*. London and New York: Routledge.
- Luvsandavaajav, O., & Narantuya, G. (2021). Understanding of travel motivations of domestic tourists. *Journal of tourism and services*, 12(22), 1-22.

- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S., ve Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological methods*, 4(1), 84.
- M. Fishbein (2000) The role of theory in HIV prevention, *AIDS Care*, 12(3), 273-278.
DOI: 10.1080/09540120050042918
- Maghrifani, D., Liu, F., & Sneddon, J. (2022). Understanding potential and repeat visitors' travel intentions: the roles of travel motivations, destination image, and visitor image congruity. *Journal of Travel Research*, 61(5), 1121-1137.
- Maghrifani, D., Sneddon, J., & Liu, F. (2024). Personal values and travel motivations: the moderating effects of visit experience, gender and age. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 7(5), 3091-3109.
- Mani, G., & Jose, S. (2020). Solo travel: A transformative experience for women. *Empower-The Journal of Social Work*, 1(1), 44-56.
- Mannell, R. C., Kleiber, D.A. (1997). *A social psychology of leisure*. USA: Venture Publishing Inc.
- Maser, B., & Weiermair, K. (1998). Travel decision-making: From the vantage point of perceived risk and information preferences. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 7(4), 107-121.
- Masoud, E. Y. (2013). The effect of perceived risk on online shopping in Jordan. *European journal of Business and Management*, 5(6), 76-87.
- Maulana, N., Astuti, R. D., Sukamdani, H. B., & Tjiptoherijanto, P. (2022). Risk perception in the post COVID-19 pandemic era: An analysis of tourist accommodation and travel behavior in the new normal era. *Sustainability*, 14(22), 14758.
- McNamara, K. E., & Prideaux, B. (2010). A typology of solo independent women travellers. *International Journal of Tourism Research*, 12(3), 253-264.

- Mehmetoglu, M., Dann, G. M., & Larsen, S. (2001). Solitary travellers in the Norwegian Lofoten Islands: Why do people travel on their own?. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 1(1), 19-37.
- Meng, B., & Cui, M. (2020). The role of co-creation experience in forming tourists' revisit intention to home-based accommodation: Extending the theory of planned behavior. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100581.
- Meydan, C. M. & Şeşen, H. (2015). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Meyer, H. D. (1957). The adult cycle. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 313(1), 58-67.
- Hudoyo, M. (2019, 25 Ekim). <https://www.ttgasia.com/author/mimihudoyo/>, erişim tarihi: 2/07/2024.
- Mitchell, V. W., Davies, F., Moutinho, L., & Vassos, V. (1999). Using neural networks to understand service risk in the holiday product. *Journal of Business Research*, 46(2), 167-180.
- MMGY global travel report, (2022). <https://www.mmgyglobal.com/news/with-travel-on-the-upswing-americans-are-eager-to-book-mmgy-global-research-sheds-new-light-on-evolving-mindset-of-todays-traveler>, erişim tarihi: 2/07/2024.
- Moghimehfar, F., Halpenny, E. A., & Walker, G. J. (2018). Front-country campers' constraints, negotiation, and pro- environment behavioral intention: An extension to the theory of planned behavior. *Leisure Sciences*, 40(3), 174-193.
- Mohaidin, Z., Wei, K. T., & Murshid, M. A. (2017). Factors influencing the tourists' intention to select sustainable tourism destination: a case study of Penang, Malaysia. *International Journal of Tourism Cities*, 3(4), 442-465.
- Mohseni, S., Jayashree, S., Rezaei, S., Kasim, A., & Okumus, F. (2018). Attracting tourists to travel companies' websites: the structural relationship between website brand, personal value, shopping experience, perceived risk and purchase intention. *Current Issues in Tourism*, 21(6), 616-645.

- Monterrubio, C. (2019). Exploring nudist festival attendance at a Mexican beach: a tourist motivation approach. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(5), 583-594.
- Motivasyon sözcüğünün anlamı. *Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr>, erişim tarihi: 08.08.2024.
- Murray, D. J. (1964). Book Review: Motivation and Emotion. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 16(2), 191-192.
<https://doi.org/10.1080/17470216408416367d>
- Mythen, G. (2008). Sociology and the Art of Risk. *Sociology Compass*, 2(1), 299-316.
- Nguyen, D. T. A., & Hsu, L. (2022). Exploring visit intention to India among Southeast Asian solo female travelers. *Journal of Destination Marketing & Management*, 25, 100725.
- Nguyen, D. T. A., & Hsu, L. (2024). Solo travel intention: A study of Indonesian Muslim and non-Muslim women. *Journal of Leisure Research*, 55(2), 159-184.
- Nguyen, H. N. (2018). *An Investigation into Female Solo Travelers: Solo Travel Exposure and Perceived Constraints, Personal Development, Authentic Personality and Self-Esteem*, (Published Master's thesis), Sunway University, Malaysia.
- Ngwira, C., Tse, S., & Vongvisitsin, T. (2020). Negotiation strategies and constraints for solo female travelers in Africa. *Tourism Culture & Communication*, 20(1), 35-47.
- Noh, J., & Vogt, C. (2013). Modelling information use, image, and perceived risk with intentions to travel to East Asia. *Current issues in tourism*, 16(5), 455-476.
- Nyaupane, G. P., & Andereck, K. L. (2008). Understanding travel constraints: Application and extension of a leisure constraints model. *Journal of travel research*, 46(4), 433-439.

- Nyaupane, G. P., McCabe, J. T., & Andereck, K. L. (2008). Seniors' travel constraints: Stepwise logistic regression analysis. *Tourism Analysis*, 13(4), 341-354.
- Nyaupane, G. P., Morais, D. B., & Graefe, A. R. (2004). Nature tourism constraints: A cross-activity comparison. *Annals of tourism research*, 31(3), 540-555.
- Oshriyeh, O., Ghaffari, M., & Nematpour, M. (2022). Lines in the sand: The perceived risks of traveling to a destination and its influence on tourist information seeking behavior. *International Journal of Tourism Cities*, 8(4), 965-982.
- Osman, H., Brown, L., & Phung, T. M. T. (2020). The travel motivations and experiences of female Vietnamese solo travellers. *Tourist Studies*, 20(2), 248-267.
- Risk kelimesinin anlamı. Oxford English Dictionary. <https://www.oed.com/?tl=true>, Erişim tarihi: 14/06/2024.
- Özdamar, K. (2001) *Spss ile Biyoistatistik* (4. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özgürel, G. (2022). Understanding women travellers travelling alone within the framework of hierarchical leisure constraints theory. *Journal of Social, Human and Administrative Sciences*, 5(4), 405-418.
- Park, K., & Reisinger, Y. (2010). Differences in the perceived influence of natural disasters and travel risk on international travel. *Tourism Geographies*, 12(1), 1-24.
- Pekiner, A. B. (2019). *Yalnız seyahat eden kadınların motivasyon ve deneyimleri: Diyarbakır ziyaret eden kadınlar üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Pereira, A., & Silva, C. (2018). Motivations and experiences of women solo travellers. *International journal of multidisciplinary in business and science*, 4(5), 134-138.

- Popova, K., Malcheva, M., & Marinov, F. (2019). Bulgaria as a Solo Traveler Destination: Assessment of Available Resources', *International Scientific Conferences on social sciences* (In 6th SWS), Bulgaria, s. 33-40.
- Pinhey, T. K., & Iverson, T. J. (1994). Safety concerns of Japanese visitors to Guam. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 3(2), 87-94.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior research methods*, 40(3), 879-891.
- Rahman, I., Nanu, L., & Sozen, E. (2023). The adoption of environmental practices in craft breweries: The role of owner-managers' consumption values, motivation, and perceived business challenges. *Journal of Cleaner Production*, 416 (5), 137948.
- Reisinger, Y., & Mavondo, F. (2006). Cultural differences in travel risk perception. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 20(1), 13-31.
- Ratthinan, S. P., & Selamat, N. H. (2019). Negotiating travel constraints via technology: A study of Malay Muslim women through a hierarchical constraint model perspective. *Asian Journal of Business Research*, 9(2), 55.
- Robinson, V. M., & Schänzel, H. A. (2019). A tourism inflex: Generation Z travel experiences. *Journal of tourism futures*, 5(2), 127-141.
- Roehl, W. S., & Fesenmaier, D. R. (1992). Risk perceptions and pleasure travel: An exploratory analysis. *Journal of Travel research*, 30(4), 17-26.
- Roselius, T. (1971). Consumer Rankings of Risk Reduction Methods. *Journal of Marketing*, 35 (1), 56-61.
- Sánchez-Pérez, M., Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, M. B., Marín-Carrillo, G. M., & Illescas-Manzano, M. D. (2021). The impact of the COVID-19 health crisis on tourist evaluation and behavioural intentions in Spain: Implications for market segmentation analysis. *Current Issues in Tourism*, 24(7), 919-933.

- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Searle, M. S., & Jackson, E. L. (1985). Socioeconomic variations in perceived barriers to recreation participation among would-be participants. *Leisure sciences*, 7(2), 227-249.
- Seow, D., & Brown, L. (2018). The Solo Female Asian Tourist. *Current Issues in Tourism*, 21(10).
- Seyahat tahminleri. *Booking*. <https://www.booking.com/>, erişim tarihi: 11.05.2024.
- Shahvali, M., Shahvali, R., & Kerstetter, D. (2016). *Women's travel constraints in a unique context*, Kozak M. & Kozak N. (Eds). *Tourist behaviour: An international perspective*. Wallingford UK: CABI.
- Shaw, S. M. (1994). Gender, leisure, and constraint: Towards a framework for the analysis of women's leisure. *Journal of leisure research*, 26(1), 8-22.
- Shin, H., Nicolau, J. L., Kang, J., Sharma, A., & Lee, H. (2022). Travel decision determinants during and after COVID-19: The role of tourist trust, travel constraints, and attitudinal factors. *Tourism Management*, 88 (3), 104428.
- Silva, O., & Correia, A. (2008). Facilitators and constraints in leisure travel participation: the case of the southeast of Portugal. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 2(1), 25-43.
- Slaney, C., Lee, S., & Busser, J. (2025). Future space tourists' motivations, constraints, and negotiation strategies: a grounded theory approach. *Journal of Travel Research*, 64(5), 1045-1063.
- Soliman, M. (2021). Extending the theory of planned behavior to predict tourism destination revisit intention. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 22(5), 524-549.

- Son, J. S., Kerstetter, D. L., & Mowen, A. J. (2008). Do age and gender matter in the constraint negotiation of physically active leisure?. *Journal of Leisure Research*, 40(2), 267-289.
- Son beş yıllık yalnız seyahat aramaları. *Google Trends*. <https://trends.google.com/trends/>, erişim tarihi: 11.05.2024.
- Sönmez, S. F., & Graefe, A. R. (1998). Determining future travel behavior from past travel experience and perceptions of risk and safety. *Journal of travel research*, 37(2), 171-177.
- Sparks, B., & Pan, G. W. (2009). Chinese outbound tourists: Understanding their attitudes, constraints and use of information sources. *Tourism management*, 30(4), 483-494.
- Steg, L., & Vlek, C. (2009). Encouraging pro-environmental behaviour: An integrative review and research agenda. *Journal of environmental psychology*, 29(3), 309-317.
- Su, C. P., & Wu, T. C. (2022). 'The dark side of solo female travel: Negative encounters with male strangers', In *Innovation and Impact of Sex as Leisure in Research and Practice* (1.st edition), (121-138). Routledge.
- Sujood, Siddiqui, S., & Bano, N. (2023). An investigation of factors affecting solo travel intention among marginalized groups: a case of Indian Muslim women. *Tourism Recreation Research*, 48(6), 1014-1034.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics*. (4th) Boston: Allyn & Bacon.
- Tadi, P. K., Aneesh, A., Neethu, P. S., & Sia, S. K. (2024). Entrepreneurial intention of rural college students: role of perceived behavioural control, entrepreneurial desire and entrepreneurial knowledge. *International Journal of Rural Management*, 20(2), 192-211.

- Tsai, C. H., Wu, T. C., Wall, G., & Linliu, S. C. (2016). Perceptions of tourism impacts and community resilience to natural disasters, *Tourism Geographies*, 18(2), 152-173.
- Tavakoli, R., & Mura, P. (2021). Muslim women travellers' constraints: a critical review. *Women in tourism in Asian Muslim countries*, 25-40.
- Terziyska, I. (2021), "Solo Female Travellers: The Underlying Motivation", Valeri, M. and Katsoni, V. (Ed.) (113-127) *Gender and Tourism*, Emerald Publishing Limited, Leeds.
- Thomas, T. K., & Mura, P. (2019). The 'normality of unsafety'-foreign solo female travellers in India. *Tourism Recreation Research*, 44(1), 33-40.
- Travel Report 2023. *Klook travel report*. Retrieved from <https://www.klook.com/newsroom/travelpulse-2023-q3q4>, erişim tarihi: 2/07/2024.
- Tsiakis, T. (2012). Consumers' issues and concerns of perceived risk of information security in online framework. The marketing strategies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 62, 1265-1270.
- Tükenmez, E. G. (2019). *Türkiye'de yalnız seyahat eden kadınlar: Deneyimleri, tercihleri, motivasyon ve kısıtları* (Yayınlanmayan yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tukenmez, E. G. (2022). Travel motivations and constraints of solo women travelers in Turkey. *Journal of Mediterranean Tourism Research*, 2 (1), 25-44. <https://www.doi.org/10.5038/2770-7555.2.1.1012>
- Ullman, J. B., & Bentler, P. M. (2013). Structural equation modeling. In J. A. Schinka, W. F. Velicer, & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Research methods in psychology* (2nd ed.) (661–690). John Wiley & Sons, Inc.
- Um, S., & Crompton, J. L. (1999). The roles of image and perceived constraints at different stages in the tourist's destination decision process. *Consumer behavior in travel and tourism*, 81-102.

- Ural, A., & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Spss ile Veri Analizi* (6. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uysal, M., & Jurowski, C. (1994). Testing the push and pull factors. *Annals of tourism research*, 21(4), 844-846.
- Uysal, M., Li, X., & Sirakaya-Turk, E. (2009). 'Push-pull dynamics in travel decisions', In *Handbook of hospitality marketing management* (1rd ed.) (412-439). Routledge.
- Valaja, E. (2018). *Solo female travellers' risk perceptions and risk reduction strategies-as expressed in online travel blog narratives* (Unpublished Master's Thesis). Lund University, Sweden.
- Valentine, G. (1989). The Geography of Women's Fear. *Area*, 21(4), 385-390.
- Wachyuni, S. S., Wahyuni, N., & Wiweka, K. (2023). What motivates Generation Z to travel independently? Preliminary Research of solo travellers. *Journal of Tourism and Economic*, 6(1), 41-52.
- Wai, K., Dastane, D. O., Johari, Z., & Ismail, N. B. (2019). Perceived risk factors affecting consumers' online shopping behaviour. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 6(4), 246-260.
- Walseth, K., & Amara, M. (2017). 'Islam and leisure'. In K. Spracklen, B. Lashua, E. Sharpe, & S. Swain (Eds.), *The Palgrave handbook of leisure theory* (19-34). UK: Palgrave Macmillan.
- Wang, J., & Choi, C. H. (2024). Security or sovereignty: the dynamic impact of political crises on Chinese tourism. *Current Issues in Tourism*, 27(23), 4049-4065.
- Wang, L. H., Yeh, S. S., Chen, K. Y., & Huan, T. C. (2022). Tourists' travel intention: revisiting the TPB model with age and perceived risk as moderator and attitude as mediator. *Tourism Review*, 77(3), 877-896.

- Wantono, A., & McKercher, B. (2020). Backpacking and risk perception: The case of solo Asian women. *Tourism Recreation Research*, 45(1), 19-29.
- Wen, J., Huang, S. S., & Goh, E. (2020). Effects of perceived constraints and negotiation on learned helplessness: A study of Chinese senior outbound tourists. *Tourism Management*, 78, 104059.
- White, D. D. (2008). A structural model of leisure constraints negotiation in outdoor recreation. *Leisure sciences*, 30(4), 342-359.
- Wilson, E. (2004). *A journey of her own'?: the impact of constraints on women's solo travel*. (Unpublished doctorate thesis). Griffith University, Australia.
- Wilson, E., & Harris, C. (2006). Meaningful travel: Women, independent travel and the search for self and meaning. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 54(2), 161-172.
- Wilson, E., & Little, D. E. (2005). A “relative escape”? The impact of constraints on women who travel solo. *Tourism Review International*, 9(2), 155-175.
- Wilson, E., & Little, D. E. (2008). The solo female travel experience: Exploring the ‘geography of women's fear’. *Current Issues in Tourism*, 11(2), 167-186.
- Qi, C. X., Gibson, H. J., & Zhang, J. J. (2009). Perceptions of risk and travel intentions: The case of China and the Beijing Olympic Games. *Journal of Sport & Tourism*, 14(1), 43-67.
- Xie, L., & Ritchie, B. W. (2019). The motivation, constraint, behavior relationship: A holistic approach for understanding international student leisure travelers. *Journal of Vacation Marketing*, 25(1), 111-129.
- Yang, E. C. L. (2016). ‘Risk perception of Asian solo female travelers: An autoethnographic approach’, *Women and travel: Trends, journeys and experiences*. Bristol, UK: Channel View.
- Yang, E. C. L. (2017). *Risk-taking on her lonely planet: Exploring the risk experiences of Asian solo female travellers* (Unpublished doctoral thesis). Doctor of

Philosophy, Department of Tourism, Sport and Hotel Management, Griffith University. Australia.

- Yang, E. C. L. (2021). What motivates and hinders people from travelling alone? A study of solo and non-solo travellers. *Current Issues in Tourism*, 24(17), 2458-2471.
- Yang, E. C. L., & Nair, V. (2014). Tourism at risk: A review of risk and perceived risk in tourism. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism (APJIHT)*, 3, 1-21.
- Yang, E. C. L., Khoo-Lattimore, C., & Arcodia, C. (2017). A narrative review of Asian female travellers: Looking into the future through the past. *Current Issues in Tourism*, 20(10), 1008-1027.
- Yang, E. C. L., Khoo-Lattimore, C., & Arcodia, C. (2018a). Power and empowerment: How Asian solo female travellers perceive and negotiate risks. *Tourism Management*, 68, 32-45.
- Yang, E. C. L., Khoo-Lattimore, C., & Arcodia, C. (2018b). Constructing space and self through risk taking: A case of Asian solo female travelers. *Journal of Travel Research*, 57(2), 260-272.
- Yang, E. C. L., Nimri, R., & Lai, M. Y. (2022). Uncovering the critical drivers of solo holiday attitudes and intentions. *Tourism Management Perspectives*, 41 (1), 100913, 2211-9736.
- Yang, E. C. L., Yang, M. J. H., & Khoo-Lattimore, C. (2019). The meanings of solo travel for Asian women. *Tourism Review*, 74(5), 1047-1057.
- Yılmaz, V., Kınaş, Y., & Olgaç, S. (2024). Smart-PLS ile yapısal eşitlik modellemesi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ying, T. J., Awang, K. W., & Bojei, J. (2017). Generation Y Malaysian women's perception towards solo travel. *Asia- Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 6(2), 45-54.

- Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: a structural model. *Tourism management*, 26(1), 45-56.
- Zahedi Amiri, N. (2023). *Socio-Cultural Challenges to Women's Solo Domestic Travel Pursuits: A Mini-Ethnographic Case of Iranian Culture* (Master's thesis). Brock University, St. Catharines, Ontario.
- Zeydan, Ö., & Zeydan, I. (2024). Impacts of travel bans and travel intention changes on aviation emissions due to Covid-19 pandemic. *Environment, Development and Sustainability*, 26(2), 4955-4972.
- Zhang, J. K. (2009). Tourism risk perception research of domestic tourists in Tibet. *Journal of Sichuan Normal University (Social Science)*, 36(6), 111-118.
- Zhang, J. K. (2012). Optimization and empirical model of tourism risk perception. *Journal of Tibet National Institute (Philosophy of Social Science)*, 33(2), 45-48
- Zhang, M., & Wang, H. (2024). Exploring the Factors Affecting Farmers' Willingness to Cultivate Eco-Agriculture in the Qilian Mountain National Park Based on an Extended TPB Model. *Land*, 13(3), 334.
- Zhao, S., & Liu, Y. (2023). Revenge tourism after the lockdown: Based on the SOR framework and extended TPB model. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 40(5), 416-433.

EKLER

EK.1. Anket Formu

Değerli Katılımcı;

Aşağıda yer alan anket, yalnız seyahat etme risklerinin ve kısıtlılıkların Y ve Z kuşağındaki bireylerin yalnız seyahat etme niyetleri üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Anketin cevaplanması gönüllülük esasına dayalıdır. Anket formunda kişisel kimliğinizi ortaya çıkaracak bir soru olmamakla birlikte, elde edilen bilgiler araştırma amaçları için kullanılacak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na uygun olarak işlenecek ve saklanacaktır. Anketin tamamlanması yaklaşık olarak 8-10 dakika sürecektir. Anketin geçerli olması için tüm soruların cevaplanması önem arz etmektedir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Araştırmacı
Ceyda KOLKESEN
Muğla Sıtkı Koçman
Üniversitesi Turizm İşletmeciliği

Danışman
Doç. Dr. Meltem ALTINAY ÖZDEMİR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

1-Yaşınız:	
2-Medeni durumunuz:	() Bekar () Evli
3-Eğitim düzeyiniz:	() İlköğretim () Ortaöğretim () Önlisans () Lisans () Yüksek lisans () Doktora
4-Mesleğiniz:	
5-Ortalama aylık geliriniz:	() Gelirim yok () 10 000 TL ve altı () 10 001-20 000 TL () 20 001-30 000 TL () 30 001-40 000 TL () 40 001-50 000 TL () 50 001 - 60 000 TL () 60 001 TL ve üzeri
8-Seyahat etme/Tatile çıkma sıklığınız (Aile/arkadaş/yalnız):	() Hiç () Yılda 1 kez () Yılda 2 kez () Yılda 3 kez (ya da) Yılda Kez
9- Hiç yalnız seyahate çıktınız mı?	() Evet () Hayır
10-Gelecek 3 yıl içinde yalnız seyahat etme ihtimaliniz nedir?	() Çok yüksek () Yüksek () Orta () Düşük () Çok düşük
11- Kaç kez yalnız seyahat ettiniz?	
12-Yalnız seyahatleriniz genellikle hangisi kapsamındadır?	() Yurtiçi () Yurtdışı
13-Yalnız seyahatinizi bir kelime ile tanımlayacak olsaydınız bu ne olurdu? Yazınız.	

Lütfen, aşağıdaki motivasyon faktörlerinin seyahat ederken sizin için ne derecede önemli olduğunu belirtiniz.					
M1.Farklı kültürleri/yaşam biçimlerini tanımak	1	2	3	4	5
M2.Entelektüel gelişim için seyahat etmek	1	2	3	4	5
M3.Yeni, farklı yerleri keşfetmek için seyahat etmek	1	2	3	4	5
M4.Dinlenme ve rahatlama amaçlı seyahat etmek	1	2	3	4	5
M5.Macera ve keyif arayışıyla seyahat etmek	1	2	3	4	5
M6.Eğlence ve hobi arayışıyla seyahat etmek	1	2	3	4	5

Lütfen, Yalnız seyahat etme kısıtlılıklarına ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
K1.Yalnız seyahat ettiğimde güvenliğim konusunda endişeliyim.	1	2	3	4	5
K2.Yalnız seyahat etme konusunda fiziksel beceriye sahip değilim.	1	2	3	4	5
K3.Yalnız seyahat etme konusunda kendime güvenim yok.	1	2	3	4	5
K4.Yalnız seyahat ettiğimde tek başıma yemek yeme konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5
K5.Her zaman benimle seyahat etmeye hazır biri vardır.	1	2	3	4	5
K6.Tek başıma seyahat etmek eğlenceli değildir.	1	2	3	4	5
K7.Tek başıma gittiğim bir tatilde yalnız olabilirim.	1	2	3	4	5
K8.Ailevi sorumluluklar, tek başıma seyahat etmemi engeller.	1	2	3	4	5
K9.Tek başıma seyahat etmek için vaktim yok.	1	2	3	4	5
K10.Yalnız seyahat hakkında yeterince bilgi bulunmuyor (veya ben yeterince bilmiyorum)	1	2	3	4	5
K11.Yalnız seyahat etmek pahalıdır.	1	2	3	4	5

Lütfen, yalnız seyahat etme niyetinize ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.					
SEN1.Yakın gelecekte yalnız seyahat etmek için çaba göstereceğim.	1	2	3	4	5
SEN2.Gelecekte yalnız seyahat etmeye istekliyim.	1	2	3	4	5
SEN3.Gelecekte yalnız seyahat etmek için para ve zaman harcamaya istekliyim.	1	2	3	4	5
SEN4.Bir şansım olursa, yalnız seyahat etmeyi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
SEN5.Ailem izin verirse yalnız seyahat edeceğim	1	2	3	4	5
SEN6.Başkalarıyla seyahat etmek yerine yalnız seyahat ederim.	1	2	3	4	5
SEN7.Yakın gelecekte tek başıma seyahat etmeyi planlıyorum.	1	2	3	4	5

Lütfen, yalnız seyahat etme ile ilgili aşağıda verilen zorluklarla baş etme stratejilerine ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.					
BAS1.Yalnız seyahat etmek için program yapıyorum.	1	2	3	4	5
BAS2.Yapacağım yalnız seyahat için para biriktirmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS3.Yalnız seyahat hedeflerime uygun yerleri seçmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS4.Ekonomik, fiziksel ve psikolojik durumuma en uygun yalnız seyahatimi planlamaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS5.Ailemi ve arkadaşlarımı tek başıma seyahat etmeme izin vermeleri konusunda ikna etmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS6.Benzer ilgi alanlarına sahip insanlar bulup deneyimlerimi paylaşmaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS7.Yalnız seyahatten kaynaklı bazı sorunları görmezden gelmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5

BAS8.Yalnız çıkacağım seyahatimi planlarken bazı engellerle karşılaştığımda kendimi daha fazla zorlamaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5
BAS9.Yalnız çıkacağım seyahatimi planlarken karşılaştığım bazı engelleri aşana kadar direnmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5

Lütfen, yalnız seyahat etme ile ilgili aşağıdaki maddelere ilişkin görüşlerinizi paylaşınız.					
YEN1.Tek başıma seyahate çıkıp çıkmamak çoğunlukla bana bağlıdır.	1	2	3	4	5
YEN2.Yalnız seyahat etmek için yeterli zamanım ve fırsatım var.	1	2	3	4	5
YEN3.İstediğim takdirde, gelecekte tek başıma seyahat edebilirim.	1	2	3	4	5
YEN4.Tek başıma seyahat etmek için yeterince sağlıklı olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5

EK. 2. Etik Kurul Kararı

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU - 2 KARARI

Protokol No : 230095 Karar No : 93 Araştırma Yürütücüsü Yüksek Lisans Öğrencisi CEYDA
KOLKESEN **Kurumu / Birimi** MUĞLA SITKIKOÇMAN ÜNİVERSİTESİ / TURİZM İŞLETMECİLİĞİ

Araştırmanın Başlığı Yanız Seyahat Etme Risklerinin ve Kısıtlılıkların Z Kuşağındaki Kadınların
Seyahat Etme Niyetleri Üzerindeki Etkisi: Yalnız Seyahat
Motivasyonu ve
Kısıtlılıklarla Baş Etme Becerisinin Aracılık Rolü

Başvuru Formunun Etik Kurula Geldiği Tarih	Başvuru Formunun Etik Kurulda İncelendiği Tarih
	02.10.2023 06.10.2023

Karar Tarihi 13.10.2023

KARAR : UYGUNDUR

AÇIKLAMA :Beyan edilen veri formlarının dışına çıkılmaması şartıyla araştırmanın uygulanabilirliği konusunda bilimsel araştırmalar etiği açısından bir sakınca yoktur.

Prof.Dr. Nilsun SARIYER
Başkan

Prof.Dr. Serkan ÇİÇEK
Üye

Prof.Dr. Oktay YİVLİ
Üye

Bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doç.Dr. Perihan KORKUT Üye

Doç.Dr. Savaş ARTUĞER Üye
Doç.Dr. Raşit AVCI
Üye

Prof. Dr. Tonguç Osman MUTLU Üye

Doğrulama adresi <https://etikkurulbasvuru.mu.edu.tr/dogrulama/GBBH4358>